

SoFa Magazine

E-zine Faculteit der Sociale Wetenschappen

Jaargang 2010

Hoofdredactie: Mary van der Graaf

Uitgave: Erasmus Universiteit Rotterdam

Inhoudsopgave

SoFa Magazine februari 2010

Studenten in de politiek

Studenten in verzet

Scriptiestress? 'Een wijntje doet wonderen'

Onbedoelde effecten van publicatiedruk

Woordspelletjes als 'wetenschap'

Op de barricade

'Politiek gaat niet alleen over inhoud'

Liefde maakt blind

FSW haalt banden met alumni aan

Alumni bestuurskunde positief over opleiding

I&A verdwijnt

Colofon

SoFa Magazine maart 2010

'Dit systeem ondermijnt de collegialiteit'

Consumentenoordeel

Schakelstudent Arnold Joosse droomt van VN

Het nieuwe polderen

Baardaap

De macht der studenten

Nieuwe inzichten door college Wouter Bos

Open access verplichten?

Kernwapens de wereld uit

Banden plakken met Social Cycle

Colofon

SoFa Magazine mei 2010

Ook bij studenten valt te bezuinigen

Lastig maar avontuurlijk

'We hebben een nieuwe god'

Generation R 'scant' kinderen Rotterdam

Educatieve minor in trek bij studenten

PGO moet sociologie aan de top brengen

De zeebonk van de FSW

Verkiezingskoorts?

Het sexappeal van NYC

Nieuwe zoekmachine sEURch

Colofon

SoFa Magazine juni 2010

Over een andere boeg

Blikvernauwing

Lange vakantie maakt niet gelukkiger

Masters psychologie in het Engels

De vrede bewaren

Alles nieuw op de universiteit

'Twitteren' voor wetenschappers

Onderwijs over duurzaamheid. Wanneer?!

Colofon

SoFa Magazine september 2010

'Word ergens lid van en koop een fiets'

Een goed begin

Studiesucces

Komen bollebozen aan hun trekken?

Toppers FSW scoren goed

Het studentenoordeel

's Avonds voel je je hier een inbreker

Nooit meer Ronald Plasterk

Colofon

SoFa Magazine oktober 2010

Hoe goed is ons onderwijs?

Oliebollen en rankings

PGO in de praktijk

Duurzaamheid ondanks kabinet Rutte

De vader, de zoon en ... bestuurskunde

Moslimstudenten bezorgd over 'kabinet Wilders'

De fun van sociale netwerksites

Het succes verklaard

Colofon

SoFa Magazine december 2010

Aanscherping prestatie-indicatoren

Protest is uiteindelijk zinloos

Kleur bekennen

Bestuurlijke elite gaat veranderen

De FSW – een geval apart

Met de poten in de modder op Zuid

Wat gaan de Polen doen?

Hulde aan de draaikonten

Sabbatical tussen Bosjesmannen

Colofon

Studenten in de politiek

Nu de stemkaarten op de deurmat neerploffen, breken voor enkele studenten van de FSW spannende tijden aan. Komen ze in de gemeenteraad of niet? Drie jonge ambitieuze studenten over het combineren van politiek met een studie, hun beweegredenen, ambities en voorbeelden.

Tekst: Thomas de Leeuw

Fotografie: Mary van der Graaf, Thomas de Leeuw

Met een campagneautootje van het CDA - een kekke Fiat 500 - tuft bestuurskundestudent Sven de Langen (23) deze dagen van hot naar her. Hij begeeft zich het liefst tussen zijn kiezers, jonge IJsselmonders. Hij bokst mee, voetbalt mee en als je hem even twittert, helpt hij je bij het zoeken naar een woning. Zaterdag staat hij bij het winkelcentrum handtekeningen te verzamelen voor een gloednieuw buitenzwembad. Vandaag heeft hij de auto geparkeerd op de universiteit om zijn verkiezingsverhaal te doen.

De Langen staat nummer drie op de kandidatenlijst van het CDA in de deelgemeente IJsselmonde. Vijf jaar geleden werd hij lid van die partij. "Ik kan heel slecht tegen onrechtvaardigheid," geeft hij als motief. "Mensen die gepest worden bijvoorbeeld."

De Langen, die met zijn twee meter lengte zijn naam eer aan doet, was vroeger ook het slachtoffer van pesterijtjes. "Kinderen waren jaloers op me, omdat ik goed was in sport. Het heeft op een gegeven moment flinke vormen aangenomen. Zo incasseerde ik eens een rake klap. Maar onrechtvaardigheid zie je overal. Het huurbeleid in Rotterdam klopt bijvoorbeeld niet. Rotterdam wil jongeren vasthouden, maar ondertussen is het moeilijk om een betaalbare woning te vinden. Dat heb ik zelf pas in IJsselmonde nog ondervonden."

De Langen wil zijn deelgemeente voor jongeren aantrekkelijker maken. Er moeten starterswoningen komen en meer horeca en de sportfaciliteiten moeten beter.

Of een politieke functie niet veel van zijn studietijd zal opslokken? Daar is De Langen inmiddels wel aan gewend. Hiervoor was hij onder meer voorzitter van de Rotterdamse Jongeren Raad. Hij informeerde oud-gemeenteadviseur Tariq Ramadan over de jongeren in deze stad. "Het wordt vast lastig en misschien ga ik studievertraging ga oplopen. Maar in het verleden was het ook te combineren, dus nu wellicht ook wel."

Gigantische stappen

Kandidaat Abdel Tahraoui (26) van de VVD, tevens bestuurskundestudent, is niet bang dat een plek in de gemeenteraad zijn afstuderen gaat vertragen. “Er zijn genoeg raadsleden die er een baan naast hebben.” Toch is de jonge liberaal, op plek zes van de Rotterdamse kandidatenlijst, nu al zo druk met de campagnevoorbereiding dat hij nauwelijks tijd heeft voor een interview. “Dat houdt niet op om vijf uur. Maar je moet jezelf ook niet gek maken; het moet leuk blijven.”

Tahraoui is drie jaar lid van de VVD. Na een stage bij voormalig Kamerlid Henk Kamp heeft hij zich verkiesbaar gesteld voor de gemeenteraad. “Dan volgt er een selectieprocedure en uiteindelijk spreken de leden zich uit.” De 26-jarige student van Marokkaanse afkomst is een frisse verschijning op de kandidatenlijst van de Rotterdamse VVD. “De voornaamste reden dat ik hoog op de lijst sta, is dat ik actief ben geweest en mijn kwaliteiten heb bewezen. Bovendien heb ik de partij laten zien dat ik het heel graag wilde.”

Zijn grote voorbeeld is Ahmed Aboutaleb. “Niet zozeer omdat we dezelfde afkomst hebben, maar omdat hij gigantische stappen heeft gemaakt in zijn carrière. Kijk waar hij nu staat: hij is onze burgemeester.” Grote stappen in zijn carrière hoopt Tahraoui ook te maken. Al is het pad nog niet helemaal uitgestippeld. “Ik sta open voor zoveel mogelijk dingen. De politiek in gaan was ook nooit mijn intentie. Ik wil gewoon betrokken zijn bij de maatschappelijke debatten, dat hoeft niet eens per se via de raad.”

Droom

Dat je een politieke carrière wel kunt uitstippelen bewijst Nadya van Putten (28), lijstduwer voor GroenLinks Rotterdam. Vanaf haar veertiende droomt de Arubaanse er al van om mensen te helpen. Door de politiek zou ze die droom kunnen verwezenlijken. “Maar je moet eerst leren wat het allemaal inhoudt. Hoe je de deals sluit en wat je kan bereiken.”

In 2006 werd Van Putten burgerraadslid en woordvoerder Jeugd, Onderwijs en Cultuur voor GroenLinks Rotterdam. Haar omgeving trok haar vervolgens over de streep om zich kandidaat te stellen voor de Europese verkiezingen. “Ik dacht nog: ‘Hello! Dat doet een student bestuurskunde toch niet.’ Maar ik heb het toch gedaan.” Ze werd nummer vijf op de kandidatenlijst van GroenLinks

voor het Europees Parlement. Een intensieve campagne - niet alleen op het vasteland, maar ook op de Caribische eilanden - volgde. "Campagne voeren is meer dan alleen met je kop op NOVA komen. Je moet ook de mensen bereiken die het allemaal te ingewikkeld vinden."

Zo'n 10.000 stemmen kreeg ze. Genoeg voor een extra zetel, maar helaas net te weinig om zelf in het Europees Parlement te komen. "Ik ben niet depressief geworden, het heeft me juist gestimuleerd om door te gaan. Ik besepte als nooit te voren dat mensen me graag zien zitten. Ik moet door in de politiek. Het is mijn taak."

En dus richt Van Putten haar groene pijlen nu op Den Haag. "Er zijn geen barrières als je genoeg ambitie hebt. Maar ik hoef geen premier te worden. Ik wil veel liever tijd over houden voor mijn familie en vrienden. Maar ooit burgemeester in een middelgrote gemeente - dat lijkt me wel wat."

Intussen weet ze ook wat het betekent om de politiek met een studentenleven te combineren: "Je kunt niet altijd overal aanwezig zijn, maar sommige docenten gunnen je die ruimte niet. Ze zouden iets meer rekening kunnen houden met studenten die het publiek belang dienen." Verder vindt Van Putten het opvallend dat zelfs docenten politicologie nooit gebruik maken van de kennis en ervaring onder studenten. "Soms wil ik wel eens stout zijn en dan vertel ik hoe het in de praktijk gaat."

Als haar gemeenteraadsperiode er op zit gaat Van Putten eerst haar masterscriptie afschrijven.

Daarna stort ze zich vol op de interne campagne om op een verkiesbare plek voor de Tweede Kamer te komen. "Je moet er echt honderd procent voor gaan. Anders kom je nergens."

Studenten in verzet

Actievoerende studenten die gebouwen op de Woudestein campus bezetten. Dat lijkt een flashback, toch is het de realiteit van 2010. Wat plannen over de afschaffing van de basisbeurs allemaal niet teweeg kunnen brengen. Maar zullen de protesten effect hebben en hoe staat Jan met pet er in?

Het nieuwe jaar is een beetje onwennig. Af en toe moet ik me in m'n vel knippen. Zit ik verzonken in nostalgische gedachten over een ver verleden of is dit echt 2010. Het is vooralsnog best moeilijk dit uit elkaar te houden. Al dat ijs en die sneeuw doen wel erg denken aan (de hel van) 1963. En dan ook nog actievoerende studenten die gebouwen op de campus bezetten. Dan waan je je toch in de jaren zestig.

Natuurlijk zijn er ook deze eeuw studenten in verzet gekomen tegen de een of andere maatregel, maar daarbij bleven 'onze' studenten opvallend onzichtbaar. Het nieuwe decennium lijkt een ommekeer te zien te geven. Niet '020' maar '010' was het centrum van actie. Met het veroveren van topposities, de ambitie van deze universiteit, gaat het dus uitstekend.

Er staat ook wel veel op het spel. Voor de misstanden uit de financiële wereld moet iemand opdraaien, dus wordt er gedacht aan bezuinigingen op het hoger onderwijs en afschaffing van de basisbeurs. Logisch dat studenten hun stem laten horen.

'Ze kunnen makkelijk lenen', is de tegenwerping. Studenten gaan later goed verdienen, dus Jan met de pet hoeft die investering in hun studie niet op te hoesten. Ik vraag me af hoe Jan met de pet er werkelijk over denkt. Die maakt zich waarschijnlijk meer zorgen over de opleidingsmogelijkheden van zijn kinderen.

Maar zullen de protesten effect hebben? Hoe lang is de adem van de actievoerders? Kunnen zij de massa mobiliseren? Ik vrees het ergste. De jeugd van tegenwoordig heeft het druk, te druk. Het bindend studieadvies hijgt in hun nek. De bachelor moet op tijd af anders mogen ze niet aan de master beginnen. Bovendien zijn afzondering en opperste concentratie, volgens een verhaal in deze SoFa, nodig om het van het sluitstuk van de studie, de masterscriptie, tot een goed eind te brengen. En dan hebben we het nog niet over de privébesognes waar studenten in deze fase van hun leven mee te kampen krijgen. Ze zijn vaak verliefd en volgens psycholoog Sandra Langeslag ([zie onderzoek](#)) doet dat vreemde dingen met de hersenen. Liefde maakt blind.

Al met al geen rooskleurig vooruitzicht voor massaal studentenverzet. En dan verwordt de term die de overheid graag bezigt, 'investeren in talent', tot een loze kreet?

Mary van der Graaf

Hoofdredacteur SoFa

Scriptiestress? ‘Een wijntje doet wonderen’

Een depressie, sociaal isolement, een opstapelende studieschuld - voor veel studenten is de masterthesis een grote stressfactor. Maar een beetje structuur, voldoende nachtrust en goede communicatie met je begeleider doen wonderen. “Ik ben niet bang voor de hoeveelheid werk. Maar het is wel voor het eerst dat ik zo’n enorm onderzoek doe.”

Tekst: Geert Maarse

Fotografie: Mary van der Graaf

Of ze er zin in heeft? Gratiëlla Schippers (24) weet het nog niet helemaal. De masterstudente Arbeid, Organisatie en Management bij sociologie heeft net haar voorstel ingeleverd en staat aan het begin van haar afstudeeronderzoek. “Het is een uitdaging. Mijn bachelorscriptie was een literatuuronderzoek. Nu wilde ik echt het veld in en daar heb ik me op ingesteld. Dat is intensief, zwaar en het zal veel van mijn creativiteit eisen. Het is niet zomaar een opdracht die je even maakt.” Schippers gaat onderzoek doen naar verschillen in straftypes bij veroordeelde criminelen. Ze bouwt daarmee voort op eerder verricht onderzoek, onder meer van haar begeleider dr. Peter Mascini. De vraag: waarom krijgen sommige veroordeelden de straf die ze wensen - bijvoorbeeld een gevangenisstraf in plaats van een taakstraf - terwijl dat bij anderen niet het geval is? “Het is kwalitatief onderzoek, dus dat is sowieso avontuurlijker. Ik krijg te maken met criminelen en rechters en ik weet nog niet hoe het veld op mij gaat reageren. De mensen die ik ga interviewen zitten niet voor een drievoudige moord, maar toch: het is iets anders dan een simpele enquête bij een willekeurig bedrijf.”

Grootste gevaren

Onzekerheid is volgens Theo Veld een van de grootste gevaren tijdens het afstudeeronderzoek. Veld merkt als scriptiecoördinator voor de sociologiemaster Grootstedelijke Vraagstukken en Beleid dat veel studenten net als Schippers van tevoren nog niet exact weten welke obstakels hen te wachten staan. Logisch natuurlijk, maar daarom is het wel zaak om beslagen ten ijs te komen.

De thesisseminars, waarin studenten worden geholpen bij het formuleren van hun onderzoeksvoorstel, is met dat doel opgezet. Veld: “Het blijkt vaak lastig om een onderzoek op te starten. Als studenten zelf mogen kiezen wat ze willen onderzoeken, komen ze vaak met een abstract themagebied, niet met concrete onderzoeksvragen. In het begin is het uiterst nuttig dat studenten, onder begeleiding van een docent en in een klein groepje, werken aan een gedetailleerde uitwerking van de probleemstelling. Het klinkt simpel, maar daarna is het vaak een kwestie van nijverheid.”

Dat klinkt optimistisch, maar vanzelfsprekend zijn er talloze studenten die ook na een gedegen voorbereiding nog ergens gedurende het proces vastlopen. Ze doen te veel, of juist te weinig. Maar een klein deel van de bijna driehonderd studenten die op jaarbasis aan de FSW afstuderen, slaagt erin om dat binnen de gestelde tijd - nog geen vijf maanden - te doen.

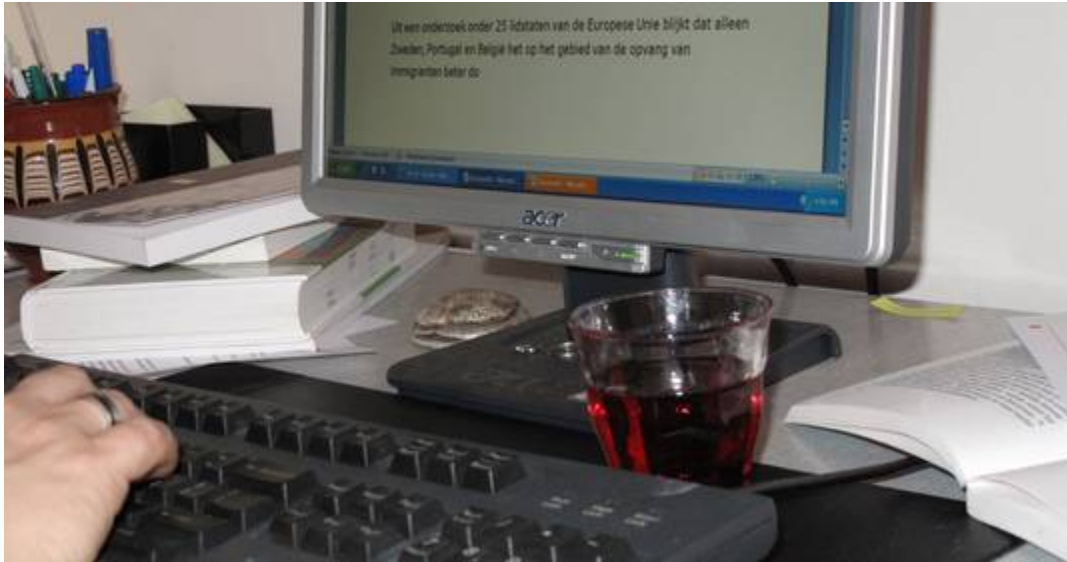
Scriptieprijs

Dat het wel kan, laat Cootje Donkersloot (27) zien. In november kreeg ze haar psychologiebul uitgereikt. Haar afstudeeronderzoek, dat zich richtte op de samenhang tussen taalontwikkeling en gedragsproblemen bij jonge kinderen, werd beloond met een 8,5 én de facultaire scriptieprijs. De kunst is volgens haar om het niet te laten versloffen. Vastlopers heeft iedereen, maar dan moet je jezelf een goede schop onder je kont geven, tijdig aan de bel trekken bij je begeleider of even lekker ontspannen, zegt ze. “Bij mij kwam de stoom ook wel eens uit mijn oren, maar dan deed een wijntje wonderen.”

Een van de redenen dat sommige scripties gaan ‘slepen’ is dat er te weinig tijd aan wordt besteed.

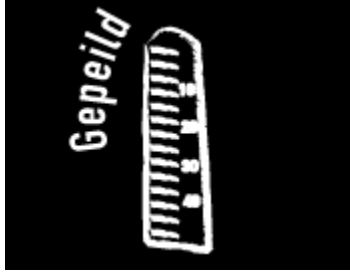
Veld: “Over het algemeen heb je voor het realiseren van een onderzoek echt wel een aantal dagen per week nodig. Er zijn studenten die dat niet halen.”

Daar kan Donkersloot zich in vinden. Ze kon haar scriptie niet op een laag pitje zetten. “Ik heb me er echt ingestort. Dat is wat mij betreft een gouden tip. Als je er een tijd uit bent, moet je je weer inlezen. Het is beter om je sociale leven een paar maanden stil te leggen en dat ding er in één keer uit te knallen.”

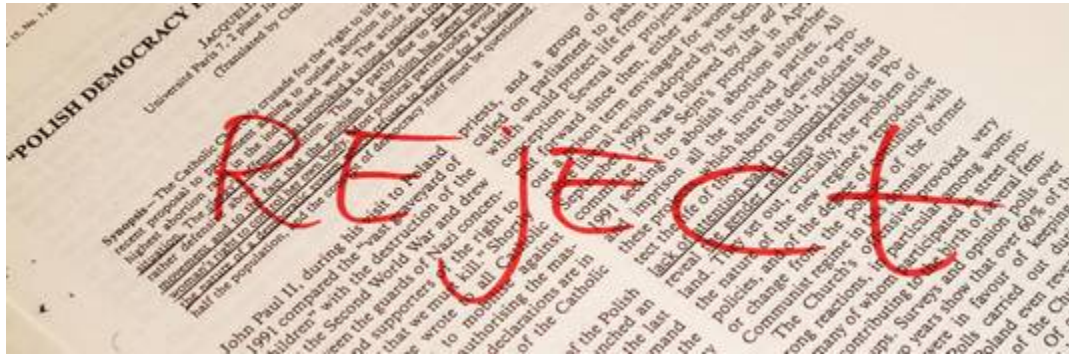
Voor Schippers hoeft dat niet zo. Ze ziet wel hoe het loopt op de rechtbank, zolang ze voor het einde van 2010 maar klaar is. “Ik heb het expres niet te makkelijk voor mezelf gemaakt. Dan ga ik me maar vervelen. Volgens mij is het vooral belangrijk dat ik niet te veel mijn eigen gang ga en contact houd met mijn begeleider.” Lachend: “Die beoordeelt het eindresultaat, dus hem moet ik toch een beetje te vriend houden.”

Onbedoelde effecten van publicatiedruk

In de column van de vorige SoFa schreef dr. Sandra van Thiel (bestuurskunde) over onbedoelde effecten van de toenemende publicatiedruk. Tijdschriften worden overspoeld door manuscripten en hebben steeds meer moeite om geschikte referenten te vinden. Hierdoor komt de kwaliteit van het beoordelen van manuscripten onder druk te staan. Herkennen collega wetenschappers deze situatie of valt het allemaal wel mee.

Tekst en fotografie: Mary van der Graaf

Dr. René Zeelenberg van psychologie.

Ik heb niet de indruk dat bij psychologie de reviews slechter zijn geworden. In ons vakgebied is er ook geen enorme toename van het aantal publicaties. Ook tien jaar geleden was er al een cultuur van ‘veel publiceren’. Ik weet niet beter. Van Thiel schrijft over bestuurskunde en ik kan me voorstellen dat daar de situatie wel is veranderd.

Over het algemeen zijn de beoordelingen die ik terugkrijg zeer redelijk. Maar soms ontvang je een rapport met een negatief oordeel, waarin je terugziet dat de referent vooringenomen was. Hij of zij heeft andere opvattingen over het onderwerp, voelt

zich aangevallen en weigert het artikel op basis van onzin-argumenten.

Afwijzingen op zich zijn geen probleem. Bij populaire tijdschriften zoals Psychological Science is het eerder regel dan uitzondering. Zij krijgen zo veel aanbod, dat 70 procent van de manuscripten niet door een eerste selectie komt. Daarover krijg je wel binnen twee weken na insturen, bericht.

Zelf ben ik editor bij de Quarterly Journal of Experimental Psychology. In eerste instantie selecteer je artikelen die uitgezet worden bij referenten. Samen met het oordeel van de referenten beslis ik in laatste instantie over plaatsing. Soms is het moeilijk om geschikte referenten te vinden, maar over het algemeen valt het mee. Als ik zelf als referent word gevraagd dan doe ik dat meestal. Soms weiger ik een paper te reviewen omdat het te druk is of omdat ik te weinig kennis van het betreffende onderwerp heb, of als de auteurs goede vrienden van me zijn.”

Prof. dr. Han Entzinger van sociologie.

“Het risico van te weinig referenten en het verminderen van de kwaliteit van beoordelingen bestaat zeker. Er is absoluut een toename van het aantal artikelen dus logischerwijs is er meer vraag naar referenten. Zelf word ik ook overspoeld met verzoeken voor de rol van referent.

Referenten hebben echter beperkt de tijd, ze moeten tenslotte ook zelf schrijven. En lezen, om op de hoogte te blijven. Op lezen ligt tegenwoordig weinig nadruk, die ligt op het schrijven van artikelen. Daardoor ga je je wel afvragen wie al die publicaties eigenlijk nog bekijkt.

De stortvloed aan artikelen leidt tot versnippering, want alleen de literatuur van een heel klein deelterrein is bij te houden. Men specialiseert zich op de vierkante millimeter en verliest het overzicht. Jammer, want een beschouwing over maatschappelijke ontwikkelingen vanuit een helikopterview kan heel relevant zijn.

We hebben de publicatienormen uit de bèta- en medische wetenschap overgenomen, maar zijn daarin doorgeschoten. Databestanden worden uitgemolken zodat er tien publicaties uit gedestilleerd kunnen worden, terwijl de gegevens beter tot hun recht zouden komen in een mooi boek. Maar een boek scoort niet en artikelen wel.

We hebben ons met open ogen in de val laten lokken. De sociale wetenschappen vormen toch net een ander vakgebied. De wijze van onderzoek, en dus van publiceren, verschilt met die van de bètawetenschappen. Natuurlijk, vroeger werd er te weinig gepubliceerd, maar ik heb liever één goed artikel dan drie middelmatige.”

Dr. Steven Van de Walle van bestuurskunde.

“Ik heb niet het idee dat de reviews slechter worden, althans niet bij de goede tijdschriften. De toename van publicaties heeft wel tot een explosie van het aantal tijdschriften geleid. Voor elke niche bestaat er nu een tijdschrift, maar al die nieuwe tijdschriften zijn niet allemaal even sterk. Ik veronderstel dat er genoeg referenten zijn, maar aan zwakke tijdschriften zullen wellicht minder goede referenten verbonden zijn.

Als een artikel in een tijdschrift wordt geplaatst, ben je moreel verplicht om je als referent beschikbaar te stellen. Dat is de deal. Andere criteria die ik in overweging neem om al dan niet referent te worden zijn: is het voor een toptijdschrift, ken ik de editor die me vraagt en heeft het manuscript voldoende betrekking op mijn vakgebied.

Ik ben nog maar een paar jaar actief binnen dit vakgebied, dus zoveel krijg ik nog niet op mijn bord. Zo’n twaalf manuscripten per jaar beoordeel ik. Dat is goed te behappen. Met de goede of de slechte artikelen ben je vrij snel klaar, dat heb je in anderhalf uur bekeken. Artikelen die wel potentie hebben, maar nog bijgespijkerd moeten worden, kosten zeker het dubbele aan tijd.

Wat wel veel tijd in beslag neemt, zijn de beoordelingen van projecten zoals onderzoeksaanvragen bij het NWO. Dat zijn omvangrijke documenten die je moet doornemen, bovendien komen er steeds meer aanvragen voor dergelijke onderzoekssubsidies. Ik ga er vanuit dat alle beoordelingen serieus gedaan worden, want als je geen tijd hebt, moet je er niet aan beginnen.”

Woordspelletjes als ‘wetenschap’

‘De onderzoekers zijn knettergek’. Zo reageerde Geert Wilders op een rapport waarin drie wetenschappers de PVV als extreem rechts kwalificeerden. Socioloog Jeroen van der Waal vindt dat wetenschappers zich niet met zulk soort vragen bezig moeten houden. Een politieke boodschap van een wetenschappelijk aura voorzien, is pas ‘onfris’.

Is de PVV nu ‘extreem rechts’ of ‘nieuw rechts radicaal’? Deze kwestie kreeg de afgelopen weken veel aandacht in de media. Eind vorig jaar verscheen een rapport waarin de PVV als extreem rechts wordt bestempeld, maar in een recenter exemplaar wordt zij opeens als nieuw rechts radicaal aangemerkt.

Een vergelijking van de rapporten biedt geen uitweg uit deze impasse. Niet alleen omdat beide rapporten (deels) door dezelfde auteurs zijn geschreven, maar ook omdat ze beide ‘wetenschappelijk vaststellen’ dat de PVV extreem rechts of nieuw rechts radicaal – lees: onfris – is. Dat is jammer, want als een van de rapporten door leken zou zijn geschreven dan was uiteraard wel duidelijk wat het juiste label was. Toch?

Nou volgens mij niet. Want de meest essentiële vraag in deze kwestie is wat mij betreft niet welk arbitrair labeltje er aan de PVV kan worden gehangen, maar wat hier nu allemaal zo wetenschappelijk aan is. Wetenschap gaat toch over theorieën die empirisch fundeerbaar zijn?

Toetsing

Kan iemand mij dan vertellen welke theorie de empirische toetsing heeft doorstaan waardoor de PVV als extreem rechts of nieuw rechts radicaal kan worden bestempeld? Geen enkele natuurlijk, want het betreft een volledig conceptuele kwestie, een woordspelletje bestaande uit gegoochel met definities. Zo ken ik er nog wel een paar.

Valt er dan - noem eens een willekeurig voorbeeld - ook ‘wetenschappelijk’ vast te stellen dat de schilderijen van Rembrandt extreem lelijk zijn en die van Mondriaan niet, of andersom? Nee, want daar valt helemaal geen wetenschappelijk oordeel over te vellen, omdat de definitie waarmee je dat doet simpelweg niet wetenschappelijk te funderen is.

Nu kun je natuurlijk stellen dat ook hier wordt gegoocheld met definities. Ik stel zojuist immers dat iets pas wetenschappelijk kan worden genoemd als het over theorieën gaat die empirisch fundeerbaar zijn. Dat kun je een arbitraire definitie van wetenschap vinden, maar dat neemt niet weg dat we in het onderhavige geval in troebel vaarwater terecht komen.

De rapporten waarin, mede op basis van definities van de AIVD, een bepaalde partij als extreem rechts of nieuw rechts radicaal (of extreem links of nieuw links radicaal) wordt bestempeld zijn geschreven in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

Een dergelijke handelswijze mogen anderen wetenschap noemen, maar ik noem dat een aura van wetenschappelijke autoriteit geven aan een politieke boodschap. Kijk, dat vind ik nu onfris. En voor de duidelijkheid, deze kwalificering komt weliswaar van een wetenschapper, maar is daarmee geenszins wetenschappelijk.

Dr. Jeroen van der Waal, universitair docent bij sociologie

Op de barricade

Bezetting van collegezalen en een demonstratie op de Woudestein campus. Nooit eerder manifesteerde Rotterdam zich als bolwerk van het studentenprotest. Plannen om te bezuinigen op het hoger onderwijs en de basisbeurs om te zetten in een lening lagen ten grondslag aan de acties. Wat deden studenten van de FSW in die memorabele week van februari. Stonden ze op de barricade of zaten ze braaf in de collegebanken?

Tekst: Mary van der Graaf

Aan de bezetting van collegezalen heeft tweedejaarsstudent sociologie, Jeffrey Faber, niet meegedaan. “Ik vind dat er actie gevoerd moet worden tegen de bezuinigingsplannen, maar je moet het studenten ook gunnen dat ze, als ze willen, colleges kunnen volgen. Naar de demonstratie ben ik wel geweest. De kosten voor studeren verhogen door de basisbeurs om te zetten in een lening is onrechtvaardig. Ik krijg wel financiële ondersteuning van mijn ouders, maar voor studenten die dat niet krijgen, creëer je een hoge drempel. Als ze echt 20 procent op het hoger onderwijs bezuinigen is dat bovendien slecht voor de kenniseconomie. Het merendeel van de studenten die ik ken, zijn tegen de plannen, maar hebben niet aan de acties deelgenomen. We zitten midden in een zwaar vak, het leeronderzoek.”

Lisanne van Zwol, vierdejaars psychologie, heeft weinig van de protesten op de campus meegekregen. Op maandag toen ze in de UB studeerde, heeft ze nog wel een flyer meegenomen, maar daarna zat ze de hele week ziek thuis. “Ik sta volledig achter de acties en heb nog wel blogs bekeken. Lenen is geen goede optie want dat verhoogt de drempel om te studeren. Dan tast je de toegankelijkheid van het onderwijs aan. Dat lijkt me contraproductief omdat Nederland juist behoefte heeft aan veel hoogopgeleide mensen. Het drukken van kosten van het hoger onderwijs gebeurt trouwens al op andere manieren. Denk aan de invoering van het bindend

studieadvies en de harde knip. In mijn omgeving leeft het verzet tegen de bezuiniging niet zo. Dat zijn vooral masterstudenten en nieuwe maatregelen raken hen niet meer.”

Voor Warda Belabas, derdejaars bestuurskunde, was de eerste week van februari tentamenweek. Ze moest een opdracht inleveren, dus actievoeren zat er niet in. Ze vindt het dapper dat andere studenten wel opkwamen voor hun rechten. “Ik ben het er niet mee eens dat de verkeerde keuzes die tot de kredietcrisis hebben geleid, nu afgewenteld gaan worden op mensen die daar niets mee te maken hadden. Sleutelen aan de studiefinanciering zal voor veel studenten problemen opleveren. Zelf werk ik naast mijn studie, toch is het nu al heel moeilijk om rond te komen. De studiedruk is door het bindend studieadvies en de harde knip al hoog.

Als je ook nog een financiële barrière opwerpt, werkt dat demotiverend om te gaan studeren. Volgens mij wegen de voordelen van deze eventuele bezuinigingen niet op tegen de nadelen. Het is niet goed voor de kenniseconomie en ten opzichte van de totale staatsschuld zal dit niet veel oplossen.”

Via mailcontact met vrienden wist Daniel Davidse, sociologie, van de op handen zijnde protestacties. Zodoende was hij maandag 1 februari op de campus paraat om te flyereren. “Ik was slechts zijdelings bij de protesten betrokken. Het is goed om in verzet te komen tegen de plannen om te snijden in het onderwijs. Het idee om te bezuinigen snap ik wel, maar 20 procent is gewoon te veel. Dat leidt tot vermindering van de kwaliteit. Je moet ook voorkomen dat de keuze om te gaan studeren een financiële overweging wordt. En dat is wel het gevaar van de plannen die nu circuleren.”

(I) Op www.sosrotterdam.wordpress.com staat meer informatie over de protestacties. Donderdag 11 februari is er een discussiebijkomst; Hoe verder na de bezetting om 19.30 in Cultureel Centrum ZOFOR, Euclideslaan 2, Utrecht

‘Politiek gaat niet alleen over inhoud’

In de Nederlandse politiek is populisme een scheldwoord geworden. Maar is een populist automatisch een machtsbeluste opportunist? In de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen een gesprek met cultuursociologen Peter Achterberg en Dick Houtman over symboolpolitiek, het nut van personalisering en de befaamde kloof tussen kiezer en politiek. ‘Je kunt niet van burgers verwachten dat ze zich verdiepen in allerlei complexe problemen.’

Tekst: Geert Maarse

Fotografie: Mary van der Graaf

Wat is een populist?

Dick Houtman: “Iemand die pretendeert uit naam van ‘het volk’ te spreken. Een populist wil de hardwerkende, gewone Nederlander vertegenwoordigen. Het wordt vaak verward met politieke personalisering, maar daarvan is sprake als iemand zich nadrukkelijk als persoon presenteert. Veel politici doen er alles aan om maar niet als representant van een politiek systeem gezien te worden.”

Peter Achterberg: “Dat is de overeenkomst tussen populisme en personalisering. In beide gevallen wordt afstand genomen van Den Haag.”

Bij wie is dat goed te zien?

PA: “Ik zou durven zeggen dat alle politici zich schuldig maken aan personalisering. Maar bij populisme heb je het over mensen als Wilders.”

DH: “Bij de SP zie je het. Maar ook Mark Rutte en Rita Verdonk hameren op de hardwerkende Nederlander. Verdonk laat het merken in haar locatiekeuze. Ze geeft geen interviews in het Tweede Kamergebouw, maar presenteert haar plan op de BouwRAI. Populisten maken een duidelijk onderscheid tussen de mensen in de samenleving - waar zij bij willen horen - en de Haagse ‘kaasstolp’: het zogenaamd nutteloze vergadercircus.”

Zijn populisme en personalisering reacties op hetzelfde sentiment?

DH: “Personalisering is een reactie op populisme. De vaak besproken kloof tussen burger en politiek wordt door populistische partijen gezien als een probleem, en is daarom een politiek issue. Dat leidt tot een tweede kloof: tussen politici en politiek.”

Zijn populisme en personalisering erg?

PA: “Dat is niet te zeggen. Vroeger had je veel mensen die niet stemden, omdat ze zich in geen enkele partijideologie konden vinden. Die gaan nu af op persoonlijkheden. Ze stemmen op iemand waar ze wat mee hebben.”

DH: “Hebben we eindelijk een hoge opkomst, wordt er op de verkeerde partij gestemd, zo

verzuchten velen dan. Maar anderen vinden dat politici zoveel mogelijk burgers moeten mobiliseren. Het heeft te maken met je definitie van democratie. Politiek kan toch niet alleen gaan over...”

PA: “Over inhoud, moet je zeggen, dat is een mooie quote: politiek kan niet alleen gaan over inhoud.”

DH: “Je kunt niet van burgers verwachten dat ze zich verdiepen in allerlei complexe problemen. Dat is de taak van politici, en die moeten de oplossingen verkopen aan de kiezer. Dat leidt al snel tot vormen van personalisering. Er wordt gezegd: ‘Ik ben een goede vent, vertrouw mij nou maar’.”
Populistische politiek lijkt erg op de korte termijn gericht.

DH: “Uiteindelijk moeten politici bereid zijn om compromissen te sluiten. Iemand als Wilders kan dat niet. Maar de vraag is hoe kiezers hier op termijn op reageren. Of ze vallen voor die populistische antipolitiek en besluiten de huidige democratische rechtsstaat aan de kant te schuiven. Of ze verliezen hun vertrouwen en zetten de populisten terug in hun hok. Politici, populist of niet, moeten op den duur gaan presteren.”

PA: “Dat beseffen ze wel bij de PVV. Maar uit die undercoveroperatie van HP/De Tijd blijkt dat ze weten dat ze nu geen gevaar lopen. De voorstellen die ze doen zijn onhaalbaar, maar dat maakt niets uit, omdat ze op korte termijn toch niet in het kabinet willen. Het is symboolpolitiek.”

DH: “Er zit een zelfvernietigend element in. Je kunt op deze manier heel veel stemmen mobiliseren, maar er komt een moment dat je zo groot bent dat je niet meer weg kunt lopen voor regeringsverantwoordelijkheid. En dan ben je het haasje. Maar goed, dan staat er wel weer een nieuwe rising star op.”

Het lijkt of politieke partijen geen vaste achterban meer hebben, maar continu jagen op alle kiezers. De peilingenkoorts is daar een voorbeeld van.

DH: “Dat moet je zien tegen de achtergrond van de ontzuiling. Politici moeten nu actief hun achterban construeren en mobiliseren. Om dat te bereiken moet je laten zien dat je anders bent dan alle andere figuren onder de Haagse kaasstolp.”

Wat merk je in de gemeentelijke politiek van Rotterdam van die verschijnselen?

DH: “Er is hier sprake van wisselende coalities, wat niet bijdraagt aan bestuurlijke en politieke continuïteit. Maar personalisering lijkt me bij uitstek iets voor de landelijke politiek. De landelijke politiek gaat over ideologische discussies. Over boerka’s, terwijl die in het straatbeeld nauwelijks voorkomen. In de landelijke politiek draait het overwegend om abstracte principes, terwijl in de lokale politiek concrete problemen centraal staan. Gemeentelijke bestuurders staan minder ver van de kiezer af, dus daar speelt het mediacircus ook een minder grote rol. Je ziet wel, dat bij de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen mensen uit Den Haag worden ingevlogen. Dat is een soort celebritypolitiek.

Dr. Peter Achterberg (1977) is universitair docent Sociologie. Hij publiceerde over de opkomst van een nieuwe politieke cultuur en het verdwijnen van de vertrouwde klassenpolitiek.

Dick Houtman (1963) is hoogleraar Cultuursociologie. Hij doet onderzoek naar processen van culturele, politieke en religieuze verandering in laatmoderne westerse samenlevingen.

Liefde maakt blind

Je hart gaat sneller kloppen, je voelt vlinders in je buik, je zingt en lacht veel, hebt concentratieproblemen en dagdroomt. Maar wat gebeurt er precies in je hersenen als je verliefd bent? Psycholoog drs. Sandra Langeslag onderzocht een heleboel verliefde hersenen. Ze kwam tot de conclusie dat liefde inderdaad blind maakt.

Tekst: Caroline van der Schaaf

Langeslag deed de afgelopen jaren met behulp van EEG verschillende onderzoeken naar de effecten van verliefdheid in de hersenen. “Uit de hersenactiviteit was af te leiden dat mensen meer aandacht besteden aan een foto van hun geliefde dan aan een foto van een vriend – dus iemand die ze ook kennen en ook aardig vinden - of een aantrekkelijke onbekende.”

De proefpersonen kregen allerlei opdrachten. Zo moesten ze tellen hoe vaak ze een foto van hun geliefde te zien kregen, en vervolgens hoe vaak de foto van de vriend voorbij kwam. “Zelfs als ze die vriend moesten tellen en de geliefde mochten negeren, dan nog besteedden ze extra aandacht aan de geliefde.”

En hoe verliefder mensen zeiden dat ze waren, des te groter de effecten in hersengolven. Hetzelfde zag Langeslag bij prille verliefdheden. Hoe korter mensen verliefd zijn, hoe groter de effecten.

Vaak verliefd

Het onderzoek naar verliefdheid is eigenlijk een soort hobby van Langeslag, vertelt de 27-jarige psycholoog. Op 18 maart promoveert zij op haar onderzoek ‘*Emotional memory in*

younger and older adults’, maar daar maakt dit onderzoek geen deel van uit. Het onderwerp heeft gewoon haar bijzondere interesse. “Verliefdheid is iets wat iedereen meemaakt. Maar er is eigenlijk nog maar heel weinig onderzoek gedaan naar hoe verliefdheid biologisch werkt.”

Moeite om geschikte proefpersonen te vinden had ze niet. “We rekruteren altijd onder psychologiestudenten en studenten zitten natuurlijk juist in een fase van hun leven waarin ze vaak verliefd zijn.” Verliefde mannen waren moeilijker te vinden. “Blijkbaar lopen die niet zo met hun verliefdheid te koop.”

Dat liefde blind maakt, heeft Langeslag nu wetenschappelijk bewezen. “We legden verliefde proefpersonen telkens drie foto’s voor. Bijvoorbeeld foto’s van een vriend, een geliefde van een andere proefpersoon en van een aantrekkelijke onbekende. In deze reeks scoorde ‘de andere geliefde’ en ‘de vriend’ middelmatig ten opzichte van ‘de aantrekkelijke onbekende’. Als hun eigen geliefde in de reeks zat, haalde die foto de meeste waardering. Verliefde mensen vinden dus hun geliefde de aantrekkelijkste persoon die op de aardbol rondloopt, terwijl dat helemaal niet zo is. Mensen focussen echt op de positieve kanten van hun geliefde. En dat lijkt me ook goed.”

Vlinders

Het onderzoekje naar vlinders in de buik liep op niets uit. “Ik heb geprobeerd om de vlinders echt in de buik te meten, met dezelfde elektroden als die we op iemands hoofd plakken. Daar kwam echter niet zoveel uit. Ik denk dat we iets fout hebben gedaan.”

Langeslag onderzocht ook of het humeur van verliefde mensen beter was dan dat van mensen die niet verliefd zijn, maar daar blijkt geen verschil in te zitten. “Dat komt waarschijnlijk doordat verliefdheid niet alleen fijne gevoelens oproept, maar vaak ook gepaard gaat met jaloezie, verlatingsangst of verdriet als het niet loopt zoals je zou willen. Er kunnen dus ook negatieve emoties optreden bij verliefdheid, het is niet alleen maar leuk.”

Serotonine

Momenteel is Langeslag bezig met een onderzoek naar de aanwezigheid van serotonine bij verliefde mensen. “Er wordt veel geschreven over allerlei stofjes die betrokken zouden zijn bij verliefdheid, maar daar hebben we nog helemaal niet veel bewijs voor. Dat probeer ik nu te vinden. Ik prik bloed bij verliefde mensen, en ook bij niet-verliefden, om de hoeveelheid serotonine in het bloed te bepalen. Tot nu toe vind ik echter nog weinig verschil.” Langeslag zoekt voor dit onderzoek nog proefpersonen. “Vooral verliefde mannen.”

In de toekomst wil Langeslag zich volledig richten op haar onderzoek naar verliefdheid. “Er moet nog heel veel worden uitgezocht. Zo wil ik nog een vragenlijst ontwikkelen die verliefdheid meet en wil ik onderzoek doen naar andere stofjes die mogelijk een rol spelen bij verliefdheid, zoals dopamine en noradrenaline.”

(I) Aanmelden als proefpersoon kan via langeslag@FSW.eur.nl of telefoonnummer (010) 408 2663

Op zondag 14 februari is Sandra Langeslag te gast bij Science4you in Hotel New York. Deze bijeenkomst, een samenspel tussen wetenschappers en kunstenaars, is echter al uitverkocht.

FSW haalt banden met alumni aan

Contacten met oud-studenten zijn waardevol. Daarom richt de ‘jonge’ opleiding psychologie binnenkort een alumnivereniging op en hebben de sociologen hun alumnivereniging nieuw leven in geblazen. Bestuurskunde gaat op de oude ‘actieve’ voet verder.

Tekst: Mary van der Graaf

De alumnivereniging van sociologie leidde een slapend bestaan. Ooit, in de jaren zeventig en tachtig was er een bruisend circuit voor alumni, maar rond de eeuwwisseling was daar niet veel meer van over. Slechts sporadisch werd er nog een poging ondernomen om alumni bij elkaar te brengen. Inmiddels is het belang van goede contacten met oud-studenten algemeen erkend aan de universiteit. ‘Uitstekende relaties met alumni’ staat derhalve expliciet genoemd in het strategiedocument 2013 als ambitie van de EUR. Dit past prima in het straatje van de FSW, waar het afgelopen jaar met vol elan aan de invulling van het alumnibeleid is gewerkt.

Geanimeerd

“Voor een opleiding is het heel interessant om te weten waar studenten uiteindelijk terechtkomen,” zegt dr. Bram Peper, met dr. Erik Snel alumnicoördinator van sociologie.

“We hebben daarom veel tijd gestoken in het weer op orde brengen van het adressenbestand van onze alumni. Om de contacten tussen afgestudeerde sociologen onderling en tussen de afgestudeerden en de afdeling sociologie te bevorderen en in stand te houden, willen we verder twee bijeenkomsten per jaar organiseren. De eerste, op 2 december van het vorig jaar, was een groot succes. Een uitstekende opkomst, zo’n negentig mensen van wie de helft alumni. Een interessant gastcollege van prof. Paul de Beer (UvA), daarna een geanimeerd debat en een gezellige afsluitende borrel. Een aantal alumni heeft bovendien aangegeven geïnteresseerd te zijn in een bestuursfunctie in de alumnivereniging.”

Platform

Sociologie heeft er voor gekozen om de alumnibijeenkomsten de ene keer te koppelen aan de master Arbeid, Organisatie en Management en de andere keer aan de master Grootstedelijke Vraagstukken en Beleid. Studenten van de betreffende master zijn daarbij ook aanwezig. Zo pogen ze een platform te creëren voor uitwisseling van kennis en kunde tussen afgestudeerden onderling en de faculteit. Sociologie gooit namens de EUR een gratis pas voor de universiteitsbibliotheek in de strijd als lokkertje voor een lidmaatschap van de alumnivereniging. Er is ook een LinkedIn-pagina voor alumni aangemaakt. Bovendien is men druk doende het ‘afstudeerpakket’, met onder meer een inschrijfformulier voor de Nederlandse Sociologische Vereniging en aanbiedingen van sociologische tijdschriften, in ere te herstellen.

“Voor gastcolleges, het regelen van stageplaatsen of bedrijfsbezoeken zijn goede contacten met alumni heel nuttig. En andersom willen we de alumni graag op de hoogte houden van onze vorderingen in de ‘ivoren toren’,” aldus Peper. “Kijkend naar het Amerikaanse idee achter alumnibeleid, speelt de mogelijkheid van donaties van alumni aan de universiteit een rol. Zeker nu de overheidsfinanciering terugloopt. Het zou mooi meegenomen zijn, maar het zal nooit die omvang krijgen als in de VS. Dat zit niet in de Nederlandse cultuur. Het heeft op dit moment ook niet onze prioriteit.”

Sigmund

Voor psychologie is het fenomeen ‘alumni’ vrij nieuw. De jonge opleiding kent pas sinds 2005 een uitstroom van afgestudeerden. Intussen zijn er ongeveer vijfhonderd studenten afgezwaid, dus wordt het tijd voor een alumnivereniging. Vier mensen vanuit de opleiding, onder wie Stephanie Wagener, MSc, zijn daarmee aan de slag gegaan. Zij organiseren de eerste bijeenkomst op vrijdag 19 maart. Peter de Wit, de tekenaar van de Sigmund strips in de Volkskrant geeft een lezing en daarna is er een netwerkborrel in de Faculty Club.

“We hebben voor deze aftrap voor een luchtige insteek gekozen. We verwachten dat Peter de Wit, die dagelijks de belevenissen van een onconventionele psychiater vastlegt, alle afstudeerrichtingen binnen psychologie zal aanspreken. Het is verder de bedoeling dat het bestuur van de vereniging overgenomen gaat worden door alumni zelf. Zij zullen het verzinnen van een naam en de invulling van de jaarlijkse of tweejaarlijkse bijeenkomsten op zich nemen. Maar de opleiding blijft de activiteiten van de vereniging natuurlijk wel stimuleren en financieren.”

Bij bestuurskunde zijn nieuwe impulsen niet nodig, de alumnivereniging ‘ABEUR’ draait goed. Er zijn goede connecties met de afgestudeerden. Dat blijkt ondermeer uit de respons van een recent gehouden enquête onder alumni (zie ook de rubriek [nieuwsfeiten](#)).

Alumni bestuurskunde positief over opleiding

Ruim tweederde van de afgestudeerde studenten bestuurskunde zou opnieuw voor de opleiding kiezen als zij voor de keuze kwamen te staan. Dit blijkt uit een onderzoek dat is gedaan naar aanleiding van het 25-jarig bestaan van bestuurskunde. Bijna driekwart van de alumni werkt bij de overheid of bij semioverheids- en non-profitorganisaties.

Tekst: Mary van der Graaf

Fotografie: Lou Wolfs

De maatschappelijke relevantie is de belangrijkste reden om opnieuw voor bestuurskunde in Rotterdam te kiezen. Het curriculum en de goede reputatie van de EUR zijn ook veel genoemde motieven om andermaal de voorkeur te geven aan Rotterdam. Aan het onderzoek, een online enquête, hebben 515 alumni deelgenomen. Een respons van 27 procent en dat is volgens dr. Sandra Groeneveld, die het onderzoek samen met student-assistent Babette Bronkhorst uitvoerde, een zeer respectabel percentage.

Groeneveld is er ook tevreden over dat de respondenten mooi zijn verdeeld over de cohorten. Vroegere cohorten zijn lastiger bereikbaar, maar toch hebben 114 alumni die in de jaren tachtig met de studie begonnen gereageerd. Van de groep uit de jaren negentig kregen ze 194 reacties, de overige respondenten startten na 2000 met de opleiding. Het merendeel van de alumni (405) volgde de voltijdsopleiding, terwijl 110 personen van de avondopleiding, gestart in 1995, aan het onderzoek meewerkten.

Relevantie

Het belangrijkste wat alumni tijdens hun studie hebben meegekregen is: kennis van het openbaar bestuur, analytisch denkvermogen en inzicht in bestuurskundige theorieën. Verder vinden negen van de tien alumni de aansluiting tussen de opleiding en arbeidsmarkt voldoende tot goed. Dankzij de kennis die ze hebben opgedaan komen ze in hun baan goed beslagen ten ijs.

Bij de avondopleiding scoort dit punt nagenoeg 100 procent. Niet zo verwonderlijk, omdat deze studenten vaak vanwege aan hun werk gerelateerde wensen kiezen voor de studie. Een keuze die hen geen windeieren legt, want eenderde van deze alumni heeft een jaar na afstuderen promotie gemaakt.

Goede arbeidsperspectieven zijn voor alumni niet de voornaamste reden geweest om aan de opleiding bestuurskunde te beginnen. Voor ruim 60 procent was inhoudelijke interesse doorslaggevend voor de keuze voor de studie bij de FSW.

Over de docenten, de vakken en de opbouw van het curriculum waren alumni goed te spreken. De politieke en maatschappelijke relevantie van de opleiding oogstte met een rapportcijfer van 7,65 echter de hoogste waardering. De afwisseling van hoor- en werkcollege werd met een 6,88 als zwakste beoordeeld.

Leidinggevend

Natuurlijk, bestuurskunde gaat over het functioneren van het openbaar bestuur. Maar dat ruim 50 procent van de afgestudeerden bij de overheid werkzaam is, vindt Groeneveld toch echt veel. “Bestuurskunde is tenslotte een multidisciplinaire studie met een breed vakkenpakket en ten opzichte van de totale arbeidsmarkt is de overheidssector niet zo groot. Bovendien is nog eens ruim 20 procent werkzaam bij semioverheids- en non-profitorganisaties. In de private sector, bij bijvoorbeeld adviesbureaus of banken, is een kwart van onze alumni werkzaam.”

Bijna de helft van de alumni in het onderzoek heeft een leidinggevende positie (47 procent).

Vrouwen scoren op dit punt lager dan mannen, 36 procent van de vrouwen geeft leiding aan

medewerkers tegenover 53 procent van de mannen. Mannen werken ook meer. Negen op de tien heeft een fulltime baan, terwijl van de vrouwen slechts tweederde 36 uur of meer werkt. De resultaten van het onderzoek kunnen volgens Groeneveld goed worden gebruikt in de voorlichting aan potentiële nieuwe studenten. Hoe de opleiding wordt gewaardeerd en waar bestuurskundigen terechtkomen kan worden onderbouwd worden met harde cijfers. Voor de onderwijsvisitatie, een externe beoordeling van de opleiding, is dit onderzoek ook van groot belang. Men kan aantonen dat de doelstellingen voor het onderwijs worden waargemaakt.

Dr. Sandra Groeneveld presenteert het onderzoek onder alumni tijdens het lustrumfeest.

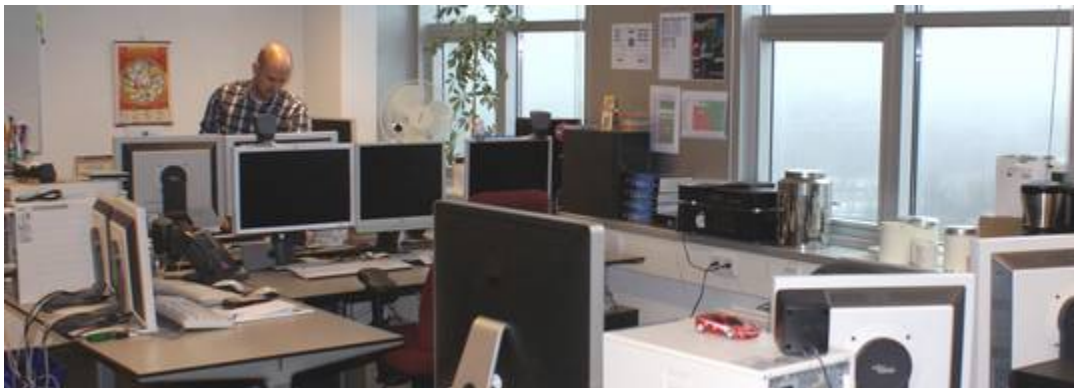

I&A verdwijnt

De afdeling I&A zal per 1 mei onderdeel worden van de centrale organisatie voor ICT van de universiteit. De overgang naar het Shared Service Center ICT (SSC ICT) betekent voor medewerkers van de faculteit dat ze bij de helpdesk op termijn met andere mensen te maken krijgen. Het telefoonnummer, e-mailadres en de locatie van de helpdesk veranderen, maar het service niveau blijft minimaal op hetzelfde peil.

Tekst: Mary van der Graaf

De drie vaste medewerkers en de studenten-assistenten van de helpdesk verhuizen naar het H-gebouw zodra de verbouwing daar voltooid is. Dat is waarschijnlijk in augustus. Hun werkzaamheden - het inrichten van (computer)werkplekken en ondersteuning bij problemen - gaan niet wezenlijk veranderen. Ze zullen voornamelijk in de eerste plaats de FSW-medewerkers blijven ondersteunen, maar deze doelgroep zal op den duur worden uitgebreid worden met de stafafdelingen en ander SSC's van de EUR. Het bedienen van andere doelgroepen impliceert dat er andere specifieke vragen over de hardware en software zullen komen. Voor de medewerkers van het huidige SSC ICT geldt hetzelfde; zij krijgen op termijn een andere gebruikersgroep erbij en moeten daar op inspelen.

I&A van de FSW is volgens het afdelingshoofd, ing. Françoise van der Meulen, beperkt van omvang en daardoor kwetsbaar. Het vertrek van één enkele medewerker slaat al snel een groot gat in de nodige kennis en ervaring. Daarom werd aan het Expertise Centrum (HEC) gevraagd te onderzoeken of het raadzaam was om een samenwerking met het SSC ICT aan te gaan. Uit dit onderzoek bleek dat het niet alleen raadzaam was, maar zelfs noodzakelijk om de kwaliteit van de ict-ondersteuning in de toekomst te handhaven en naar een hoger plan te tillen. De FSW wordt de eerste faculteit die de I&A-afdeling bij het SSC ICT gaat onderbrengen.

“De I&A-afdelingen aan de EUR, dus ook die bij ons, hebben zich tot voor kort vooral op de ‘A’ gericht, dus op het beheer van de automatisering,” stelt Van der Meulen. “Voor de invulling van de ‘I’ - aan welke informatiestromen is behoefte en welke ict-ontwikkelingen zijn daarvoor het meest bruikbaar - was minder tijd. De aanstelling van een informatiemanager moet hierin verandering brengen. Bij de FSW wordt deze functie sinds mei vorig jaar vervuld door Wilco te Winkel. Hij wordt onder meer verantwoordelijk voor het in kaart brengen van de informatiebehoefte binnen de FSW en de onderhandelingen met het SSC ICT over de te leveren diensten. Bij hem kunnen ook klachten over het functioneren van de helpdesk gemeld worden.”

Wat verder binnen de FSW blijft, is het webteam. Het webteam zorgt voor het up to date houden van de FSW-website en het beheer van Blackboard, SIN-online en, sinds september 2009, de nieuwe

leeromgeving voor bestuurskunde en sociologie. Het enige dat na de overgang in mei echt verdwijnt, is de functie van hoofd afdeling I&A. Van der Meulen heeft feitelijk zich zelf overbodig gemaakt. Geen ramp aldus Van der Meulen. Zij kan nog gebruik maken van de pre-vut-regeling uit de reorganisatiecode en krijgt dan meer tijd voor de kleinkinderen.

(I) Alle medewerkers zullen nog nader geïnformeerd worden over de veranderingen binnen de afdeling I&A.

Colofon

SoFa nr. 4 jaargang 2 – 9 februari 2010

SoFa is een uitgave van Faculteit der Sociale Wetenschappen

Hoofdredactie

Mary van der Graaf

Webmaster

Maikel Hofman

Medewerking aan deze editie

Marjolein Kooistra, Thomas de Leeuw, Han van der Leur, Geert Maarse, Caroline van der Schaaf en Jeroen van der Waal.

Vormgeving

Piromedia

Redactie-adres

Mary van der Graaf

Kamer M 5-25

E-mail: sofa@FSW.eur.nl

Postbus 1738

3000 DR Rotterdam

Verschijning volgende editie

Dinsdag 30 maart 2010

‘Dit systeem ondermijnt de collegialiteit’

Zij verruilde een dikke leaseauto voor een Fiat Punto om bij de FSW te gaan werken. Hij is na zijn studie aan de FSW, door een combinatie van keuze en toeval, bij de faculteit gebleven. Psycholoog dr. Daantje Derks en socioloog dr. Peter Mascini zijn beiden universitair docent. Zij delen hun passie voor onderzoek, maar hebben kritiek op de verantwoordingscultuur.

Tekst en fotografie: Mary van der Graaf

Ze werken allebei aan de FSW op het terrein van ‘arbeid en organisatie’, maar dr. Daantje Derks (31) en dr. Peter Mascini (41) wisten tot kort voor het gesprek dat SoFa met hen organiseerde, niet van elkaars bestaan.

“Ik heb je net even gegoogled en zag dat jij je vooral met beleid bezig houdt, maar wat doe je precies?” vraagt Derks. “Het debunkten van beleid,” grapt Mascini. “Ik leg beleid op de pijnbank, door te kijken welke veronderstellingen die aan beleid ten grondslag liggen niet deugen.

Zo gaat mijn paper waar ik nu aan werk over hoe het veiligheidsbeleid van bedrijven in de praktijk uitpakt. Over veiligheidscultuur is al veel onderzoek gedaan, ook door psychologen, maar de nadruk ligt op het formele beleid, dus of er regels zijn die gehandhaafd worden en of er trainingen aangeboden worden. Ik onderzoek hoe mensen op de werkvloer met risico’s omgaan, en dan zie je dat die formele systemen een ondergeschikte rol spelen. Het vakmanschap blijkt veel belangrijker. Onder vakmanschap verstaan we drie elementen; de beslissingsruimte om zelf te bepalen of de regels van toepassing zijn of niet. Tacit knowledge: kennis die je niet kunt verbaliseren en meer betrekking heeft op, noem het zintuigen, waarmee je aanvoelt of iets kan of niet. En persoonlijke verantwoordelijkheid, dus als er iets mis gaat, ben je geen vakman genoeg geweest om het risico te herkennen. Wij hebben geprobeerd een meetinstrument te ontwikkelen om zo het verband tussen informele risicostrategieën en onveilig handelen te bepalen.”

Blackberry

Nu wil Mascini op zijn beurt graag weten wat voor onderzoek Derks zo al doet. “Mijn onderzoek gaat over nieuwe media van Hyves tot de smartPhones, iPhones en blackberry’s. Momenteel onderzoek ik de mogelijke negatieve aspecten van het gebruik van blackberry’s

doordat werk en privéleven meer door elkaar gaan lopen. Het lijkt zo

onschuldig om af en toe je mail te checken, maar je blijft zo altijd verbonden met je werk. De baas betaalt vaak een blackberry en dan voel je je eerder moreel verplicht om ook 's avonds te reageren. Ik krijg signalen over vermoeidheid, uitputting en het gevoel van verlies aan autonomie met name bij mensen die een blackberry door de zaak krijgen opgedrongen. Blackberry's worden vooral zakelijk gebruikt bij consultancies en in het bedrijfsleven door mensen die veel uren maken. Een kwetsbare groep die de avonduren juist nog nodig heeft om te herstellen.

De voordelen van blackberry's, meer flexibiliteit en vrijheid, zijn bekend, maar over de eventuele nadelen is nog weinig of geen onderzoek gedaan. Dit terwijl Nederlandse bedrijven miljarden per jaar investeren in die apparaten en in altijd bereikbaar kunnen zijn. Dat doen ze omdat ze een return of investment verwachten. Als ik kan aantonen dat dat op de lange termijn helemaal niet zo is, zou je medewerkers de keuze kunnen bieden of ze altijd en overal via hun blackberry willen reageren of niet."

Overstap

Het onderzoeksthema past bij de achtergrond van Derks, die uit de blackberrywereld komt. Na een studie sociale psychologie in Nijmegen, een baan bij de Open Universiteit, die ze in de avonduren aanvulde met een promotieonderzoek, ging ze werken bij DPA, een groot werving- en selectiebureau dat haar voorzag van een dikke leaseauto en een blackberry. Een dynamisch tijd en altijd op pad vanwege bedrijfsbezoeken, netwerkborrels, heidagen of personeelsuitjes naar Mallorca.

"Geld was geen probleem," weet Derks nog. En de blackberry? Die was altijd binnen handbereik. Tijdens vakanties langer dan twee weken was het verplicht om die mee te nemen. Voor Derks geen probleem, maar wel voor haar man. "Hij heeft het een vakantie aangezien en vond die niet zo geslaagd. Volgens hem had ik meer op mijn blackberry gekeken dan om me heen. De daaropvolgende vakantie wilde hij dat ik de oplader thuis zou laten. Zoiets zet je wel aan het denken."

Derks verruilde het bedrijfsleven voor de wetenschap toen ze door de capaciteitsgroep psychologie werd benaderd voor het opzetten van de minor 'arbeid en organisatiepsychologie'. De behoefte aan het geven van onderwijs, meer regelmaat vanwege haar gezondheid en inhoudelijke diepgang (ze was tenslotte gepromoveerd) waren reden voor haar overstap. Dat ze daardoor niet meer in een Audi maar in een Fiat Punto rijdt, deert haar allerm minst.

"Mijn route naar een baan aan de FSW is een veel saaier verhaal," zegt Mascini. „Ik ben sociologie gaan studeren en door een combinatie van keuze en toeval ben ik aio, post doc en vervolgens universitair docent geworden. Mijn enige uitstapje was een jaartje bij het WODC, het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum van het Ministerie van Justitie."

Kruisbestuiving

Voor beide wetenschappers lijkt de FSW de ideale werkplek, maar alles heeft een keerzijde, zo ook werken aan de sociale faculteit. "Er is te weinig kruisbestuiving," begint Derks. "We hebben veel autonomie en dat is erg plezierig, maar daardoor en door de werkdruk is er weinig contact tussen collega's. We zouden veel meer van elkaar kunnen leren dan we op dit moment doen en dat is jammer."

Mascini praat niet over ‘jammer’ maar over ‘een heel kwalijke zaak’. Hij doelt op de verantwoordingscultuur en de prestatie-indicatoren waar wetenschappers mee te maken hebben. “Je wordt alleen afgerekend op je publicaties en je onderwijs, alles wat er buiten valt zoals reviews en redactie- of bestuurswerk, telt niet. Dit systeem ondermijnt de collegialiteit. Stukken van andere lezen of interesse hebben in wat andere doen, daar heb je geen tijd voor.” “Plus dat mensen bang zijn dat anderen met hun ideeën aan de haal gaan,” vult Derks aan. “Dat zie je bij ons vakgebied heel sterk. Als je een subsidieaanvraag doet, zijn collega’s je concurrenten. Je hengelt allemaal in dezelfde vijver.”

“Onderlinge concurrentie speelt op alle niveaus en zorgt voor continu wantrouwen naar elkaar over de onderzoek- en onderwijstijd die anderen hebben,” zegt Mascini.

Derks: “Bij ons speelt vooral dat er meer op kwantiteit dan op kwaliteit gestuurd wordt. Tijdschriften zijn wel onderverdeeld in meer of minder belangrijke, waardoor het ene artikel meer punten oplevert dan het andere, maar daarmee wordt nog niet gemeten hoe vaak jouw artikel geciteerd wordt. En daar gaat het toch om. Maar goed, de ideale baan bestaat niet. Ik vind overigens dat er op de universiteit best een klaagcultuur is, terwijl er ook zoveel voordelen zijn. Je hebt bijvoorbeeld geen druk om te zorgen dat de organisatie financieel de kop boven water kan houden.”

Verslechtering

“Wel verfrissend wat je zegt,” interrumpeert Mascini. “Maar ik vind het een probleem dat het systeem hier verslechtert in plaats van verbetert. De voordelen van hier werken brokkelen af door die prestatienormen, terwijl ik denk dat we ze helemaal niet nodig hebben. Ook zonder prestatienormen wordt kwaliteit beloond in de vorm van uitnodigingen als plenaire spreker van een congres, citaties door collega’s, verzoeken als begeleider of beoordelaar, of lezers van je publicaties. En reken maar dat ik echt niet minder hard zou werken als geen prestatienormen zouden zijn.

Bovendien worden ze ook amateuristisch gebruikt. Neem de studentenevaluaties. Natuurlijk moeten consumenten van het onderwijs een stem hebben, maar niet als enige. Laat het onderwijs op zijn minst ook door professionals of collega’s beoordeeld worden. De huidige onderwijssevaluaties zijn op beperkt valide criteria gebaseerd maar hebben wel verregaande consequenties.”

“En het lokt strategisch gedrag uit,” aldus Derks. “Als ik in de groep een student aanpak, zie ik dat geheid terug in de evaluatie. Die één die er dan bijzit, is van die student. Steeds meer docenten gaan de confrontatie uit de weg, omdat hun eigen beoordeling ervan afhangt. Zo wordt het een incestueus systeem.”

Consumentenoordeel

De overeenkomst tussen Idols en onderwijs lijkt vergezocht, toch is er wel degelijk een verband. Het is de mening van de kijker, of - bij het onderwijs – van de student, die telt. Alleen worden de deelnemers aan Idols ook nog eens beoordeeld door een vakjury. Docenten krijgen geen recensie van vakbroeders. Zij zijn helemaal afhankelijk van het consumentenoordeel.

Het oordeel van de klant telt. Dat is mooi, maar niet voor mij. Als je geen gemiddelde smaak hebt, wordt het leven er niet fleuriger op. Mijn favoriete kauwgom is al jaren uit de schappen verdwenen en onlangs gebeurde hetzelfde met de drop en pepermuntjes waar ik verzot op ben. De verkoopcijfers waren blijkbaar niet hoog genoeg en dan valt het doek. Zoiets maakt chagrijnig, maar gelukkig staan er altijd wel onverwachte lichtpuntjes tegenover. Dan blijken die pepermuntjes ergens in een gehucht gewoon nog in de winkel te liggen. Het opkopen van de hele voorraad zorgt dan voor een ongekende sensatie die de eerdere teleurstelling bijna tenietdoet.

De televisie- en radioprogramma's waar ik me op verheug, ondervinden doorgaans eenzelfde lot. Ze verdwijnen, worden op een onmogelijk tijdstip uitgezonden of - nog erger - krijgen een populairder format omdat de kijkcijfers niet aan de verwachtingen voldoen.

Toegegeven, ik ben met mijn voorkeuren wellicht wat zwaar op de hand. Natuurlijk, emotie en vertier – sport, krimi's en 'Boer zoek vrouw' – zijn ook aan mij besteed, maar het beste gevoel hou ik over aan uitzendingen waar ik wat van kan opsteken. Ok, dat zijn programma's waar je echt voor moet gaan zitten en aandachtig naar moet luisteren wil je er wat aan hebben.

Met goede colleges is het precies zo. Je moet er echt voor gaan zitten en aandachtig luisteren wil je er wat aan hebben. Een recept dat zeker geen garantie is voor hoge kijkcijfers of - in onderwijsjargon - hoge rapportcijfers bij de blok- of vakevaluatie. Want is de onderwijsconsument niet net zoals de mediaconsument die het liefst hapklare en licht verteerbare brokken wil? En is de docent, net als de programmamaker, niet geneigd de lessen aan te passen zodat hij of zij in de smaak valt bij studenten en daardoor bij de baas?

Het pleidooi voor een vakjury, zoals in deze SoFa wordt gehouden, om de huidige 'amateuristische' beoordeling door alleen studenten te verbeteren klinkt mij dan ook niet zo gek in de oren. Bij Idols hebben ze zo'n jury ook.

Mary van der Graaf
Hoofdredacteur SoFa

Schakelstudent Arnold Joosse droomt van VN

Je zou verwachten dat studenten die al een volledige hbo-studie hebben gedaan het wel een beetje gehad hebben met studeren. Dat geldt zeker niet voor Arnold Joosse, die na zijn opleiding Sociaal Pedagogische Hulpverlening (SPH) aan een studie bestuurskunde begon. “Ik kan bijna niet geloven wat ik al heb geleerd in deze anderhalf jaar.”

Tekst: Caroline van der Schaaf

Fotografie: Mary van der Graaf

Joosse (25) volgde vorig jaar een zogeheten schakeljaar en is inmiddels bezig met zijn master bestuurskunde. De meeste mensen uit zijn schakelklas zijn ambitieus en zeer gemotiveerd, zegt Joosse. “We hadden een heel leuke klas. Iedereen wilde hard werken. Dat komt misschien wel doordat je al een studie hebt gedaan. Dan weet je zeker dat je dit echt wilt doen, anders is het tijdverspilling.”

Een toevallige ontmoeting, nota bene in Bangladesh, bracht Joosse op het idee om aan de sociale faculteit te gaan studeren. “Ik had stage gelopen in Indonesië en ging daarna voor een stage naar Bangladesh. Daar ontmoette ik een meisje dat bestuurskunde deed aan de EUR. Zij was bezig met een project met water, wat ik superinteressant vond. Toen ik weer terug was in Rotterdam, kwam ik een jongen tegen die ook iets heel interessants deed met deze master.”

De keuze was snel gemaakt en bleek een schot in de roos voor Joosse, die er inmiddels achter was gekomen dat zijn hbo-studie inhoudelijk te wensen overliet. “Ik heb hier al zoveel geleerd! Hiervóór wist ik niks van de EU, de VN, de Wereldbank of het IMF. En nu weet ik er gewoon echt veel vanaf. Het harde werken gaat me gemakkelijk af, omdat alles nieuw is. Ik vind het echt leuk en wil het goed doen. Dit is mijn laatste studie en die wil ik niet met zessen afronden. Ik haal er alles uit wat erin zit.”

VN-congres

Dat geldt niet alleen voor het curriculum, ook naast zijn studie doet Joosse interessante dingen. Zo is hij sinds oktober druk bezig met de voorbereidingen voor het National Model United Nations

(NMUN), een groot congres voor studenten van over de hele wereld die gedurende enkele dagen de Verenigde Naties naspelen. Volgende maand reist Joosse hiervoor af naar New York. “Vorig jaar heb ik aan de conferentie deelgenomen, dit jaar train ik samen met een studiegenoot de studenten die namens de EUR meedoen. Ik vind het echt een voorrecht om aan zo’n groot project mee te doen. Je leert er superveel van.”

Aanpakken

Van zijn studie SPH heeft Joosse geen spijt. “Die opleiding heeft me gemaakt tot de persoon die ik nu ben. Ik ben er ‘hands on’ door geworden, en dat kun je volgens mij niet van alle studenten hier zeggen. Door de praktijkervaring die ik heb opgedaan tijdens mijn stages, weet ik bijvoorbeeld dat je gewoon aan de slag moet gaan en niet eerst wekenlang moet gaan nadenken over hoe je iets moet aanpakken.”

Een universitaire studie volgen na een afgeronde hbo-opleiding is wel een dure grap. Joosse werkt een dag per week als parkeerwachter bij een beveiligingsbedrijf, maar ‘dat zet echt zoden aan de dijk’. “Ik leen volop, anders zou ik het niet redden. Maar het is het echt waard. Ik ben heel tevreden.” Volgende maand begint hij aan zijn eindscriptie. Joosse verheugt zich er al op: “Mijn scriptie gaat over verwoestijning, ‘desertification’ in het Engels. “Het is een van de grootste problemen van onze generatie. Het betekent dat vruchtbare grond vervuult – doordat die slecht wordt verzorgd, doordat bossen worden gekapt - en dat je er dan niks meer mee kunt.”

Praktisch

Joosse is zeer betrokken bij milieuvraagstukken en ziet zichzelf straks graag in die richting aan de slag gaan. Een baan bij de overheid ziet hij wel zitten, of bij een organisatie als de NOS of – zijn droom – bij de VN. Het werk moet in ieder geval praktisch zijn, daar is hij nogal stellig in.

“Als je een universitaire studie doet, kan het gebeuren dat je ergens achter een bureautje mooie theorieën en modellen bedenkt, die geen praktische waarde hebben. Hoe zinvol het ook kan zijn om theoretisch bezig te zijn, als er niks mee wordt gedaan zou ik dat zonde vinden van mijn werk.”

Hoewel hij over zijn studie razend enthousiast is, heeft Joosse wel een algemeen punt van kritiek op de universiteit. “Ik vind het jammer dat de universiteit creativiteit niet aanmoedigt. Als je een paper schrijft, is het echt de bedoeling dat je alles baseert op eerder onderzoek en bewezen feiten. Ik denk dat het veel beter zou zijn mensen aan te moedigen om essays of betogen te schrijven. Een paper schrijven is eigenlijk niets meer dan reproduceren wat al bestaat.”

Het nieuwe polderen

Het poldermodel was zo slecht nog niet, stelt hoogleraar bestuurskunde Erik-Hans Klijn. “In het duwen en trekken moet een initiatief zich bewijzen.” Maar hoe regisseer je besluitvormingsprocessen met zoveel actoren? En is in de dramademocratie een complexe boodschap nog aan de burger te verkopen?

Tekst: Geert Maarse

Fotografie: Jan van der Ploeg

Waarom zijn besluitvormingsprocessen in Nederland zo complex?

“We willen graag een leider, maar die moet wel precies doen wat wij willen. En als er een beslissing gemaakt wordt waar wij het niet mee eens zijn, organiseren we onszelf. Dus wat je ook doet, je zult altijd groepen mensen tegenkomen die zich tegen de besluitvorming aan bemoeien. De een vindt veiligheid belangrijk, terwijl het een ander om leefbaarheid of natuur gaat. Superieure oplossingen zijn geen oplossingen die één waarde optimaliseren, maar die verschillende waarden verbinden. Dat is soms heel moeilijk, als de winst van de één het verlies van de ander betekent. Maar heel vaak is er helemaal geen sprake van zo’n *zero sum game*. Dan is een beetje tegendruk juist goed.

Bij de uitbreiding van de Maasvlakte hebben onderhandelingen bijvoorbeeld geleid tot een pakket waar iedereen best mee kon leven. Terwijl de besluitvorming rond de Bijlmer in de jaren zestig, helemaal voltrokken volgens het rechtlijnige, daadkrachtige discours dat nu zo in de mode lijkt, een van de grootste ruimtelijke rampen bleek die ooit is gerealiseerd. Omdat er geen enkele kritiek geaccepteerd werd.”

U zegt in feite: trage processen zijn in beginsel niet verkeerd.

“Zolang er maar beweging in zit. In het begin moet je vooral proberen om in een open proces zoveel mogelijk belangen aan elkaar te verbinden. In het duwen en trekken moet een initiatief zich bewijzen. En misschien is het dan niet mogelijk om iedereen tevreden te stellen, maar op een gegeven moment moet je wel een knoop durven door te hakken. Maar je moet pas doorzetten als alle opties zijn afgewogen, maximale draagkracht is gerealiseerd en je echt een goed plan kunt neerleggen. Politici hebben vaak de neiging om op het verkeerde moment in het proces daadkrachtig te worden. Dat roept alleen maar verzet op.”

Heeft dat te maken met wat u omschrijft als de oprukkende ‘dramademocratie’?

“In de dramademocratie gaat het steeds vaker om personen, om beelden, om verhalen. Er zit een

spanning tussen de verhalen die voor de media en de politieke *bühne* worden verteld en de werkelijkheid. De media gebruiken grote woorden en suggereren makkelijke oplossingen terwijl de werkelijkheid veel complexer is. Politici moeten daar weer op reageren. De dramademocratie leidt tot een soort kettingreactie van reacties waardoor processen onnodig worden vertraagd.”

De politiek zit dus in een lastig pakket?

“Kijk, een gemiddeld ruimtelijk project duur tien jaar en dat is aanzienlijk langer dan de zittingsduur van een politicus. Maar een beleidsinitiatief kan best verschillende scoringsmomenten opleveren voor verschillende politieke functionarissen. Het probleem is eerder dat gedegen besluitvormingsprocessen, die vaak stroperig zijn en gebaseerd op talloze onderhandelingen, steeds lastiger uit te leggen zijn.”

Uiteindelijk ligt het dilemma bij de burger. Die lijkt het allebei te willen: inspraak, maar ook heldere woorden en harde resultaten.

“De burger moet kiezen. Een leider die daadkrachtig optreedt, betekent dat de burger zich moet neerleggen dat hij niet altijd zijn zin krijgt. Dat botst met de trend om op te komen voor je eigen belangen.”

Je kunt het politici bijna niet kwalijk nemen dat ze een tikje schizofreen worden.

“Feitelijk verzoenen we die twee uitersten wel met elkaar. We zeggen wel dat we leiders willen, maar tegelijkertijd doen we heel veel dingen die die leiders minder ruimte geven. Zo komen we op een soort compromis dat we in Nederland al eeuwen kennen: het poldermodel. In de tijd van Wim Kok werd het de hemel in geprezen, nu lijkt het uit de gratie. Maar we hebben het altijd gedaan. Alleen: ook polderen kun je goed en slecht doen. Het moet geen eindeloze Poolse landdag worden. Als je *wheelt en dealt*, een knoop doorhakt en weer verder gaat, is het best een goede manier. Het gaat erom dat zo’n proces goed wordt geregistreerd. Want je ontkomt er niet aan om als wethouder of gedeputeerde met een open oog naar je omgeving te kijken. Als je dat niet doet, komt de omgeving vanzelf bij jou.”

Prof. dr. Erik-Hans Klijn houdt zich vooral bezig met besluitvorming rondom ruimtelijke vraagstukken waaronder publiek-private samenwerking op die gebieden. In 2008 hield hij zijn oratie ‘It’s the management, stupid’ over het belang van management bij complexe beleidsvraagstukken. Klijn is sinds 1989 werkzaam bij bestuurskunde.

Baardaap

Hoe sommige Nederlander met 'buitenlanders' omgaan, daarin kan reizen met de trein veel inzicht verschaffen. Psychologiestudente Lianne van Zwol reist geregeld met de trein en wordt dan eens in de zowel tijd op scherp gezet. Haar column gaat over wie er hier nu eigenlijk de baardaap is.

De trein is rijk aan belevenissen, ik verveel me er nooit. Door de mensen die erin zitten, de verhalen die ik voorbij hoor komen, de telefoongesprekken die je met een half oor kunt volgen, het gezin met drie koters, brakke studenten en de zwartrijders die gesnapt worden door de conducteur. En eens in de zoveel tijd, word ik er op scherp gezet. Zo ook een paar weken geleden.

Ik was rustig aan het studeren, mijn boek liggend op het uitklaptafeltje en mijn hoofd hangend tegen het raam, toen ik achterin de coupé een stem zich steeds vaker en luider hoorde verheffen. Het leek eerst op wat gedol tussen een paar vrienden, maar al snel werd duidelijk dat hier sprake was van een wat minder vrolijk tafereel. Een Nederlandse man met groene muts en donkere jas bleek de aanstichter. Het eerste wat ik uit zijn mond kon verstaan was: 'vieze baardaap'. Niet veel later schalde er met een rauwe stem 'als je het ooit in je lelijke kop haalt om in je leven een eikel te bevruchten, dan ben je nog niet jarig' door de coupé. Alle medereizigers schoven lichtjes naar voren en omhoog op hun stoel. Pardon?!

Gehaktdag

Tegenover de man zat een jongen, hoogstwaarschijnlijk student en van allochtone afkomst. Waar hij precies vandaan kwam weet ik niet (wie weet wel gewoon uit Nederland), maar dat doet er voor nu ook niet toe. Het punt is, dat er volledig gehakt van hem werd gemaakt. Het leek wel 'vrijdag Gehaktdag' van de Avro. En dat alles enkel op basis van zijn 'looks' en geloofsovertuiging (de man ging er blijkbaar vanuit dat de jongeman islamitisch was). Je zou verwachten dat de jongen vuur met vuur zou bestrijden (wat zou jij doen als iemand dit allemaal tegen je schreeuwde?!), door zelf een tirade af te steken en van de man nog veel gehakter gehakt te maken. Misschien zou hij zelfs wel slaags met hem raken.

Maar nee, de jongeman bleef uitermate rustig, lachte vriendelijk naar de schreeuwlelijk en mompelde met zachte toon zo nu en dan dat de man rustig moest blijven. Helaas had zijn respectvolle handelswijze weinig effect, want er moest uiteindelijk een conducteur aan te pas komen om de man zijn mond te laten houden. En reken maar niet dat er verder ook maar één iemand anders in zijn buurt zijn mond opentrok om de man terecht te wijzen.

Toen ik de trein verliet liep ik naar de andere kant van de coupé, waar de jongen ook net opstond om naar buiten te gaan. "Laat je niet gek maken hoor," zei ik, en de jongen bedankte me met een lichte zucht van opluchting. Opeens stonden nog zo'n vijf treinreizigers op, om hem een schouderklopje te geven en hun respect te uiten voor de manier waarop hij had gereageerd.

Dus wat er in de politiek (en daarbuiten) ook gezegd mag worden over 'de buitenlanders', een stukje kritische zelfreflectie lijkt me hier wel op zijn plaats. Wie is hier nu eigenlijk de baardaap?

Lianne van Zwol

De macht der studenten

Studenten en evaluaties - het klinkt als een gewichtig duo dat als een zwaard van Damocles boven de hoofden van docenten hangt. Maar hoeveel impact hebben evaluaties? En weten de studenten wel welke mogelijkheden zij hebben om het heft in handen te nemen? “Doordat bepaalde zaken veranderen, zie ik wel dat er geluisterd wordt naar studenten. Maar langs welke lijnen dat dan loopt, is erg duister,” aldus een van hen.

Tekst: Marco Stuij

Fotografie: Mary van der Graaf

“Evaluaties zijn belangrijk. Je moet namelijk als student wel ergens je kritiek kwijt kunnen,” zegt tweedejaars psychologie Wieger van Horssen (20). “Gelukkig zijn er veel mogelijkheden. Denk bijvoorbeeld aan de internetenquête die wij bij elk vak moeten invullen, voordat we aan het tentamen mogen beginnen. Alleen is het wel jammer dat wij het tentamen zelf niet kunnen evalueren.”

Bij bestuurskunde en sociologie kan dit wel, omdat de evaluatieformulieren tegelijkertijd met het tentamen worden uitgedeeld. Hoewel deze evaluatie niet verplicht is, vult Job van Meijeren (19), tweedejaars bestuurskunde, ze altijd in. “Maar er zijn best veel studenten die dat niet doen. Of de uitslag representatief is, weet ik daarom niet.” De respons voor beide opleidingen ligt overigens gemiddeld rond de 40 procent, zo weet Bureau Onderwijs te melden.

Lastig is volgens Van Meijeren dat de invloed van deze enquêtes zo goed als onzichtbaar is. “Ik zou niet weten wat er met de evaluatie wordt gedaan. Hoewel Amber Geurts (21), tweedejaars sociologie, ook niet precies weet hoe de resultaten van de enquêtes gebruikt worden, werkt ze er wel aan mee. “Het biedt mij de ruimte om te laten weten hoe ik als student het onderwijs ervaar.”

Scherp houden

Dr. Frans-Bauke van der Meer, directeur van het avondprogramma voor bestuurskunde, vindt het belangrijk dat zoveel mogelijk studenten de vak- en docentevaluaties invullen. “Mijn voorstel zou zijn om een kwartiertje van het werkcollege te reserveren voor de evaluatie.”

De impact van deze enquêtes wordt volgens hem nogal eens onderschat door studenten. “Alle vak- en docentevaluaties die ik onder ogen krijg, bespreek ik met de betrokken docenten. Ze zijn van belang omdat ze docenten scherp houden en studenten bij het onderwijs betrekken.” Niettemin wil hij benadrukken dat ook andere manieren effectief kunnen zijn. “Wanneer studenten zelf op docenten afstappen, hebben ze meestal ook echt wat te vertellen. Dat is waardevol.”

duidelijk

De onderwerpen die in dit vak aan de orde kwamen, waren volgens mij nuttig in het kader van deze studie	☐	☐	☒	☐	☐
Ik vond de lesstof moeilijk	☐	☐	☐	☒	☐
Ik heb tijdens dit vak veel opgestoken	☐	☐	☒	☐	☐
Ik vond de in dit vak bestudeerde lesstof interessant	☐	☐	☒	☐	☐

Ook in het reguliere programma worden de evaluaties over het algemeen goed gelezen door zowel docenten als leidinggevenden. “We bespreken deze resultaten regelmatig in de opleidingscommissie, waar ook studenten in zitten”, zegt prof. dr. Kees van Paridon, de bestuursvoorzitter van bestuurskunde. Bovendien maken de resultaten deel uit van de jaarlijkse functioneringsgesprekken met de medewerkers.

Van Paridon: “De evaluaties zijn hiervoor belangrijk, maar niet allesbepalend. Het kan natuurlijk altijd zo zijn dat het studentenoordeel tijdelijk negatief is, bijvoorbeeld doordat de docent ziek is geweest. Maar soms zien we iemand structureel tekort schieten. In dat geval zullen wij hem of haar bijvoorbeeld op een cursus sturen. Of, als dat ook niet werkt, het gesprek aangaan om na te gaan of men niet beter elders een baan kan zoeken.” Dat het studentenoordeel niet als enige maatstaf voor de kwaliteit van docenten wordt gebruikt, vindt Van Meijeren terecht.” Studenten klagen namelijk al snel.”

Van Horssen vermoedt ook dat de vak- en docentevaluaties impact hebben. “Je ziet wel dat problemen na verloop van tijd opgelost worden. Ik neem aan dat dit komt doordat er naar studenten wordt geluisterd. Maar langs welke lijnen dat precies loopt, is erg duister. Je kan bijvoorbeeld voor de informele weg kiezen en de tutores of de blokcoördinator aanspreken. Desnoods kan je een stap zetten richting de examencommissie of zelfs de opleidingsdirecteur. Dat laatste heb ik echter nog nooit gedaan.”

Opleiding

Behalve voor de afzonderlijke vakken, zijn er ook mogelijkheden om de hele opleiding te evalueren. Dat gebeurt in de opleidingscommissie, waarin zowel studenten als docenten zitting hebben. De bekendheid met deze commissie lijkt nog wat te wensen over te laten. Geurts: “Ik denk dat veel studenten niet weten welke medestudenten hierin zitten.” Zelf heeft zij nog nooit contact gezocht met de sociologische opleidingscommissie. “Als ik een klacht of opmerking zou hebben, waarvan ik niet zou weten waar ik die kan uiten, zou ik denk ik voor advies bij de commissie Onderwijs van Cedo Nulli of gewoon bij Bureau Onderwijs aankloppen.”

Ook Van Meijeren heeft nooit contact gezocht met de opleidingscommissie. “Ik heb wel een keer iemand gemaïld van de Faculteitsraad, maar toen had ik een praktische vraag. De Faculteitsraad gaat in feite niet over de inhoud van de opleidingen.”

Nieuwe inzichten door college Wouter Bos

College van een minister, dat maak je niet vaak mee. Daarom gingen Marit Brunklaus en Dirk Wilken, net als zo'n zevenhonderd andere studenten, op 17 februari naar de aula om (toen nog minister) Wouter Bos aan te horen. Een indrukwekkende bijeenkomst aldus Brunklaus en Wilken. En vooral een bevestiging dat hun overstap van bedrijfskunde naar bestuurskunde een goede keuze is geweest.

Tekst en fotografie: Mary van der Graaf

Ruim voor aanvang zijn Marit Brunklaus en Dirk Wilken al in de aula aanwezig. Om de tijd te doden probeert Wilken de wintermuts van zijn buurvrouw uit. Die staat hem wonderwel, hij krijgt er een artistieke uitstraling door. Ondertussen stroomt de aula vol. Het gastcollege door de minister van financiën, dat de opleiding bestuurskunde inmiddels voor de tiende keer organiseert, is qua belangstelling alvast een succes.

Als Bos het podium betreedt om zijn kijk op het kapitalisme na de crisis uit de doeken te doen, zijn Brunklaus en Wilken een en al oor. De minister heeft een goed opgebouwd en helder verhaal. Aan niets is te merken dat hij een uur daarvoor een crisissfeer in Den Haag heeft veroorzaakt door namens de PvdA bewindslieden te eisen dat in het aanstaande kabinetsberaad het besluit om uit Uruzgan te vertrekken genomen moet worden.

“Heel erg indrukwekkend,” zegt Brunklaus na afloop. “Het is natuurlijk al heel bijzonder om een minister in het echt mee te maken, maar hij heeft ook voor een nieuw inzicht gezorgd. Dat de markt niet meer te allen tijde corrigerend werkt en de economie uit het slop kan trekken had ik me niet zo gerealiseerd. Hij heeft duidelijk gemaakt dat in de huidige economische orde overheidsingrijpen nodig is om de problemen op te lossen.”

Wilken is iets gereserveerder: “Een goede, maar bekende analyse van de financiële crisis. Maar als het over de oplossingen gaat, praat hij te veel Obama na.” Wilken doelt op het Bokito-plan van Bos. Graaf een diepe gracht en plaats een hoog hek zodat je de marktwerking op sommige terreinen kunt inperken. Grenzen stellen aan bijvoorbeeld de grootte van banken en een scheiding maken tussen spaarbanken en commerciële banken. Het spaargeld van burgers zou dan niet meer gebruikt kunnen worden voor de handel in risicovolle en (ondoorzichtige) ingewikkelde financiële producten.

Studiekeuze

Behalve inzichten over de economie heeft deze bijeenkomst bij Brunklaus en Wilken ook inzicht over de studiekeuze opgeleverd. Beiden zijn nu eerstejaars bestuurskunde, maar vorig jaar om deze tijd stonden ze nog ingeschreven bij bedrijfskunde.

Brunklaus: “Die studie was te wiskundig, daar ben ik op afgehaakt. Na een negatief bindend studieadvies heb ik voor bestuurskunde gekozen en daar voel ik me thuis. Ik ga me steeds meer interesseren voor politieke en maatschappelijke ontwikkelingen. Zo’n middag als deze boeit me enorm en dat bevestigt dat ik nu op de goede plek zit.”

“De opzet van de studie is ook beter,” vult Wilken aan. “Je wordt bij bestuurskunde echt aan het werk gezet. Ik heb nu nog geen college gemist, terwijl ik bij bedrijfskunde in een heel jaar maar tien colleges heb bijgewoond. Ok, ik overdrijf een beetje, maar het schets wel de verhouding tussen de betrokkenheid met deze studie en de vorige.”

Wat ze met hun studie in de toekomst willen gaan doen, staat nog helemaal open. “Daar denk ik nu niet aan, ik concentreer me voorlopig op het inkoppen van vakken,” zegt Wilken. Hetzelfde geldt voor Brunklaus. “Ik zie mezelf niet zo snel in een baan bij de overheid, maar ik heb daar nog niet veel over nagedacht. We zijn nu met veel plezier bezig en de keuzes die we daarbij maken, leiden vast tot een goede eindbestemming.”

Open access verplichten?

Om een artikel maar gepubliceerd te krijgen in een tijdschrift gaan wetenschappers te snel akkoord met de voorwaarden van uitgevers. Afstand doen van het auteursrecht is veelal niet nodig. De EUR wil dat onderzoekers op termijn contracten afsluiten waarin ze het recht behouden om hun artikelen zo snel mogelijk gratis toegankelijk te maken via internet.

Tekst en fotografie: Mary van der Graaf

De wens groeit om resultaten van onderzoek dat met publieke middelen is gefinancierd ook publiekelijk toegankelijk te maken. Zo riep het Nederlandse hoger onderwijs 2009 uit als het jaar van de 'open access'. Ook prof. dr. Henk Schmidt, de rector van de EUR en vorige decaan van de FSW, is een groot voorstander van open access. In [een interview](#) in november 2009 zei hij te overwegen wetenschappers te verplichten hun artikelen op internet plaatsen, bijvoorbeeld zes maanden na publicatie, zodat iedereen ze kan lezen.

Maar uitgevers, die het selecteren van publicaties en het nakijken door referees organiseren, hebben er weinig zin in de exclusiviteit van hun (dure) tijdschriften zomaar opgeven. En dan zijn er de wetenschappers zelf. Die willen het liefst in een prestigieus tijdschrift publiceren en niet in de anonimiteit van het internetuniversum verloren gaan. Er komen de laatste tijd wel meer open access-tijdschriften, maar deze hebben (nog) niet hetzelfde gewicht – de impactfactor – als de tijdschriften van de traditionele uitgevers.

Het bevorderen van open toegang tot wetenschappelijke artikelen is ook een gespreksonderwerp voor de bestuurders van de FSW. De overwegingen van Schmidt staan inmiddels op EUR-briefpapier en zijn naar alle decanen van de EUR gestuurd. Zij worden gepolst over de gedachte om onderzoekers te verplichten artikelen zo snel mogelijk, maar uiterlijk achttien maanden na publicatie, gratis toegankelijk te maken via internet.

Het Facultair Management Overleg FSW maakt vooralsnog een voorbehoud. Men wil individuele wetenschappers niet extra belasten en vindt dat de onderhandelingen met uitgevers over gratis beschikbare online publicaties door de instelling moeten worden gevoerd.

Gevoelig

Drs. Marijke van Kester van het Service Center Onderzoek kent de voor- en nadelen van open access. Zij houdt zich onder meer bezig met elektronisch publiceren en archiveren en spreekt daarover regelmatig met onderzoekers van de FSW.

“De vrije toegankelijkheid van wetenschappelijke publicaties is bij veel uitgevers nog een gevoelig punt, maar er wordt momenteel volop gesproken over nieuwe modellen. Er is op dit gebied al veel meer mogelijk dan wetenschappers zich realiseren. Zij ondertekenen vaak een contract met de uitgever waarin ze afstand doen van hun auteursrecht, terwijl dit niet nodig is. Er valt heus te

onderhandelen en veel extra rompslomp geeft dat niet, want er zijn goede standaardcontracten voorhanden.”

Volgens Van Kester is het online publiceren van een artikel na een embargo van een half jaar of een jaar meer en meer bespreekbaar. De meeste uitgevers gaan al akkoord met het online publiceren van de auteursversie, de laatste versie na de review, doch zonder de lay-out van het tijdschrift. Het artikel is op deze manier door iedereen in te zien. Alleen de verwijzing naar een dergelijk artikel ligt bij auteurs vaak nog moeilijk. Bij verwijzingen naar teksten staan altijd de paginanummers genoteerd. De auteursversie heeft echter niet de lay-out van het tijdschrift, dus ook niet dezelfde pagina-indeling als het officiële artikel in het tijdschrift.

Verspreiding

Technisch gezien zijn er voor de open toegang tot wetenschappelijke artikelen geen belemmeringen. Met programma's als het eind vorig jaar vernieuwde Personal Metis kunnen wetenschappers met een paar muisklikken hun artikel in de RePub database van de UB onderbrengen. Van daaruit kan de verspreiding automatisch geregeld worden. Bijvoorbeeld naar de persoonlijke website van de wetenschapper. De koppeling naar persoonlijke websites bestaat al, maar deze 'profielen' staan nu nog onopvallend op de websites van de verschillende capaciteitsgroepen.

De bedoeling is deze verder uit te bouwen met mogelijkheden voor de onderzoeker om zelf tekst toe te voegen of om te bepalen welke publicaties wel en niet getoond mogen worden. Zaak is wel dat de artikelen ook daadwerkelijk via Personal Metis aangeleverd worden.

Kernwapens de wereld uit

Er moet een nieuwe generatie experts komen op het vlak van kernontwapening en non-proliferatie. Prof. dr. Ko Colijn van bestuurskunde gaat daarbij helpen door promotieonderzoeken van de deskundigen in spe te begeleiden.

Tekst en fotografie: Mary van der Graaf

In aanwezigheid van demissionair minister Maxime Verhagen vond 16 maart in de Faculty Club de aftrap plaats van het project 'promotieplaatsen non-proliferatie', dat plaats biedt aan vier promovendi. Drie promotieplekken worden gefinancierd door het ministerie van Buitenlandse Zaken en één door IKV/Pax Christi.

In Nederland is de wetenschappelijke kennis over kernontwapening en non-proliferatie altijd van hoog niveau geweest en dat willen we graag zo houden, aldus Verhagen. Want juist die kennis zorgt dat ons land een constructieve rol kan spelen in de internationale arena. De functie van Nederland als 'ontwapeningsmakelaar' wil hij graag behouden en gedegen onderzoek kan daarbij helpen.

In het project is een belangrijke rol weggelegd voor prof. dr. Ko Colijn. Hij gaat twee van de vier promovendi begeleiden. Eén van hen zal bij de faculteit gestationeerd worden, de ander bij het Instituut Clingendael. De andere begeleiders zijn; prof. dr. Eric Myjer (UU), prof. dr. Duco Hellema (UU) en dr. mr. Paul Rusman (RuG).

Verhagen leek van zijn bezoek aan de Faculty Club te genieten. Tijdens het informele deel van de bijeenkomst (de borrel) had hij allermist haast om te vertrekken en knoopte hij met velen een praatje aan. Zo ook met Colijn. Of ze het daarbij over de promotieonderzoeken of over het rapport Davids hadden, bleef onbekend.

Ko Colijn (rechts) en minister Verhagen praten over het rapport Davids?

Bestuursvoorzitter Kees van Paridon (rechts) in gesprek met Maxime Verhagen. Een maand eerder sprak hij al met zijn rivaal Wouter Bos

Banden plakken met Social Cycle

De band tussen de studenten van psychologie, sociologie en bestuurskunde versterken. Ga daar maar aan staan. Vijf meiden van de Cedo-commissie 'Social Cycle' pakten de handschoenen op. In mei is het uur U. Dan moet blijken of hun programma met luchtige (speeddate) en serieuze (conferentie) onderdelen vruchten afwerpt.

Tekst en fotografie: Mary van der Graaf

Ze hebben lang over hun plan van aanpak nagedacht. Er was nooit eerder een Social Cycle Commissie (SCC), dus voortbouwen op de ervaring van anderen was er niet bij. Anne van Delft, Annemijn Cazander, Hanim Özcan, Suzanne Arakelyan en voorzitter Daniëlle Ouwersloot moesten het wiel zelf uitvinden.

Ouwersloot oogt heel tevreden met wat 'haar' commissie bedacht heeft. Elke keer als ze wat loslaat over de activiteiten, die voor en na de meivakantie zullen plaatsvinden, verschijnt er een brede glimlach op haar gezicht. Omdat het programma nog niet helemaal rond is, noemt ze nog geen concrete data of locaties. Wat ze wel kan prijsgeven is dat het programma uit serieuze en luchtige onderdelen bestaat.

"Een speeddate met daarna een feest wordt een element uit het luchtige deel. Een conferentie over een actueel thema dat betrekking heeft op alle drie de opleidingen en daarna een borrel behoort tot het serieuze deel."

Wat ook geopenbaard mag worden is het motto van de commissie. "Elke commissie van onze studievereniging Cedo Nulli heeft een motto. De onze is, 'de SCC plakt je band'. Wij proberen de integratie van de verschillende groepen studenten te stimuleren vandaar 'band' en 'plakken'. En de naam van onze commissie maakt beeldspraak over fietsen natuurlijk voor de hand liggend", verklaart Ouwersloot.

Met het organiseren van activiteiten voor studenten van bestuurskunde, sociologie en psychologie heeft Ouwersloot, zelf tweedejaars psychologie, al ervaring. Zij zat vorig studiejaar bij de commissie die het weekend voor de eerstejaars en de ouderdag regelde.

Eigenlijk was ze dat helemaal niet van plan. "Ik vond het eng want ik was een wat verlegen meisje. Maar mijn oudere zus die ook hier studeert en mijn broer die in Delft zit, hebben mij aangeraden om

in een commissie te gaan. Daar ben ik ze wel dankbaar voor, want het is ontzettend leuk. Je maakt zo snel vrienden.”

Het advies van haar broer en zus heeft Ouwersloot misschien wel te goed opgevolgd. Want behalve bij Cedo Nulli stapte ze ook nog in een commissie en een dispuut van de studentengezelligheidsvereniging RSG. Zoals zo veel studenten heeft ze bovendien een bijbaantje waar ze, als er werk genoeg is, acht uur in de week aan besteedt. Tot nu toe zijn al die activiteiten goed te combineren met haar studie.

“Het eerste jaar heb ik in één keer gehaald. Dit jaar heb ik wel een paar dingen moeten laten schieten, omdat het niet goed uitkwam met het commissiewerk. Ik heb het wel druk, maar het blijft behapbaar. Ik heb dit jaar zelfs een sportkaart gekocht. Nu nog zorgen dat ik ook echt twee keer per week ga sporten.”

Colofon

SoFa nr. 5 jaargang 2 – 30 maart 2010

SoFa is een uitgave van Faculteit der Sociale Wetenschappen

Hoofdredactie

Mary van der Graaf

Webmaster

Maikel Hofman

Medewerking aan deze editie

Marjolein Kooistra, Han van der Leur, Geert Maarse, Jan van der Ploeg, Caroline van der Schaaf, Marco Stuij en Lianne van Zwol.

Vormgeving

Piromedia

Redactie-adres

Mary van der Graaf

Kamer M 5-25

E-mail: sofa@FSW.eur.nl

Postbus 1738

3000 DR Rotterdam

Verschijning volgende editie

Dinsdag 11 mei 2010

Ook bij studenten valt te bezuinigen

Afslanking van het overheidsapparaat wordt door veel politieke partijen naar voren geschoven als (een) oplossing voor het begrotingstekort. Aan prof. dr. Kees van Paridon, voorzitter van bestuurskunde en van huis uit econoom, de vraag hoe realistisch dit is. “Het is een optie die je moet bekijken, net zoals aanpassing van de hypotheekrenteaftrek en de studiefinanciering.”

Tekst en fotografie: Mary van der Graaf

Het inkrimpen van de overheid is een prominent programmapunt voor veel politieke partijen. Verbaast u dat?

“Nee, het is duidelijk dat er fors bezuinigd moet worden, dus afslanken van de overheid is een optie waar je serieus naar moet kijken. Wel roept men snel dat we het met minder ambtenaren afkunnen zonder duidelijk aan te geven welke taken er dan geschrapt moet worden. Ik denk dat het Centraal Plan Bureau daar ook tegenaan loopt. Het CPB moet weten wat partijen concreet willen. Maar niet alle partijen hebben goed nagedacht over wat er minder moet en of het werkelijk met aanzienlijk minder ambtenaren kan.”

Toch wordt afslanken van de overheid al decennia lang als bezuinigingsrecept gepropageerd. Wat heeft dit tot dus ver opgeleverd?

“De resultaten zijn gemengd. Soms is er wel enige verbetering gerealiseerd, maar vaak moest je constateren dat het bij goede voornemens bleef. Als puntje bij paaltje kwam, werd het aantal ambtenaren niet of nauwelijks teruggebracht, omdat de taken wel uitgevoerd moesten worden of omdat er zoveel nieuwe taken werden geformuleerd dat men uiteindelijk weer in de plus uitkwam. Er worden voortdurend ook vanuit de politiek nieuwe eisen aan de overheid gesteld waarvoor ambtenaren nodig zijn. En minder ambtenaren en meer taken gaat meestal niet goed samen. Maar de boodschap dat er in Den Haag te veel ambtenaren zitten die niets doen, gaat er bij veel kiezers goed in. Partijen denken goede sier te kunnen maken met harde voornemens over het aantal ambtenaren, omdat ze dan minder hoeven te besparen op pensioenen of andere uitgaven.”

Maar er is toch wel iets bij het overheidsapparaat te halen?

“Je kunt dingen altijd efficiënter en slimmer doen, dus enige druk op de ketel is prima. Een jaarlijkse efficiencykorting van bijvoorbeeld 1 procent bij een onveranderd pakket aan taken, dat dwingt een organisatie tot handiger organiseren of minder, maar dan wel beter opgeleide mensen in dienst te nemen.

Veel belangrijker is echter wat ons de komende jaren te wachten staat in verband met de enorme vergrijzing van het ambtenarencorps. Aan de ene kant is dat een zorg. Gezien de krappe arbeidsmarkt

die er aan zit te komen, kan vervanging door goed gekwalificeerde mensen een probleem worden. Aan de andere kant ga je dan eerder op zoek naar mogelijkheden om zaken efficiënter te organiseren. Die insteek werkt denk ik sterker en is relevanter dan politieke dwang.”

Voor een econoom en voorzitter van een bestuurskundeopleiding lijken me het spannende tijden?

“Zeker, er spelen nu cruciale vragen over hoeveel we moeten bezuinigen, wanneer en waarop. Dan moet je niet alleen naar de rijksoverheid kijken, maar ook naar andere zaken. Afbouwen van de hypotheekrenteaftrek is bijvoorbeeld een prima idee. Vooral de hogere inkomens worden er door gesubsidieerd, het verstoort de woningmarkt, het drijft de huizenprijzen op en het verleidt mensen tot het aangaan van aanzienlijke schulden. Zo lang het goed gaat, prima, maar o wee als het economisch getij echt zou veranderen. Je moet het niet in één keer afschaffen, want dan komen mensen in de problemen, maar als je het netjes afbouwt, levert het veel geld op.

De hypotheekrenteaftrek is gebaseerd op het feit dat mensen schulden hebben moeten maken voor het kopen van een huis en vervolgens hulp van de overheid krijgen om die schuldenlast enigszins te kunnen dragen.

Dat principe geldt ook voor bedrijven. Als zij schulden maken om te investeren, springt de overheid bij. De laatste jaren zijn er echter oneigenlijke constructies gecreëerd, met name door hedgefondsen. Zij kopen bedrijven op en maken daarbij schulden die ze op het aangekochte bedrijf laten drukken, zodat dat bedrijf de rente weer voor een deel met de belastingdienst kan verrekenen. In mijn ogen kan daar flink op bezuinigd worden.”

Welke andere maatregelen zou u in overweging willen nemen om het begrotingstekort binnen de perken te houden?

“Je kan denken aan een kritische beoordeling van allerlei subsidieregelingen en verhoging van de pensioenleeftijd. Bij uitkeringen is niet zoveel meer te halen, daar is in de loop der jaren al veel versoberd. En zijn sommige geplande uitgaven, zoals bij defensie, nog wel verantwoord, gelet op de moeilijke situatie bij de begroting.”

En onderwijs?

“Als we naar het onderwijs kijken, dan valt op dat we daar in Nederland relatief weinig geld aan uitgeven. Toch zijn ook daar posten waar je naar zou kunnen kijken. Ik vind het verstandig dat de basisbeurs voor studenten wordt omgezet in een sociaal leenstelsel, met goede voorwaarden over het terugbetalen. Als je de afbetaling spreidt over de tijd en afhankelijk maakt van een bepaald inkomen, is dat best behapbaar.

Studenten zouden hun opleiding aan een universiteit veel meer moeten zien als een investering in zichzelf. Dankzij die opleiding komen veel mensen in posities waarin ze meer kunnen verdienen dan zonder die opleiding. En als het niet lukt, hoef je niet of minder terug te betalen. De vooruitzichten zijn ook gunstig. Arbeidskrachten, zeker goedopgeleide, worden schaars.

Daarnaast denk ik dat universiteiten dan gaan komen met extra beurzen voor mensen die eruit springen, die ze graag willen behouden. Ook met het aanpassen van de ov-kaart voor studenten is geld te besparen zonder dat dat al te veel pijn hoeft te doen. Die kaart wordt echt niet alleen voor studiegerelateerde reizen of weekendreizen naar het ouderlijk huis gebruikt.”

Lastig maar avontuurlijk

Nederland moet de broekriem aanhalen en dus wordt er nagedacht over wat er minder kan. Als daarbij zelfs het 'H-woord' valt, mag duidelijk zijn dat ook het onderwijs niet aan bezuinigingen zal ontkomen. Bijvoorbeeld door de OV-kaart voor studenten aan te pakken. Maar 'elk nadeel heb z'n voordeel'.

Je hebt van die mensen die altijd overal commentaar op hebben. Notoire zeurders, zou je zeggen, maar dat is te kort door de bocht. Ik ben zelf zo'n type en ik noem het zelf liever betrokken en kritisch. En omdat de wereld verre van perfect is, is er altijd wel wat om me over op te winden. Misschien vermoeiend, maar ik verveel me nooit.

Hoogtijdagen zijn voor mij naderende verkiezingen. Dan kan ik me erg druk maken, in negatieve en positieve zin, over de programma's van partijen. Het is voor mij onbegrijpelijk als mensen daar onverschillig over doen. 'Het maakt toch niks uit' en 'Er valt niets te kiezen' gaan er bij mij niet in.

Kees van Paridon, de bestuursvoorzitter van bestuurskunde, begrijpt me. Ook hij vindt het spannende tijden met cruciale vragen over hoeveel, waarop en wanneer er bezuinigd moet worden. Laat je niet in de luren leggen door mooie praatjes over snijden in het aantal ambtenaren zonder dat er over het afstoten van taken wordt gesproken, is zijn boodschap. En dan het 'H-woord', de hypotheekrenteaftrek. Daar kun je deze verkiezingen niet omheen: je bent voor of tegen aanpassing van die subsidie. Me dunkt, genoeg reden om het rode potlood ter hand te nemen.

Van Paridon is voorstander van het aanpakken van de hypotheekrenteaftrek. Hij wil ook geld halen bij studenten door de studiebeurs om te zetten in een leenstelsel en door te bezuinigen op hun OV-kaart.

Misschien dat dit soort geluiden de verkiezing van studenten voor de Universiteitsraad en Faculteitsraad naar een ander niveau kan tillen. Kandidaten kunnen zich profileren door van bestuurders te eisen dat ze zich tegen dat soort maatregelen verzetten of dat ze zich hard maken voor compenserende regelingen. Want het moet gezegd worden, het gaat niet goed met de verkiezingen voor de medezeggenschapsraden. De opkomst is bedroevend laag en dát begrijp ik dan weer wel. Je kunt alleen op individuen en niet op partijen stemmen. En allemaal staan ze voor 'goed onderwijs'. Een loffelijk streven natuurlijk, net als wereldvrede.

Vroeger was het anders. Studenten bemoeiden zich met van alles. Met vakken die wel of niet in het curriculum moesten, met het onderzoeksbeleid van de faculteit of met de financiële middelen voor de wetenschapswinkel.

Maar goed, vroeger hadden de raden ook meer in de melk te brokkelen. En vroeger hadden studenten meer tijd; een bijbaan was niet nodig als je een studiebeurs had.

De OV-studentenkaart was er toen niet. En het rare was, die miste je ook niet. De suggestie van Van Paridon om op die kaart te bezuinigen vind ik daarom zo gek nog niet. Misschien maakt dat het leven lastiger, maar zeker ook avontuurlijker.

Mary van der Graaf
Hoofdredacteur SoFa

‘We hebben een nieuwe god’

Het idee dat religie langzaam uit onze wereld verdwijnt, is achterhaald. In een samenleving die draait om het individu en technologie steken juist nieuwe religieuze vormen de kop op. Dat zegt cultuursocioloog dr. Stef Aupers, die er samen met prof. dr. Dick Houtman een boek aan wijdde.

Tekst: Geert Maarse

Fotografie: Mary van der Graaf

Neem nu die robotwetenschappers, zegt dr. Stef Aupers (1969). Mannen die serieus onderzoek doen naar kunstmatige intelligentie en mogelijkheden onderzoeken om het menselijke bewustzijn te downloaden in computers. “Dat gaat om het idee dat we ons lichaam kunnen loslaten. Dat is de inlossing van een religieuze belofte: de verlossing van het aardse bestaan. We hebben de neiging om dingen die ons kunnen redden van de existentiële bedreigingen - ziekte, lijden en de dood - te beschouwen als heilig. Ook als het technologie is.”

Het is maar een voorbeeld, maar wel exemplarisch voor een kentering in het denken. Lange tijd werd modernisering, en de bijbehorende nadruk op individualisering en technologie, gezien als een ondermijnende factor voor religie. Concreet: in Noord-Europese landen zou het christendom zijn afgebrokkeld door de opkomst van wetenschap en het mondiger worden van de burger. Sinds we, vanaf het midden van de vorige eeuw, de secularisatie hebben omarmd, hebben kerkelijke dogma's het moeten ontgelden.

Maar, stelt Aupers, die samen met collega cultuursocioloog prof. dr. Dick Houtman de bijdragen voor het boek *Religions of Modernity. Relocating the Sacred to the Self and the Digital* (2010) bijeenbracht, er zijn niet alleen religies gesneuveld. De moderniteit heeft ook nieuwe vormen gecreëerd.

Heilige grond

Het boek, dat deze zomer uitkomt, bevat artikelen van zowel gerenommeerde wetenschappers als jonge onderzoekers. De centrale stelling, dat technologie en individualisering tot nieuwe religieuze en spirituele uitingen leiden, wordt beargumenteerd in twaalf uiteenlopende hoofdstukken. De conclusie: terwijl de kerken leeglopen, verheffen we niet alleen onszelf, maar ook de door ons geschapen digitale technologie tot goddelijk. De Franse socioloog Émile Durkheim (1858-1917) zei

het al: God is de samenleving zelf. Waarden die centraal staan in een samenleving worden heilig verklaard.

“We hebben een nieuwe god,” zegt Aupers. “Die ligt niet buiten ons, maar verscholen in de diepere lagen van het individu.” Dat is het uitgangspunt van vrijwel alle populaire vormen van spiritualiteit, van reiki tot transcendente meditatie. Bovendien hebben ze gemeen dat ze, sinds een kickstart in de jaren zestig, steeds wijder geaccepteerd worden. En allemaal worden ze, ondanks hun individuele karakter, toch collectief beoefend. “Kijk naar boeken als *The Secret of De Celestijnse Belofte*. Daaromheen ontstaan bewegingen die net zo in elkaar zitten als traditionele religies. Het biedt troost. En dat is uiteindelijk de functie van religie.”

Zin geven

Harde cijfers over het onderwerp zijn er weinig. Schattingen over het aantal mensen dat actief met spiritualiteit bezig is, lopen uiteen van tien tot veertig procent. Maar door definitieproblemen - wanneer ben je religieus? - zijn aantallen relatief betekenisloos.

Het gaat Aupers primair om het signaleren van culturele verandering. Tijdens zijn studie werd hij geconfronteerd met het gedachtegoed van socioloog Max Weber, die er van overtuigd was dat de wereld in rap tempo ‘onttoverde’. Maar volgens Aupers is de magie niet uit te drijven. “Dat heeft hij gewoon verkeerd gezien. Onttovering leidt tot structurele zingevingsproblemen. Helemaal in een steeds complexer wordende wereld.”

Hij wijst op het feit dat we systemen, die we zelf gecreëerd hebben, steeds vaker niet meer kunnen bevatten. Of het nu gaat om de beurs, politiek of technologie, ze worden - à la *The Matrix* - steeds minder goed controleerbaar en beheersbaar. Ook dat, zo stelt hij, opent de deuren naar de verbeelding. “Wij staan als moderne mens ten opzichte van de techniek zoals de premoderne mens keek naar de natuur. Het is een onbegrijpelijke entiteit geworden.”

‘Of je het nu troost, passie, magie of zingeving noemt, de westerse wereld loopt vol met mensen die zichzelf atheïst noemen, maar wel graag ergens in willen geloven.’

Niet vooringenomen

Waar zijn fascinatie vandaan komt? “Religieuze vormen hebben me altijd geboeid. Het is de meest zichtbare zoektocht naar antwoorden op existentiële vragen. Ik heb van huis uit geleerd om niet vooringenomen te kijken naar hoe mensen zin geven aan hun bestaan. Mijn opvoeding is nauwelijks religieus gekleurd geweest. Die onthechtheid is belangrijk, zeker op dit onderzoeksgebied. Ik ben niet normatief. Er zijn bepaalde wetenschappers die religies willen uitroeien, of juist de waarde van geloven willen aantonen. Ik niet. Ik wil alleen maar weten waarom sommige religieuze uitingen het in de huidige westerse cultuur goed doen, en andere niet.”

Dus ondervraagt hij jongens die uren per dag achter hun computer in een fantasiewereld duiken. En spreekt hij met robotonderzoekers die dromen van een technologische utopie. Daar zijn volop religieuze thema's te vinden, stelt Aupers. Want of je het nu troost, passie, magie of zingeving noemt, de westerse wereld loopt vol met mensen die zichzelf atheïst noemen, maar wel graag ergens in willen geloven. “Het wordt er alleen maar vager op. En ik probeer dat zo systematisch mogelijk te analyseren.”

Stef Aupers (1969) is cultuursocioloog aan de EUR. Het boek ‘Religions of Modernity. Relocating the Sacred to the Self and the Digital’ verschijnt deze zomer bij uitgeverij Brill.

Generation R ‘scant’ kinderen Rotterdam

Tallose prenatale echo's en de antwoorden op meer dan 150.000 vragenlijsten moeten inzicht geven in welke factoren een gezonde ontwikkeling van foetus tot jong volwassene bevorderen of verstoren. Dr. Jacqueline Schenk van het Instituut voor Psychologie speelt een belangrijke rol in dit langlopende onderzoek: Generation R.

Tekst: Caroline van der Schaaf

Al ruim acht jaar worden bijna tienduizend Rotterdamse kinderen gevolgd in het kader van het grootschalige Rotterdamse onderzoek Generation R. Vanaf de vroege zwangerschap tot de jong volwassenheid worden hun groei, ontwikkeling en gezondheid onder de loep genomen. Op deze manier wordt onderzocht waarom het ene kind zich goed ontwikkelt en het andere niet.

Generation R is een onderzoek van het Erasmus MC, de Erasmus Universiteit Rotterdam en het Sophia Kinderziekenhuis in samenwerking met de GGD Rotterdam-Rijnmond. Psycholoog dr. Jacqueline Schenk, is vanaf het begin betrokken bij het onderzoek. Onder meer door het

inbrengen van vragen over bijvoorbeeld het verbale en non-verbale leervermogen van het kind in tallose vragenlijsten die de ouders van de kinderen invullen.

Dieseltrein

Generation R is een uniek onderzoek, beaamt Schenk. Bijvoorbeeld omdat bijna alle etnische groepen die in Nederland voorkomen, zijn vertegenwoordigd. Tussen deze groepen bestaan soms grote verschillen in groei, ontwikkeling en gezondheid, maar hoe dat komt, is vaak nog niet of slechts deels bekend. Met het Rotterdamse onderzoek hoopt men daar antwoorden op te vinden. “Generation R levert een schat aan informatie op, er zijn zó veel data,” zegt Schenk. “Die moeten niet alleen worden verzameld, maar ook worden gecodeerd en verwerkt. Generation R kun je vergelijken met een dieseltrein die een tijd nodig heeft om op snelheid te komen, maar dan ook heel hard doorgaat.”

Longitudinaal onderzoek als dit is echt een heel andere tak van sport dan experimenteel onderzoek, vervolgt Schenk. “Voor de laatste deelnemer aan een bepaald onderwerp is onderzocht, ben je tweeënhalf jaar verder. Daarna gaat er nog een tijd overheen voordat alle data zijn gecodeerd en worden vrijgegeven. En pas dan kun je gaan analyseren en erover gaan schrijven. Je moet dus heel veel geduld hebben.”

Jargon

Het Rotterdamse onderzoek, dat een belangrijke bijdrage levert aan de gezondheid en de zorg voor alle kinderen en hun ouders in Nederland, is multidisciplinair. “Er zijn verschillende partijen bij

betrokken. Dat is soms lastig, omdat je te maken hebt met verschillen in jargon. Psychiaters denken soms anders dan psychologen omdat een psychiater toch meer gespecialiseerd is in mentale stoornissen en het gedrag dat daaruit voortvloeit, en een psycholoog meer gericht is op gedrag bij meerdere populaties. We hebben ook wel eens andere interesses qua onderzoeksgebieden. Effecten van kinderopvang op ontwikkeling zijn voor psychologen bijvoorbeeld interessanter dan voor psychiaters.

Maar het heeft ook veel voordelen. Je krijgt een grote variatie in feedback wanneer een manuscript naar de co-auteurs gaat. Onderzoekers van andere disciplines letten op heel andere dingen en geven daar commentaar op. Daar leer ik zelf ook veel van.”

Schildklierfunctie

Bij het onderzoek in Generation R zijn vooral promovendi betrokken. Eén daarvan heeft Schenk onder haar hoede. ‘Haar’ aio, Jens Henrichs, promoveert 19 mei 2010 op zijn proefschrift ‘Prenatal

Determinants of Early Behavioral and Cognitive Development’. Zijn werk geeft een overzicht van allerlei omstandigheden, zowel biologische als omgevingsfactoren, die van invloed zijn op de ontwikkeling van kinderen. Zo kwam hij erachter dat angst bij de moeder bepaalde temperamentsproblemen bij het kind kan veroorzaken en dat stress bij de vader effecten heeft op de cognitieve vermogens van het kind.

Een andere opvallende uitkomst van het onderzoek is dat de schildklierfunctie bij de moeder tijdens de zwangerschap cruciaal is voor de hersenontwikkeling van de foetus. Het niet goed functioneren van de schildklier tijdens de zwangerschap vormt een risicofactor voor cognitieve achterstanden in de vroege kindertijd. Die kinderen hebben bijvoorbeeld een verhoogd risico op een vertraagde taalontwikkeling, wat blijkt uit hun duidelijk kleinere woordenschat in de peutertijd. Het onderzoek van Henrichs laat zien dat je moet overwegen om te screenen op het functioneren van de schildklier.

En zo zitten er nog veel meer opzienbarende onderzoeksresultaten in de pijplijn. Generation R loopt nog minimaal tot 2020 en er zijn al plannen om het onderzoek daarna nog langer voort te zetten. “Het bestuderen van de ontwikkeling van kinderen in een grootstedelijke context is uniek, en ook hard nodig in een grote stad als Rotterdam. Je kunt het echt zien als een bijdrage van de universiteit aan de Rotterdamse jeugd, de ouders en zeker ook aan de generaties die nog komen.”

Dr. Jacqueline Schenk, universitair docent ontwikkelingspsychologie

Educatieve minor in trek bij studenten

Vanaf september kunnen FSW-studenten zich middels de educatieve minor klaarstomen voor het onderwijs. De belangstelling is boven verwachting, volgens het Risbo, die de minor verzorgt.

Bestuurskundestudent Lara Schot heeft zich al aangemeld: "Ik heb met eigen ogen gezien dat onderwijs echt een verschil kan maken."

Tekst: Thomas de Leeuw

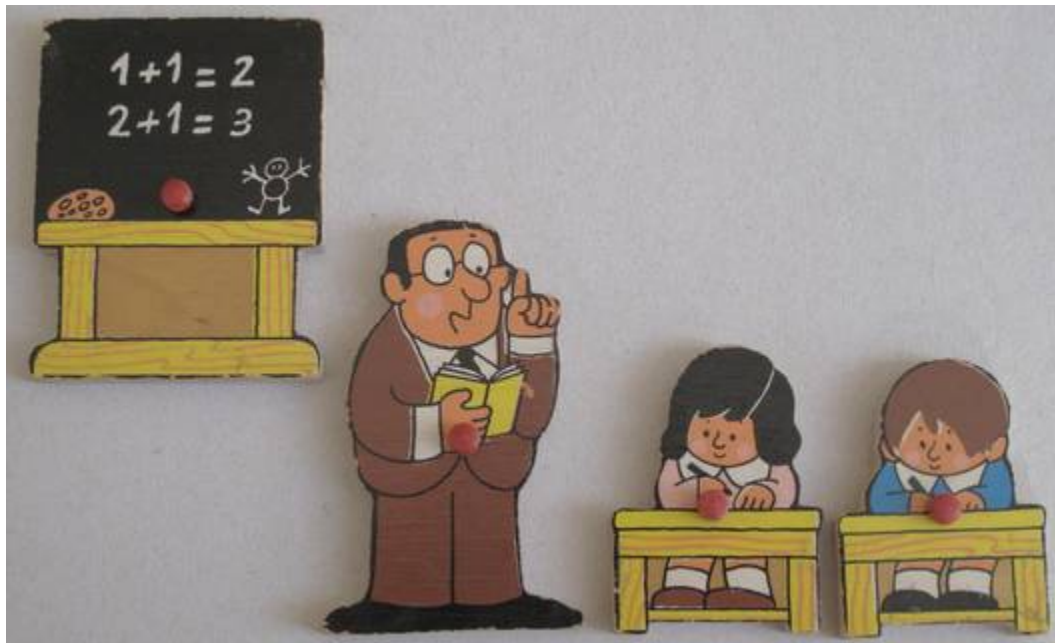
Fotografie: Mary van der Graaf

Met beide ouders voor de klas lijkt de keuze voor het onderwijs vanzelfsprekend. Voor Lara Schot was het juist reden om niet voor een lerarenopleiding te kiezen. "Noem me eigenwijs, maar ik had gewoon geen zin om hetzelfde als m'n ouders te worden."

Maar in de loop der jaren stelde Schot haar mening bij. "Op een of andere manier kom je zo vaak op die scholen. De interesse groeide vanzelf." Dat had misschien ook te maken met een snuffelstage bij een schoolbestuur en een vrijwilligersproject in Ethiopië. "Ik heb daar met eigen ogen gezien dat onderwijs echt een verschil kan maken."

Een educatieve minor is voor de bestuurskundestudent daarom de kans om alsnog haar lesbevoegdheid te halen. "Niet dat ik per se de rest van m'n leven voor de klas wil staan. Maar ik zou een baan binnen het onderwijsveld sowieso leuk vinden. Misschien op beleidsniveau. Dan is het wel goed om te weten waar je het over hebt."

Toen Schot hoorde over de educatieve minor, twijfelde ze geen seconde en meldde zich na een voorlichtingsbijeenkomst meteen aan.

Het programma begint in september en duurt ongeveer een half jaar. Dat is twee keer zo lang als de andere minoren, maar er staat dan ook het dubbele aantal studiepunten tegenover (30 ECTS). De minoren zijn opgesplitst in vier schoolvakken en er zijn vijftig plaatsen beschikbaar. Twintig voor economie, vijftien voor geschiedenis, twaalf voor maatschappijleer en drie voor filosofie. Binnen de FSW komen alleen studenten sociologie en bestuurskunde in aanmerking voor een minor, die van maatschappijleer.

Studenten hebben tot 1 juni de tijd om zich in te schrijven. Dat gaat via de centrale minorwebsite van de EUR. Het onderzoeksinstituut Risbo, verbonden aan de FSW, is verantwoordelijk voor de minor. Volgens onderwijsadviseur Alice van de Vooren gaan de inschrijvingen hard. “Misschien heeft dat te maken met de economische crisis,” denkt Van de Vooren. “Met de krapte op de arbeidsmarkt vinden studenten het fijn om iets achter de hand te hebben.” Bij te veel aanmeldingen, wordt er een selectie gemaakt. Studenten die nog geen minor hebben gedaan, krijgen voorrang, waarna de volgorde van inschrijving telt.

Eigenlijk zou de educatieve minor al dit jaar van start zijn gegaan, maar vlak voor de zomer werd de universiteit teruggedroepen door het ministerie van Onderwijs. “Het programma was toen gewoon nog niet klaar,” weet Van de Vooren.

Volgens haar komt dat vooral omdat er binnen de Erasmus Universiteit geen lerarenopleidingen zijn. “Maar daar komt verandering in. Deze minor wordt nu mede opgezet door de FSW-capaciteitsgroep die vanaf 2011 de opleiding pedagogiek en onderwijskunde gaat verzorgen.” Dat biedt in de toekomst nog meer voordelen: “Studenten die via de minor hun tweedegraads lesbevoegdheid halen, kunnen straks ook makkelijk doorstromen naar een eerstegraads.”

Pittig

Het minorprogramma start met een theoretische gedeelte. Daarin komen onder andere didactische vaardigheden, onderwijspsychologie en het vak dat gedoceerd wordt aan bod. In de tweede helft van de minor ligt de nadruk met name op de praktijkervaring. Een pittig programma, waarschuwt Van de Vooren. “Het is op een gegeven moment twee volle dagen per week stage. Als je geen flexibel weekprogramma hebt, kun je het beter niet doen.”

Maar de beloning is groot, denkt Van de Vooren. “Met name in Rotterdam heb je te maken met hele kleurrijke, gemengde scholen. Ga daar maar eens voor de klas staan. Ik denk dat studenten heel veel over zichzelf leren via deze minor.”

Schot ziet dat wel zitten. En enige ervaring heeft ze ook al. Als ‘ambassador van de EUR’ heeft ze al vaker voor grote groepen middelbare scholieren gestaan. “Maar toch zal ik de eerste keer dat ik voor de klas sta wel zwetende handjes en knikkende knietjes hebben.”

PGO moet sociologie aan de top brengen

Het onderwijs bij sociologie gaat op de schop. Er komt probleemgestuurd onderwijs (PGO), een concept dat ook bij de psychologieopleiding wordt gebruikt. De invoering zal gefaseerd gebeuren. Als eerste is de bachelor I aan de beurt, daar wordt al komend studiejaar met PGO gestart.

Tekst: Mary van der Graaf

Sociologie is aan de race naar de top begonnen. Als het onderwijs in 2013 opnieuw wordt beoordeeld door een externe commissie (NVAO), is een plaats bij de beste drie sociologieopleidingen in Nederland het beoogde doel.

De sociologen moeten wel van ver komen, want de laatste evaluatie uit 2006 was wel voldoende, maar ook niet meer dan dat. Door de invoering van het blokkensysteem is er al veel verbeterd, maar - zo blijkt uit een tussenevaluatie door een externe commissie onder voorzitterschap van prof.dr. Hans Adriaansens - dit is nog onvoldoende voor een eventuele top drie-notering.

Te weinig contacturen en te veel (schrijf)opdrachten die zowel studenten als docenten (te) zwaar belasten, worden onder meer als minpunten van het huidige studieprogramma gezien.

Geen verrassende uitkomst voor bestuursvoorzitter prof. dr. Romke van der Veen. Tot die conclusie was de opleiding zelf ook gekomen. “Met invoering van het blokkensysteem kregen studenten de facto meer opdrachten. Daar is op zich niet zo veel mis mee, maar mede door het gebrek aan blokkenoverstijgende coördinatie is het onderwijs waarschijnlijk een eentonige opeenvolging van kleine schrijfopdrachten geworden.”

Coachen

De oplossing wordt gezocht in PGO. PGO is meer dan het blokkensysteem dat nu al bestaat. Het is een didactisch model dat studenten ruimte geeft om zelf met de stof aan de slag te gaan. “Wij namen studenten erg bij de hand, terwijl het PGO-model ervoor zorgt dat studenten zelf hun route zoeken,

maar wel in een door een docent goed opgezette omgeving en met meer contacturen,” licht Van der Veen toe.

“Docenten krijgen een meer coachende rol in plaats van constant de bewakende en beoordelende rol. Volgens de onderwijspsychologie heeft zo’n vorm positieve effecten op de betrokkenheid en motivatie en uiteindelijk ook op de rendementen. Maar het behalen van rendementen is niet primair waar het ons om gaat.”

Uniformiteit

Een betere organisatie van het onderwijs, ook een aanbeveling uit de tussenevaluatie van de commissie Adriaansens, is een ander punt waarmee sociologie aan de slag gaat. Er moet uniformiteit komen in de manier van toetsen, herkansen, registreren en handhaven van de aanwezigheidsplicht. Getuige het feit dat er een onderwijscoördinator is aangetrokken, drs. Manon de Jong, mag men aannemen dat de opleiding serieus werk maakt van dit voornemen.

Meer overleg tussen docenten moet ervoor zorgen dat de afstemming tussen vakken verbetert. Nu klagen studenten geregeld over gebrek aan coördinatie waardoor sommige zaken meerdere keren aan de orde komen. Zo schijnen ze keer op keer uitleg over het *‘prisonner’s dilemma’* te krijgen. Van der Veen is er niet meteen van overtuigd, dat het meermalen terugkomen van een item, niet goed is. “Misschien wel integendeel. Het gaat erom hoe het onderwerp aan de orde wordt gesteld.”

Conform het advies uit de tussenevaluatie zal sociologie van de bachelor meer een afgeronde opleiding maken. De bachelor is nu nog te veel ingericht op het kiezen van een Rotterdamse sociologiemaster als vervolg. Dit stemt niet overeen met de gedachten achter de bachelor-masterstructuur om de mobiliteit onder studenten te vergroten. De bachelor moet studenten ook perspectief bieden op een master anders dan de doorstroommaster aan de instelling waar ze reeds studeren.

Maatschappelijk

De suggestie om de sociologieopleiding te verbreden en een meer multidisciplinair karakter te geven, neemt Van der Veen niet over van de commissie Adriaansens. Hij kan zich wel vinden in de opmerking dat de profilering van sociologie als een maatschappelijk georiënteerde opleiding sterker kan, maar over de manier waarop heeft hij zo zijn eigen gedachten.

“Het klopt dat onze opleiding erg sterk langs de lijnen van de theorie, methodologie en statistiek is opgebouwd. Al die vakken kennen wel een koppeling met maatschappelijke vraagstukken, maar je kan de opzet ook omdraaien door maatschappelijke vraagstukken als vertrekpunt te nemen. Dus de sociologische reflectie verbinden aan maatschappelijk vraagstukken in plaats van andersom. Studenten kiezen voor sociologie omdat ze geïnteresseerd zijn in de samenleving en daarom moet je die maatschappelijke onderwerpen een centralere plek in het studieprogramma geven. Dan krijgen we vakken als: Culturele verandering, Migratie, Deviantie, Sociale ongelijkheid en dergelijke.

De zeebonk van de FSW

Achter elk mens zit een verhaal. Zo ook achter drs. Leen Kemeling, hoofd van de wetenschapswinkel en stagecoördinator van bestuurskunde. Een zeeman die zich bekeerde tot de sociale wetenschappen.

Tekst en fotografie: Mary van der Graaf

Als je het weet, zie je het. Die sportieve stoere truinen waar drs. Leen Kemeling vaak in rondloopt, zijn deel van zijn verleden. Van de tijden dat hij als zeebonk de wereld rondtrok, eerst op de koopvaardijvaart en later om baggerprojecten te begeleiden.

Kemeling is geboren en getogen in een dorpje aan de Noordzee, 's-Gravenzande. De zee, de toegang tot de wijde wereld trekt, dus hij kiest voor een studie aan de hogere zeevaartschool. Maar na een paar jaar werken komt hij erachter dat baggerschuiten te weinig te bieden hebben, hij wil socioloog worden. Hij schrijft zich in aan de EUR, behaalt zijn drs.-titel en wordt uiteindelijk hoofd van de wetenschapswinkel. En als de bestuurlijke animo voor de wetenschapswinkel afneemt, verandert Kemeling zijn koers door de stagecoördinatie van bestuurskunde in zijn takenpakket op te nemen.

Een product van de tijdgeest, zo zou je de levensloop van Kemeling kunnen typeren. Eind jaren zeventig is hij voor zijn werk veel in Latijns-Amerika. Voor een beetje maatschappelijk geëngageerde jongen - en wie was dat niet in die tijd - een omgeving waar je snel gegrepen werd door revolutionaire ideologieën.

“Ik wist dat ik iets anders wilde, alleen heeft dat bij mij een tijdje nodig gehad om duidelijk te krijgen wat precies. Mede onder invloed van mijn periode in Argentinië kwam ik tot het besef dat ik iets met sociale wetenschappen, bijvoorbeeld niet-westerse sociologie wilde doen. Ik was wel enigszins begeistert door de strijd tegen onderdrukking en door de vrijheidsbewegingen. En daar had je er in Latijns-Amerika plenty van.”

Derhalve begint Kemeling in 1980 op 30-jarige leeftijd aan de dagopleiding sociologie. Over het verlies aan inkomen maakt hij zich geen zorgen. Hij vraagt een studiebeurs aan, zijn toenmalige vrouw gaat meer werken, bovendien had hij een aardige buffer opgebouwd.

“Geld is nooit echt een punt geweest. Wij waren toch op een andere manier bezig met werk en studie.

Wij hebben nooit het idee gehad dat we die maatschappelijke ladder snel moesten beklimmen en veel geld moesten verdienen. Het ging ons om de ontplooiing.”

Thuishaven

In 1993 komt Kemeling terug aan de universiteit als medewerker van de wetenschapswinkel. De wetenschapswinkel begeleidt onderzoeksvragen van overwegend non-profitorganisaties en belangengroepen. Er wordt gekeken of er een match te maken is tussen de onderzoeksvraag en de aanwezige expertise op de universiteit.

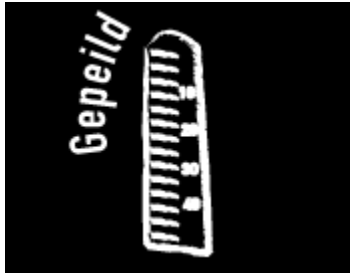
In de hoogtijdagen had de wetenschapswinkel vijf tot zes medewerkers, maar vanaf 1996 is dat op de EUR geleidelijk afgebouwd tot één. Omdat de FSW een instantie als de wetenschapswinkel belangrijk vond, is deze vanaf 1998 bij de faculteit, toch de thuishaven van Kemeling, ondergebracht. “Maatschappelijke dienstverlening was ooit een doelstelling van universiteiten en daar kon je de activiteiten van de wetenschapswinkel onder scharen. Maar ja, in de loop der jaren hebben dat soort mooie idealistische organisaties het loodje gelegd, of beter, bijna het loodje gelegd. Je zou het als een gevolg van de tijdgeest kunnen zien, maar anderzijds, aan een aantal universiteiten floreert het nog. Sterker, het concept van wetenschapswinkels is het laatste decennium een succesvol exportproduct gebleken naar vooral het Oostblok. En vanuit de Europese Commissie komt er ook weer geld los voor - zoals ze het nu noemen - community based research.”

Kemeling eet mee uit die EU-ruif. Zo is de wetenschapswinkel partner in een internationaal onderzoek naar xenofobie en racisme. Samen met prof. dr. Dick Houtman en twee sociologiestudenten wordt gekeken naar de denkbelden bij verschillende groepen Rotterdammers: bij jongeren tussen de 18 en 24 jaar, bij laagopgeleiden van 35 jaar en ouder en bij hoogopgeleiden van 35 jaar en ouder.

Schaken

Naast zijn werkzaamheden voor de wetenschapswinkel is Kemeling sinds een jaar ook de stagecoördinator van bestuurskunde. “Die functie ligt een beetje in het verlengde van wat ik bij de wetenschapswinkel doe. Als vandaag de politie Rijnmond belt met een vraag, dan ga ik die vraag verduidelijken en beoordelen, soms samen met docenten, of studenten daarmee aan de slag kunnen. Of er bijvoorbeeld een scriptieonderzoek, stageopdracht of leeronderzoek uit kan voortvloeien. En het is leuk weer wat meer contact met studenten te hebben.”

Zeebenen heeft Kemeling al lang niet meer. Na zijn periode op zee, houdt hij varen voor gezien. Een keer is hij nog in een kano gestapt, maar dat was geen succes. “Ik werd alleen maar kleddernat,” herinnert Kemeling zich. Naar de zee staren doet hij nog wel, maar nog liever tuurt hij naar een schaakbord. De 's-Gravenzanders maken dankbaar gebruik van Kemelings passie voor schaken en ervaring als bemiddelaar. Voor hen is hij de ideale voorzitter van de schaakvereniging.

Verkiezingskoorts?

Nu er landelijke verkiezingen voor de Tweede Kamer op komst zijn, zou je bijna vergeten dat er ook verkiezingen op de campus zijn. De studenten kunnen tot en met 19 mei hun eigen vertegenwoordigers kiezen voor de Faculteitsraad en Universiteitsraad. Gaan ze stemmen of laten ze het - zoals in voorgaande jaren - massaal afweten?

Tekst: Marco Stuij

Fotografie: Mary van der Graaf

Jeroen de Wilde, tweedejaarsstudent bestuurskunde:

“Ik weet niet of ik ga stemmen. Vorig jaar heb ik net als veel andere studenten voor beide raden niet gestemd. Maar als er echt wat te kiezen valt, dan wel. Ik hoop dat alle kandidaten een eigen ‘verkiezingsprogramma’ hebben, net als in de politiek. Nu weet ik nog niet echt waar de Faculteitsraad over gaat. Ik vermoed dat die onder meer als functie heeft om kritiek van studenten door te geven. Maar ik hoor er weinig over, ook niet in de werkcolleges. Datzelfde geldt voor de Universiteitsraad, waar ik nog veel minder mee heb.

Zelf heb ik wel eens een verbeterpunt bedacht voor de opleiding, maar daar heb ik niets mee gedaan. Tegen de tijd dat het systeem veranderd is, ben ik al afgestudeerd en profiteer ik er zelf niet meer van, zo dacht ik.”

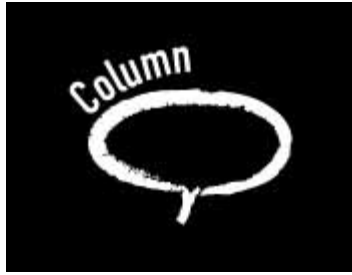
Lisanne van Zwol, masterstudent psychologie en lid van de Faculteitsraad:

“Uiteraard ga ik stemmen. Door te stemmen kunnen studenten ervoor zorgen dat hun mening wordt vertegenwoordigd op bestuurlijk niveau. Het is dan ook jammer dat de opkomst altijd erg laag is. Dit komt volgens mij vooral doordat studenten denken dat ze niet zo veel invloed kunnen hebben op wat er binnen de faculteit of universiteit gebeurt. Doordat ik zelf in de Faculteitsraad zit, weet ik dat er wel degelijk heel concrete dingen kunnen veranderen, zoals onlangs nog de nieuwe PC-zaal in T4. Een andere reden voor die lage opkomst, zou kunnen liggen in de beperkte zichtbaarheid van de medezeggenschapsorganen. Als raad communiceren we daarom vaker met studenten over wat we willen bereiken of hebben bereikt. Daarnaast blijft het natuurlijk belangrijk dat de studenten weten bij wie ze terecht kunnen voor vragen. Raadsleden moeten zichtbaar zijn.

Vaak maken studenten van de Faculteitsraad een overstap naar de Universiteitsraad. Ervaring opdoen in de Faculteitsraad is wel een pré voor mensen die ambities hebben voor de Universiteitsraad. De Universiteitsraad gaat niet alleen over veel meer studenten en medewerkers, maar gaat ook over een bredere scala aan onderwerpen.”

Vivienne Medik, tweedejaarsstudent bestuurskunde:

“Waarschijnlijk ga ik wel stemmen voor de Faculteitsraad. Als ik maar weet, wat er te kiezen valt. Ik vermoed dat vooral de ‘actieve’ studenten gaan stemmen: die studenten die zich al erg bezighouden met de faculteit. Ik kan op zich wel begrijpen waarom de meeste studenten niet geïnteresseerd zijn. Zelf ken ik ook niemand die zich kandidaat heeft gesteld, dus dat schept meer afstand. Ook mag de raad wat mij betreft wel wat zichtbaarder zijn. Die zou bijvoorbeeld duidelijker kunnen informeren over de plannen en wat daarvan terecht is gekomen. Hoewel ik niet zo veel weet over de raad, gaat het volgens mij wel ergens over. De opleiding moet natuurlijk op orde zijn, en de kwaliteit moet gewaarborgd blijven. Van de Universiteitsraad weet ik nog veel minder. Ik weet niet of ik daarvoor ga stemmen.”

Het sexappeal van NYC

Voor deelname aan de National Model United Nations (NMUN) bezochten studenten van de FSW onlangs New York. Masterstudent Arnold Joosse ging mee als begeleider en had tijd om te mijmeren over de vraag 'Wat heeft New York, dat ons Manhattan aan de Maas niet heeft?'

Dit jaar gingen veertien studenten van de FSW naar New York om deel te nemen aan een VN conferentie. Zo'n conferentie gaat ongeveer zo: Je zit in een commissie die zich bezighoudt met bijvoorbeeld kernwapens. Je overlegt vervolgens met andere landen hoe je het kernwapenprobleem het beste kunt oplossen. Na veel samenwerken komen er dan enkele voorstellen tot stand. Deze worden samengevoegd tot één document waarmee een meerderheid in de commissie het eens kan zijn en dan ben je klaar. Klink misschien moeilijk, maar geloof me; het is erg leuk om te doen!

Het mooie aan het hele gebeuren is dat je New York bezoekt als 'vertegenwoordiger' en niet als toerist. Dus in plaats van rond te banjeren in een korte broek met een camera om je nek, loop je rond in pak met een VN-badge op zak. Ook slaap je niet in een armoedig hostel, maar in het Marriot Marquis, een 4 sterren hotel op Times Square.

Erg mooi allemaal en al na paar dagen waande ik mijzelf een echte New Yorker. En dat is eigenlijk best apart! Denk maar even na: hoe vaak identificeer je jezelf met je reisbestemming? Niet zo vaak, me dunkt. Ter illustratie: ik ken mensen die al jaren in Rotterdam studeren, maar durf ze eens Rotterdammer te noemen, dan ga je toch echt te ver! In New York voltrok de identiteitsverandering zich al na drie dagen. De vraag is dus, wat heeft New York, dat ons Manhattan aan de Maas niet heeft?

Ondanks de drukte van alle dag, had ik genoeg tijd om over deze vraag na te denken. Om te beginnen: alles is hier groot: gebouwen, reclameborden, milkshakes, alles. En dit is analoog aan de dromen en ambities van de mensen die hier wonen en werken! Mensen komen naar New York met een Doel. Iemand belandt niet toevallig in New York, daarvoor is de stad te veeleisend. Woonruimte is duur, de competitie is intens en wat je ook doet of wilt gaan doen, 200 procent inzet is een minimumvereiste.

Logisch dus, dat maar weinig mensen het echt aandurven om een baan in New York te ambiëren. En misschien is dat juist hetgeen wat NYC zo aantrekkelijk maakt: de wetenschap dat je je bevindt op een plek waar top-mensen van over de hele wereld naartoe komen om hun dromen na te jagen. Daar wil je gewoon onbewust een beetje bijhoren!

Goed, er zijn natuurlijk mensen die totaal niet begrijpen waar ik het over heb. Dan praat ik over het type mensen dat een 'sex and the city tour' maakt en vervolgens beladen met kitscherige souvenirs terugvliegt naar Nederland. Die groep daargelaten, denk ik dat de meeste mensen het met me eens zijn dat New York iets speciaals heeft. De '*als ik het hier maak, dan maak ik het overal*' sfeer hangt bij wijze van spreken in de lucht. Je ademt het in en je voelt het om je heen. En dat is nou precies wat New York zo bijzonder maakt! En wie weet, misschien belanden jij en ik er zelf ook nog wel eens en dat heeft dan weer niets met toeval te maken!

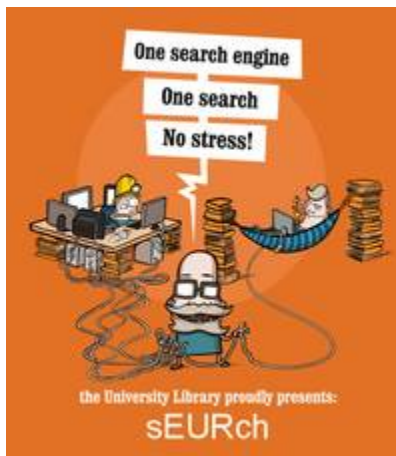

Nieuwe zoekmachine sEURch

De overweldigende hoeveelheid informatie doorzoeken op relevante literatuur is sinds kort een stuk gemakkelijker. De bibliotheek (UB) heeft namelijk een nieuwe zoekmachine, die vooral voor studenten handig is: 'sEURch'

Tekst: Mary van der Graaf

Voor je studie wil je informatie verzamelen over een bepaald onderwerp, maar in welke databank ga je dan zoeken? Deze vraag hoeven studenten zich niet meer te stellen sinds de introductie van sEURch. De zoekmachine scant niet alleen vele tientallen databanken, maar ook de UB-catalogus in één keer. In een mum van tijd passeren een half miljard documenten, tachtig procent van het informatieaanbod van de UB, de revue.

“De EUR is de eerste universiteit op het Europese vasteland die dit systeem gebruikt,” zegt drs. Judith Gulpers, contactpersoon van de UB voor psychologie, vol trots. “Vooral voor eerste- en tweedejaars studenten, die nog niet zo goed weten waar ze moeten beginnen, is de nieuwe zoekmachine heel handig. In eerste instantie krijg je meestal veel zoekresultaten, maar met deze zoekmachine kunt je de zoekopdracht gemakkelijk verfijnen. Je kunt bijvoorbeeld aangeven uit welke periode je literatuur wilt of via ‘subject terms’ in één oogopslag zien uit welke deelonderwerpen je zoekresultaat is opgebouwd en de meest relevante selecteren. Mensen die op zoek zijn naar een artikel van een specifieke auteur of uit een bepaald tijdschrift, kunnen beter de oude methode gebruiken. Zij weten meestal in welke databank ze het beste kunnen zoeken en die gelijk

aanklikken.”

Verbetering

Suzanne Arakelyan is zo’n student, tweedejaar bestuurskunde en eerstejaars rechten, voor wie sEURch een verbetering is. “Ik vind het overzichtelijker. Voorheen kreeg ik veel zoekresultaten die niets te maken hadden met het onderwerp waarover ik informatie zocht. Nu heb ik sneller de relevante informatie te pakken.”

Voor sociologiestudent Robbie Nijse maakt het weinig verschil. Met het oude systeem kon hij alles vinden wat hij nodig had en met sEURch ook. “Het oude systeem werkte voor mij goed genoeg en de nieuwe zoekmachine is ook goed.”

Studenten psychologie hebben volgens Gerda van Reenen, tweedejaars psychologie, niets met sEURch te maken. “Wij krijgen onze literatuur vrijwel altijd aangeboden via PsyWeb. Als we zelf iets moeten zoeken dan gebruiken we ‘psycINFO’, dat is de belangrijkste databank voor psychologie.”

Colofon

SoFa nr. 6 jaargang 2 – 11 mei 2010

SoFa is een uitgave van Faculteit der Sociale Wetenschappen

Hoofredactie

Mary van der Graaf

Webmaster

Maikel Hofman

Medewerking aan deze editie

Arnold Joesse, Marjolein Kooistra, Thomas de Leeuw, Han van der Leur, Geert Maarse, Caroline van der Schaaf, Marco Stuij.

Vormgeving

Piromedia

Redactie-adres

Mary van der Graaf

Kamer M 5-25

E-mail: sofa@FSW.eur.nl

Postbus 1738

3000 DR Rotterdam

Verschijning volgende editie

Dinsdag 29 juni 2010

Over een andere boeg

Eerst een bacheloropleiding, dan een master en vervolgens een baan. Het pad lijkt zo vanzelfsprekend. Maar sommige studenten kiezen een iets ander traject. Ze raken gaandeweg uitgekeken op hun studie en wat dan? Een paar (voormalig) FSW-studenten aan het woord over hun studieswitch.

Tekst: Thomas de Leeuw

Fotografie: Mary van der Graaf (cover) en Thomas de Leeuw

Pim Vrolijkx (23) is masterstudent Bestuurskunde. Maar die studie schuift hij meteen aan de kant als hij wordt toegelaten tot de vliegopleiding van de Koninklijke Marine. “Noem het een jongensdroom, maar ik zou heel graag helikopterpiloot worden.” Dat weet Vrolijkx al sinds hij op jonge leeftijd met z'n vader de Vlootdagen in Den Helder bezocht.

Maar op de middelbare school besloot Vrolijkx het bij een droom te houden. “Ik draag lenzen - heb een afwijking van min drie op m'n ene en min vier op m'n andere oog. Vliegen was uitgesloten.” Vrolijkx koos voor een brede studie, zodat hij verschillende kanten uit kon. “Dat werd Bestuurskunde - ook omdat ik altijd al iets met politiek en bestuur had. M'n vader zat in de gemeenteraad. Dat sprak me wel aan.”

Maar in de studie jaren die volgden bleef de jongensdroom in het achterhoofd spoken. En ondertussen ebde de motivatie voor Bestuurskunde langzaam weg. “Op een gegeven moment had ik echt geen zin meer. Ik had het gevoel dat ik al jarenlang

hetzelfde leerde. Na een tijdje heb je dat barrièremodel enzo ook wel gezien.”

Op dat moment kwam Vrolijkx erachter dat een oogafwijking geen probleem meer hoefde te zijn bij een vliegerskeuring. “Je kunt tegenwoordig natuurlijk gewoon je ogen laten laseren. Als de marine je heel graag wil hebben, vergoedt ze zelfs zo'n behandeling.” Maar dan moet Vrolijkx wel eerst door de keuring komen. Dat valt niet mee, weet hij ondertussen. Afgelopen februari viel hij in de eerste ronde af op het onderdeel hand-, voet- en oogcoördinatie. “Onwijs balen, want de andere testen had ik heel goed gedaan. Eén andere voetbeweging en het was misschien wel gelukt.”

Hij legt z'n jongensdroom in ieder geval niet weer meteen neer. Volgend jaar weer een kans.

“Misschien lukt het me niet. Maar dan heb ik het in ieder geval geprobeerd.”

En als het nooit lukt? “Daar stel ik me wel op in. Maar het einde van m'n bestuurskundestudie is ook bijna in zicht. Met die gedachte hoop ik de motivatie nog wel terug te vinden voor de laatste loodjes.”

Te theoretisch

Dore de Roos (22) wilde altijd al verloskundige worden. “Tja, ik vind baby’tjes gewoon erg leuk en zwangerschap interessant.” En toch ging ze Psychologie studeren. “Op het moment van de centrale toelatingstoets voor de opleiding Verloskunde was ik op eindexamenreis in Rome. Kon ik er dus mooi niet bij zijn.”

En toen maar een andere studiekeuze. “Ik had al wat werkstukken gemaakt op school over schizofrenie enzo. Het interesseerde me heus wel.” Maar eenmaal in de collegebanken viel dat De Roos vies tegen. “Ik vond het gewoon een hele vage studie. Veel te theoretisch allemaal. En ik zag mezelf niet echt psycholoog worden.”

Het tweede jaar haalde De Roos niet. “Ik deed te weinig, had de motivatie ook niet.” Met haar studiegenoten kon ze het ondertussen wel heel goed vinden. “Het enige wat ik echt leuk vond aan de studie eigenlijk. In ‘t derde jaar ben ik in het bestuur bij Cedo Nulli gegaan. Ik dacht: even wat anders. Dan kon ik dat jaar nadenken over wat ik dan zou willen doen.”

De keuze was snel gemaakt. De Roos stopte na haar bestuursjaar met de studie. Ze schreef zich alsnog in voor wat ze al veel eerder had moeten doen, denkt ze achteraf. “Soms denk ik wel eens: was ik maar nooit op die eindexamenreis naar Rome gegaan. Dan was ik nu misschien al verloskundige geweest.”

In eerste instantie haalde ze de toelatingstoets voor de opleiding Verloskunde echter niet. “Toen ben ik maar oppaswerk gaan doen. Dat verdient lekker en ik vind kindjes verzorgen gewoon heel leuk. Maar daar ben ik nu wel klaar mee. Ik sta te popelen om weer te gaan studeren.”

Pas geleden deed De Roos opnieuw een toelatingstoets. Dit keer met meer succes. Binnenkort volgt een selectiegesprek. De Roos: “Mocht ik dit jaar weer niet aangenomen worden, dan ga ik Verloskunde in Antwerpen studeren. Daar is de toelating een stuk soepeler. Maar dat zou wel veel reizen zijn. Een verhuizing naar België is me weer net een brug te ver.”

Blikvernuwing

Met de zomervakantie voor de deur stijgt bij menig een de stress over de aanstaande reis. Waarom niet thuisblijven, dat is niet zielig. Althans, dat beweert de wetenschap. Maar wie zit er op wetenschappelijke feiten te wachten.

Deze zomer blijf ik maar thuis. Dat lijkt me heel gezond. Eigenlijk heb dat altijd al gedacht, maar door mijn omgeving werd deze opvatting als armoedig weggezet. Vakantie is er om er op uit te trekken, je zinnen te verzetten en andere geuren op te snuiven. Met die theorie ben ik het wel eens, maar helaas: de praktijk pakt vaak heel anders uit.

Loop ik na twee dagen autorijden en kinderliedjes zingen langs een wereldberoemde lemen moskee in Mali en wat pikt je er van op? Dat een koud glas cola – een drankje dat bij mij nooit in de koelkast staat – enorm lekker is. Moet je daarvoor nou naar Afrika?

Gelukkig, de mythe over vakantie is doorgeprikt. En helemaal mooi: de FSW is hiervoor verantwoordelijk. Mijn omgeving zal het te horen krijgen: vakantiegangers zijn heus niet gelukkiger dan thuisblijvers, het nut van vakantie wordt gewoon zwaar overschat. Dat is niet zo maar de uitkomst van weer een peiling onder de bevolking, maar van wetenschappelijk onderzoek. Niet gebaseerd op meningen, maar op wetenschappelijke feiten.

Het blijft natuurlijk afwachten of mijn omgeving nog gevoelig is voor wetenschappelijke feiten. Bij feiten moet je stilstaan en dat is, in de snelle wereld van nu, niet populair. De mensen zijn meer gecharmeerd van peilingen.

Peilingen daar kan je wat mee, dat geeft gespreksstof. Even je gevoel aftasten en hup: ook een mening en je kunt meepraten over de toestand van de wereld.

Omdat ik graag bij de tijd blijf ga ik een telescoop kopen van mijn uitgespaarde vakantiegeld. Een zomer lang naar vogels turen, en mijn blikveld vernauwen. Leren om de context te negeren en hetgeen ik opmerk uit te vergroten. Dus de wereld lekker overzichtelijker maken zodat ik ook snel een mening bij de hand heb. Laat die feestjes dan maar komen, ik heb geen vakantie verhalen meer nodig. Nog een voordeel: als thuisblijver stimuleer ik een duurzame ontwikkeling. Dat is ook 'in', behalve dan op de EUR.

Maar of je nou vakantieganger of thuisblijver bent, SoFa wenst iedereen een prettige zomer.

Mary van der Graaf
Hoofdredacteur SoFa

Lange vakantie maakt niet gelukkiger'

Het nut van vakantie wordt behoorlijk overschat. Jeroen Nawijn (33) promoveert aan de FSW op de relatie tussen geluk en vrije tijd. Hij legt uit waarom korte vakanties vaak beter zijn en hoe het komt dat avontuurlijke reizen zoveel stress kunnen veroorzaken. "Als mensen op vakantie gaan, willen ze zoveel mogelijk zien. Alle attracties moeten meegepakt worden."

Tekst: Geert Maarse

Fotografie: Mary van der Graaf

Soms lijkt het wel een wondermiddel. In de strijd tegen stress, relatieproblemen, conflicten op het werk en oververmoeidheid, komt men vaak met dezelfde remedie op de proppen: een weekendje weg. Even uitwaaien aan het strand, een goed boek in een hangmat, een glas rode wijn op het terras en de dreigende burn-out is geëlimineerd. Dat lijkt de heersende overtuiging. "Toch is de therapeutische werking van vakantie zwaar te betwisten," zegt onderzoeker Jeroen Nawijn. "Je krijgt een enorme boost, dat wel. Maar de symptomen komen vanzelf weer terug als je naar huis terugkeert."

Nawijn, onderzoeksdocent aan de Bredase toerismeopleiding NHTV, is als externe promovendus onderdeel van de 'geluksgroep' van Ruut Veenhoven. Hij richt zich op de invloed van vrije tijd, vakantie en reizen op het geluk. Voorheen was dit in de academische wereld relatief braakliggend terrein, slechts betreden door een paar psychologen of sociologen.

Het is een gekke tak van sport binnen de wetenschap, beseft hij, die niet zelden op de nodige scepsis kan rekenen. Maar willen mensen niet steeds gelukkiger worden, en stellen ze niet alles in het werk om dat te bereiken? Nawijn: "Het is niet verplicht om op vakantie te gaan. En toch doen mensen het in groten getale."

Korte 'break'

Langer is niet altijd beter, luidt een van de voorlopige uitkomsten van zijn onderzoek. Het is verstandiger om regelmatig een korte break in te lassen, dan alle vakantiedagen op te sparen voor die wekenlange reis naar Azië. Dat de lengte van de vakantie nauwelijks invloed heeft op het geluk, heeft vooral te maken met de tijdelijke natuur van de effecten. Vakantiegeangers zijn gelukkiger dan thuisblijvers, maar dat geldt vooral tijdens de vakantieperiode. Ervoor en erna is er nagenoeg geen

verschil.

Natuurlijk kan er sprake zijn van voorpret, zegt Nawijn. Net zoals mensen kunnen nagenieten van een vakantie. Maar ook hierbij speelt de lengte van de trip geen rol. Iemand kan net zo gemakkelijk twee weken nagenieten van een lang weekend in de Ardennen, als van een maandlange campertocht door het zuiden van de Verenigde Staten. Zolang je je maar niet te druk hebt gemaakt. Nawijn: “Je moet een ontzettend ontspannen vakantie gehad hebben, wil je er echt van kunnen nagenieten.”

Authentiek

Stress, ook tijdens de vakantie, blijkt het een van de grootste obstakels voor een gelukkig leven. Ongemakkelijke vluchten, vertraging van treinen, onzekerheid over accommodaties - het zijn allemaal zaken die kunnen bijdragen aan een minder prettige vakantie. Lang niet iedereen stelt zichzelf in staat om van zijn welverdiende rust te genieten. Met een Lonely Planet of stedengids onder de arm worden alle hotspots afgegraasd. Urenlang struin je door een achterwijk van Barcelona of Rome, want je hebt geen rust voordat je dat schattige, authentieke restaurantje gevonden hebt. In zo'n geval is thuisblijven - staycation - misschien helemaal niet zo'n vreemde keuze, zegt Nawijn. “Ook omdat je ziet dat mensen op vakantie aan het einde van de dag een stuk vermoeider zijn.” Over de ideale vakantie kan hij niets zeggen. “Of iemand iets als stressvol ervaart, is heel subjectief. Voor veel mensen is een verre reis niet erg prettig. Maar als je van hele actieve vakanties houdt, als je echt een sensation seeker bent, moet je dat vooral wel gaan doen. Dan is dat voor jou ontspanning.”

Masters psychologie in het Engels

Psychologie biedt vanaf september drie van de vijf masters ook in het Engels aan. Hiermee zet de opleiding de deur bewust open voor internationale studenten. “We hebben de wereld echt wat te bieden,” aldus opleidingsdirecteur Guus Smeets.

Tekst: Marco Stuij

“Onze opleiding staat aan de top van Nederland,” aldus Smeets, “maar wat betreft internationale oriëntatie scoren de zusteropleidingen in steden als Leiden, Maastricht en Groningen beter. We willen ons daarom nog meer openstellen voor het buitenland. Ik denk dat we daar de afgelopen jaren te bescheiden in zijn geweest.”

De drie masters staan open voor zowel internationale als Nederlandse studenten. Smeets: “Ik denk dat de taal voor veel Nederlandse studenten geen groot probleem zal zijn. Bachelorstudenten lezen al veel Engelse literatuur, en we bieden hun soms Engelstalige blokken aan.”

Vaardigheden

Wat wél problematisch kan zijn, is het vaardigheidsonderwijs. “Als studenten later de praktijk ingaan, moeten ze de vaardigheden die ze in het Engels hebben geleerd, ook beheersen in het Nederlands. Bovendien bieden sommige masters een praktijkstage aan, die dan erg lastig te volgen is voor studenten die alleen Engels spreken,” zegt Smeets. Om deze redenen worden de twee klinische masters van psychologie, die erg gericht zijn op vaardigheden, niet in het Engels aangeboden. Sandra Thijssen, derdejaarsstudent psychologie en toekomstig deelnemer aan een Engelstalige master, begrijpt de uitzondering van klinische masters wel. “Ik kan het me voorstellen dat studenten die later de praktijk in willen gaan, beter af zijn met een Nederlandse master. Zij moeten immers later ook in het Nederlands met cliënten omgaan. Maar tegelijkertijd verwacht ik hier ook geen grote problemen. De meeste studenten kunnen best een vertaalslag maken.”

Zelf is Thijssen blij dat zij er Engelstalige masters komen. “Ik ga zelf de master Brain en Cognition volgen, en daarna wil ik het onderzoek in. Dan is een Engelstalige master wel handig. Veel wetenschappelijke publicaties zijn ook in die taal.”

Eveneens enthousiast is eerstejaarsstudent Fabian Knetemann. “Het is goed dat de masters in het Engels aangeboden worden. Zo kunnen er ook meer internationale studenten komen. Maar ik hoop dat er ook buitenlandse docenten aangetrokken worden. Deze docenten hebben vaak verrassende wetenschappelijke invalshoeken, is mijn ervaring.”

Hij moet wel erkennen dat hij iets mee heeft: “Ik heb in een vorige opleiding ook al veel in het Engels gevolgd. Ik kan me voorstellen dat andere studenten die taal wat lastiger vinden. Maar zolang

het onderwijs goed is, zullen die studenten ook wel over de streep te halen zijn voor deze masters.”

Obstakels

Het heeft niet meteen geleid tot een stormloop van de internationale studenten, zegt Stephanie Wagener, coördinator internationalisering van psychologie. “Het is een opstartjaar. We waren aanvankelijk wat optimistisch door vijftig studenten als streven te stellen, maar toen we erachter kwamen dat er nog wel wat obstakels kunnen zijn, hebben we de verwachting bij moeten stellen naar zo’n twintig à vijftientwintig studenten.”

Die obstakels liggen vooral aan de financiële kant. Wagener: “Het volgen van een internationale master kost studenten van buiten de EU al gauw 12.500 euro. Als je daar geen studiebeurs voor kunt krijgen, kan dat best lastig worden. Bovendien is Nederland een redelijk duur land.” Ook kan meespelen dat internationale studenten eerst de kat uit de boom willen kijken. “We hopen dat de evaluaties goed zijn, zodat er volgend jaar meer studenten komen.”

Wat opvalt, is dat de marketingactie ook in Nederland aan lijkt te slaan. “Veel meer studenten van andere Nederlandse universiteiten willen hier opeens een master gaan volgen”, aldus Wagener.

De vrede bewaren

Het eerste seizoen van prof. dr. Henk van der Molen als decaan zit er bijna op. Hoe is het hem befallen, zijn er hoofdpijndossiers en wat wil hij over drie jaar bereikt hebben? Kwaliteitsbewaking van het onderwijs en onderzoek ziet hij als voornaamste taak. “En verder is een decaan er ook om de vrede te bewaren.”

Tekst en fotografie: Mary van der Graaf

Zijn nieuwe baan vindt prof. dr. Henk van der Molen door de bank genomen ‘hartstikke leuk’. Hij mist de psychologen wel een beetje, maar heeft zijn oude club niet helemaal verlaten. Nog steeds werkt hij, als het kan, donderdags en vrijdag voor psychologie. Zo begeleidt hij onder meer een aantal promovendi en is hij betrokken bij het vaardigheidsonderwijs.

Tot nu toe is het werk als decaan wat hij er van verwacht had. “Het is uitermate divers,” zegt hij met een tevreden glimlach. Veel tijd heeft Van der Molen gestoken in het kritisch bekijken van de aanvragen voor de nieuwe bachelor- en masteropleiding pedagogie en de nieuwe educatieve minor.

“Ik ben deskundig in hoe je goede rapporten schrijft voor die beoordelingscommissies doordat ik dat in het verleden vaak gedaan heb. De educatieve minor was vorig jaar nog niet goedgekeurd door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie. Nu wel, dus die gaat in september van start. Ik ben meegegaan naar de commissie in Den Haag om naar voren te brengen hoe belangrijk die minor is om iets te doen aan het lerarentekort in een stad als Rotterdam. Dat is echt een groot probleem in deze stad.”

Evaluatie

Veel aandacht heeft de decaan ook besteed aan de tussentijdse evaluatie van het onderwijs bij sociologie. De reactie op die evaluatie - de invoering van probleemgestuurd onderwijs (PGO) - heeft hij ‘zeer gestimuleerd’. “Ik ben verheugd dat de sociologen nu PGO gaan gebruiken. Ik had op vrij veel weerstand gerekend, maar dat is erg meegevallen. Ze zijn enthousiast. Er is ook een bijkomend praktisch voordeel. De nieuwe voorzitter van Sociologie, Romke van der Veen, had ontdekt dat studenten in de werkgroepen, die al bedoeld waren als een vorm van kleinschalig onderwijs, heel veel papers moeten maken, en daardoor aan het eind van eerste het jaar al enigszins ‘papermoe’ zijn, net als de docenten die die papers steeds moeten nakijken. Het is ook gebleken dat de belastingstijd van de werkgroepdocenten bij sociologie en bestuurskunde twee keer zo groot is als die van de tutores in de onderwijsgroepen van psychologie. PGO is dus een stuk goedkoper. Dat is geen doorslaggevend argument voor de invoering van PGO, maar het is mooi meegenomen.”

Graduate School

Oriënterende gesprekken met de decanen van de Faculteit der Historische en Kunstwetenschappen (FHKW) en Faculteit der Wijsbegeerte (FW) over een op te richten Graduate School, een ‘school’ voor PhD-studenten, staan ook op de agenda van Van der Molen.

Een goede structuur van zo’n school en een (nog te ontwikkelen) website waarmee men buitenlandse promovendi weet te interesseren, is volgens hem heel belangrijk. Buitenlandse promovendi zijn gewild omdat ze niet zoveel geld kosten. Er zijn immers geen salariskosten zoals bij aio’s, terwijl aan

het einde van het traject wel de promotiepremie geïnd kan worden.

Een ander doel van de Graduate School is dat de bestaande researchmasters daar een onderdeel van worden. Het aanvullend onderwijs voor promovendi, als het gaat om generieke vaardigheden als presenteren en schrijven in het Engels, wordt daar ondergebracht en hoeft dan niet meer via de onderzoeksscholen te lopen.

In de lucht hangen ook ideeën voor een Erasmus bachelor, elders University College genoemd. Maar volgens Van der Molen zal er nog veel water door de Maas stromen voordat die nieuwe bachelor is gerealiseerd. De hamvraag is wat die opleiding studenten gaat aanbieden en of ze daarmee kunnen instromen in masterprogramma's van de EUR. "Er moet iemand gevonden worden die het voortouw neemt en antwoorden op zulke vragen zoekt," aldus de decaan. "De rector heeft net een brainstormsessie met een aantal hoogleraren georganiseerd. Ik ben benieuwd naar de uitkomsten daarvan."

Over een fusie tussen de FSW, FHKW en de FW heeft de decaan het laatste jaar niets meer vernomen en dat vindt hij prima zo. Hij wil het decanaat graag beperken tot drie dagen in de week, en dat zal al lastig genoeg worden als de nieuwe opleiding pedagogie erbij komt.

Publicaties

Een tip die huidige decaan van zijn voorganger prof. dr. Henk Schmidt kreeg, was om bij de beoordeling van wetenschappers meer gewicht aan de kwaliteit van publicaties toe te kennen dan nu het geval is. Van der Molen geeft aan dat hij daar samen met de voorzitters van de drie capaciteitsgroepen mee bezig is. "Dat is ingewikkeld want de drie groepen hebben ieder hun beoordelingssysteem met verschillende aantallen punten voor publicaties. Het streven is om daar wat meer eenheid in te brengen, maar ja, de publicatieculturen zijn verschillend. Bij psychologie is men meer op internationale artikelen gericht en voor de sociologen en bestuurskundigen zijn boeken ook belangrijk omdat daar ook veel uit geciteerd wordt. Ze zeggen ook: we zijn er voor de Nederlandse samenleving, dus we mogen toch wel in het Nederlands schrijven. Nou, daar heb ik helemaal geen bezwaar tegen, als men ook maar aandacht schenkt aan Engelstalige wetenschappelijke artikelen."

Is dit dan een hoofdpijndossier, want u kijkt er nogal moeilijk bij?

"Nee hoor, het is alleen een beetje complex vanwege de cultuurverschillen."

Wat wilt u bereikt hebben aan het eind van deze vierjarige termijn?

"Dat er een aanzet is gegeven tot het realiseren van de beste pedagogieopleiding van Nederland. Dat onze opleidingen zowel bij het onderwijs als het onderzoek bij de top horen. En verder is een decaan er ook om de vrede te bewaren. Je hoort wel van groepen binnen faculteiten die rollebollend met elkaar over straat gaan. Dat heb ik hier nog niet meegemaakt en ik hoop dat dit zo blijft. Diplomatie is daarvoor van belang en duidelijke normen voor wat je van de groepen en van iedere individuele medewerker verwacht, over de te draaien onderwijsuren, de onderzoeksoutput, de promotiebegeleiding en de bijdragen via subsidieaanvragen. Als dat enigszins helder is, kunnen de mensen best veel aan. Hoewel er altijd wel wát zal zijn, dat is in elke organisatie zo."

Alles nieuw op de universiteit

Studeren aan de universiteit heeft het leven van eerstejaars Hester Mourik radicaal veranderd. Haar saxofoon staat nu met een dikke laag stof in een hoek van de kamer en de zesjescultuur is voor haar verleden tijd. Als meisje wilde ze kapitein worden, maar nu droomt ze van Cambridge.

Tekst en fotografie: Mary van der Graaf

Al op haar zesde kreeg Hester Mourik (18) een encyclopedie voor haar verjaardag. Eindeloos kon ze daarin bladeren. Ze zocht veel op over scheepvaart omdat ze kapitein wilde worden. Waarom, dat weet ze niet meer. Wel het moment dat ze deze fantasie liet varen. “We gingen een keer met de veerboot naar Zeeuws-Vlaanderen en tijdens die tocht werd ik heel erg ziek. Toen was die droom gelijk over.”

Hester Mourik in de kamer van Cedo Nulli

Hoe ze zich als meisje in een encyclopedie kon verliezen is volgens Mourik illustratief voor haar maatschappelijke interesse. “Ik heb dat altijd al gehad, die belangstelling voor de dingen om me heen.”

Een studie bestuurskunde was daarom geen onlogische keuze, maar toch bleek die beslissing een grote verrassing in petto te hebben. Mourik dacht dat ze veel zou leren over non-profit organisaties. Dat leek haar handig omdat ze best voor Greenpeace of Amnesty zou willen werken. Maar ja, de opleiding blijkt vooral over het functioneren van de overheid te gaan. Een probleem is dat niet. “Ook daarmee kan je de maatschappelijk kant op,” zegt ze vol vertrouwen.

Interessanter

Mourik woont nog bij haar ouders in Krimpen van de IJssel. Toch beantwoordt ze de vraag wat er is veranderd door de overstap van de middelbare school (vwo dubbel plus) naar de FSW met ‘alles’. Dat ‘alles’ slaat onder meer op haar mentaliteit ten opzichte van leren. Op het vwo vond ze een zesje genoeg. Ze besteedde haar tijd liever aan buitenschoolse activiteiten als saxofoon spelen in een bandje of in musicals. Nu gaat ze voor het hoogst mogelijke. Een zes is reden om voor een herkansing te gaan.

“Ik vind de studie eigenlijk een stuk leuker dan het vwo. Daar werd je ook niet aangemoedigd om hard te werken. Het maakte niet uit of je een zes haalde of een tien, je kreeg er niets extra's voor. Hier krijg je meer kansen met goede cijfers. Dan kan je aan het Honours Programme meedoen, voor een baantje als studentenassistent is het nodig en voor deelname aan het VN-programma van Cedo Nulli was het geloof ik ook een vereiste. Maar een rol speelt zeker ook dat bestuurskunde me sowieso meer interesseert.”

Serius studeren levert Mourik ondanks haar dyslexie goede cijfers op. Die dyslexie is wel lastig maar niet problematisch. Lezen gaat gewoon langzamer. “Ik lees in het tempo van groep vier. Dat merk ik bijvoorbeeld het als ik met iemand in de Donner ben en we de achterflap van een boek lezen. Die ander zet het boek al terug wanneer ik pas halverwege ben. Ik interpreteer woorden ook anders. Zo moest ik onlangs een artikel lezen over ‘verplegers die vaak de fout ingingen’. Ik begreep er helemaal niets van, totdat ik zag dat het niet over verplegers maar over veelplegers ging.”

Droom

Mourik's saxofoon staat ondertussen met een dikke laag stof in een hoek van haar kamer. Ze speelt niet meer. Een bewuste keuze om ruimte voor andere activiteiten te creëren. “Ik was vorig jaar al gestopt met alle dingen die ik deed. Ik dacht; als ik naar de universiteit ga, wil ik gewoon alles nieuw.”

Ze ging dus hard studeren, solliciteerde succesvol naar een bijbaantje als studentenassistent en werd actief in de reiscommissie van Cedo Nulli. Ze deed mee aan het VN-project waarvoor ze elke week trainingen volgde en ging mee naar New York. Ze maakte veel nieuwe vrienden. “Het leven is een stuk drukker”, concludeert Mourik. “En ik geloof, dat ik nu serieuzer nadenk over waar ik mee bezig ben en wat ik wil.”

Uitrusten in de zomervakantie zal er niet van komen. Mourik gaat twee maanden als staflid werken bij een educatief zomerkamp in New York en daar bovenop nog een week naar Berlijn voor een reünie van het vorige kamp. De zomerkampen zijn het initiatief van de Louis August Jonas Foundation, die daarmee 14- en 15-jarigen met potentie kansen wil bieden. Deze Foundation is overigens een overblijfsel uit haar ‘oude’ leven. Tijdens de middelbare school werd ze twee keer voor deze educatieve programma's geselecteerd en inmiddels zit ze in het bestuur van de organisatie. Het was tijdens zo'n zomerkamp, waar Mourik's huidige droom ontstond. Een Engelse vriendin liet haar foto's van Cambridge zien. Een ‘prachtig Harry Potterachtig kasteel en een plek vol tradities’. Daar wil ik gaan studeren, dacht ze. “Ik had er geen idee van, dat het een hele prestigieuze universiteit was waar het heel moeilijk is om binnen te komen. Daar kwam ik dit studiejaar pas achter. Dat was een domper, maar toch wil ik nog steeds naar Cambridge. Als je echt een droom hebt, moet je er voor gaan.”

‘Twitteren’ voor wetenschappers

Naast smartphones, die in een mum van tijd gemeengoed zijn geworden, is er nu ook smart software die de wetenschappelijke samenwerking stukken gemakkelijker maakt. Wat heeft de communicatie via een collaboratory of virtuele onderzoeksomgeving allemaal te bieden?

Tekst en fotografie: Mary van der Graaf

De digitale wereld biedt zoveel mogelijkheden dat je soms door de bomen het bos niet meer ziet. Zo schijnt een bijdetijdse dertiger of veertiger de wereld tegenwoordig op de hoogte te moeten houden van zijn of haar belevenissen via Twitter. De weetjes en meninkjes die door het digitale universum zweven hebben vast een zekere amusementswaarde, maar wat moet een wetenschapper met Twitter. Nee, dan e-mail. Dat was nou eens een vinding die de wetenschap vooruit hielp. Een artikel kon nu binnen enkele seconden overal ter wereld gedropt worden. De communicatie tussen wetenschappers werd een fluitje van een cent en postzegels, de altijd onvindbare stickers ‘luchtpost’, of onleesbare faxen werden overbodig.

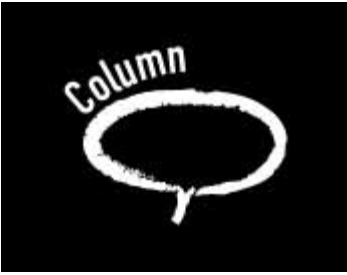
Maar de wetenschappelijke samenwerking kan door het gebruik van een virtuele onderzoeksomgeving of *collaboratory* nog geavanceerder.

Samen een artikel schrijven, een veel voorkomende vorm van samenwerking tussen wetenschappers, gaat nu vaak nog als volgt: de meest recente versie van een artikel wordt geë-mailed naar collega's voor commentaar, en die sturen het document mét commentaar weer terug. In de mailbox, die toch al een brei aan berichten bevat, komen zo verschillende versies van het artikel terecht. Overzicht houden wordt zo erg lastig (is dit wel de meest recente versie?), zeker als je ook nog op meer dan één computer werkt.

Volgens drs. Gusta Drenthe en drs. Judith Gulpers van de Universiteitsbibliotheek (UB) maakt een *collaboratory* dit versiebeheer een stuk eenvoudiger. Iedere versie is terug te vinden onder één titel, zodat je altijd de meest recente versie ziet, maar ook gemakkelijk een oudere versie terug kunt vinden. Wil je commentaar op je laatste versie? Dan kun je om feedback vragen via de *collaboratory*. De *collaboratory* is vanaf iedere computer met een internetverbinding beschikbaar, zodat je de laatste versie ook niet meer naar jezelf hoeft te e-mailen als je op een andere pc wilt werken. Samenwerken in een *collaboratory* biedt volgens de dames van de UB nog meer voordelen. Drenthe:

“Je kunt, als je dat wilt, met de leden van een onderzoeksgroep een gezamenlijke wiki maken, een discussielijst beginnen, nieuwsberichten doorgeven of een planning maken. Ook onderzoeksdata kunnen in de *collaboratory* worden opgeslagen, zodat de leden van de onderzoeksgroep er gemakkelijk bij kunnen. En al deze hulpmiddelen zijn via één keer inloggen beschikbaar.”

Voor het starten van *collaboratories* zijn verschillende platforms beschikbaar, zoals SharePoint en Google Wave. De UB heeft ervaring opgedaan in het maken van een *collaboratory* en het werken met SURFgroepen, waarin SharePoint wordt gebruikt. Deze ervaringen willen ze graag delen. Wie meer wil weten over het wetenschappelijk samenwerken in een *collaboratory*, kan de online [cursus Online Scientific Collaboration](#) bekijken. In deze cursus is een combinatie van theorie en praktijk te vinden, toegespitst op het werken met SURFgroepen.

Onderwijs over duurzaamheid. Wanneer?!

Iedereen heeft de mond vol van duurzame ontwikkelingen. Loze kreten vrees drs. Ingrid de Vries zolang kennis over duurzaamheid niet met het onderwijs vervlochten wordt. De EUR moet wakker worden.

Tijdens bijeenkomsten over duurzame ontwikkeling wordt vaak geroepen dat de nieuwe generatie het zal moeten doen. Ook ik denk dat en heb dan 'mijn' GreenEUR-studenten voor ogen. Studenten met creatieve ideeën als: 'Super Sustainable Man', schapen om het gras te 'maaïen' op de campus, een 'power nap room' en Erasmus Fair Trade. Liftend gingen ze in december naar Kopenhagen en maakten met een zeer laag budget een documentaire van niveau over 'climate justice'. Met gewaagde (en 'groene') marketing weten zij iedere keer weer veel publiek te trekken voor hun evenementen.

GreenEUR werkt samen met bedrijven als Eneco, Van Gansewinkel en Max Havelaar. Bedrijven hebben behoefte aan maatschappelijk geëngageerde studenten die komen met nieuwe, creatieve oplossingen voor de complexe problemen waar wij alle mee kampen. GreenEUR is succesvol, omdat de studenten zeer gedreven zijn en zich willen inzetten voor een betere maatschappij. Maar zeker ook omdat deze studenten via GreenEUR fundamentele kennis hebben over duurzaamheid en ecologie. Kennis die zij in hun opleiding niet meekrijgen.

Dorstig

Regelmatig vragen studenten, dorstig naar kennis over duurzame ontwikkeling, mij welke vakken zij kunnen volgen. Veel verder dan het noemen van wat keuzevakken kom ik dan niet. De RSM biedt een master Global Business and Stakeholder Management, maar deze master gaat lang niet alleen over duurzame ontwikkeling. Van integratie van duurzame ontwikkeling in de opleidingen van de EUR is al helemaal geen sprake.

Studenten economie bijvoorbeeld krijgen nog wel iets mee over maatschappelijke verslaggeving, maar maken amper kennis met onderwerpen als maatschappelijke kosten, duurzame investeringen, de positieve relatie tussen duurzaamheid en financiële prestaties, nieuwe financieringsmethoden en 'de nieuwe economie', terwijl de kranten hierover vol staan. En van de 'klassieke economen', die de natuur nog als productiefactor in hun economische formules meenamen, hebben ze nog nooit gehoord.

De EUR kan een voorbeeld nemen aan de TU Delft. Reeds in 1996 heeft het College van Bestuur de Commissie Duurzame Ontwikkeling (CDO) ingesteld. Het gevolg is dat duurzame ontwikkeling is vervlochten met het Delftse onderwijs en onderzoek. Ik vraag mij wel eens af of het zo'n 15 jaar geleden, in de tijd dat ik nog op de EUR studeerde, misschien niet beter gesteld was met ons onderwijs. Het toen omvangrijke interfacultaire Erasmus Studie Center voor Milieu bood vakken aan die door studenten van iedere opleiding konden worden gevolgd. Studenten konden één milieugerelateerd vak per semester volgen met een totaal van vier vakken. En als studenten zich nog meer wilden verdiepen konden zij dit op verzoek ook doen binnen de reguliere vakken.

Onder druk

Hoe kunnen wij verwachten dat de nieuwe generatie de complexe milieu- en sociale problemen kan

oplossen als wij hen niet onderwijzen? Uit de financiële crisis, de voedselcrisis, de energiecrisis, de watercrisis of welke andere crisis dan ook, blijkt dat huidige regimes onder druk staan. Er is vraag naar nieuwe manieren om onze samenleving te runnen. Duurzaamheid raakt ieder vakgebied en de hardnekkige problemen kunnen alleen worden opgelost door het inzetten van inter- en transdisciplinaire kennis, waarbij de verschillende vakgebieden met elkaar samenwerken. Laten we als universiteit onze verantwoordelijkheid nemen en iedere student binnen iedere opleiding kennis laten maken met duurzame ontwikkeling en hen daarnaast de kans geven om zich verder te specialiseren als zij dat willen. Ons bedrijfsleven en onze maatschappij roepen hierom.

Ingrid de Vries

Ingrid de Vries is initiator van Greening the Campus en tijdelijk aangesteld bij DRIFT voor de ontwikkeling van onderwijs op het gebied van duurzame ontwikkeling en transitie management.

Colofon

SoFa nr. 7 jaargang 2 – 29 juni 2010

SoFa is een uitgave van Faculteit der Sociale Wetenschappen

Hoofdredactie

Mary van der Graaf

Webmaster

Maikel Hofman

Medewerking aan deze editie

Han van der Leur, Thomas de Leeuw, Geert Maarse, Marco Stuij en Ingrid de Vries

Vormgeving

Piromedia

Redactie-adres

Mary van der Graaf

Kamer M 5-25

E-mail: sofa@FSW.eur.nl

Postbus 1738

3000 DR Rotterdam

Verschijning volgende editie

Dinsdag 14 september 2010

‘Word ergens lid van en koop een fiets’

Tijdens de Eureka week kregen honderden kersverse FSW'ers een voorproefje van hun nieuwe studentenleven. Ouderejaars leidden hen rond. Sommigen willen kennis en ervaring overdragen: “Ik voel me toch een beetje verantwoordelijk.” Anderen willen gewoon een leuke feestweek meebeleven. Hun tips: Word ergens lid van, ga op kamers in een leuke wijk en koop een fiets.

Tekst: Thomas de Leeuw

Fotografie: Mary van der Graaf

Tips voor nieuwe studenten? Psychologiestudentes Ilse Haringa (21) en Tanja Bartels (21) weten wel raad met die vraag. Behalve huis- en studiegenoten, zijn beiden ook lid van SSR. Ook tijdens de Eureka week trokken ze samen op om een groepje nieuwe studenten wegwijs te maken.

Gidsen Tanja Bartels (links) en Ilse Haringa (rechts)

Normaal ‘promoten’ ze hun studentenvereniging, maar dit jaar wilden ze de introductieweek eens van een heel andere kant beleven. “Zo krijgen we ook de kans om al die andere verenigingen eens te zien.” Over wat hun ‘gidskinderen’ te doen staat zijn ze duidelijk. “Iedereen moet lid worden. Maakt niet uit waar.”

Haringa: “Natuurlijk voelen we ons ook gewoon een beetje verantwoordelijk. Ik weet nog hoe onzeker ik was toen ik begon met studeren.” Bartels: “Wij hebben nu een goed beeld van hoe het werkt. Het is nu aan ons om dat over te dragen.”

De tips voor aankomende studenten vliegen om de oren. Over de studie zelf, over bijbaantjes, het studentenleven, maar ook over in de stad op kamers wonen. Dat moet, vinden ze. Haringa: “Helemaal als je lid wordt van een vereniging. Hoe kom je anders thuis na middernacht?”

Leuke wijk

Het huis waar ze nu wonen, in een zijstraat van de Nieuwe Binnenweg, hebben ze via een makelaar gevonden. “Het fijne is dat je via een makelaar niet hoeft te hospiteren.” Bartels: “Maar je weet minder goed waar je aan toe bent. Soms worden we nog wel eens verrast door onze energierekeningen bijvoorbeeld. Als je via een organisatie als Stadswonen een kamer hebt, weet je altijd precies wat je moet betalen.”

Zorg wel dat je op kamers gaat in een leuke wijk, vinden de dames. Bartels: “Daar heb ik me eerst op verkeken. Ik ging in Lombardijen wonen. Mooie appartementen, hoor. Heel betaalbaar ook. Maar te ver weg.” “Of koop een fiets,” werpt Haringa op. “Dat was voor mij de belangrijkste les tijdens m’n eerste EurekawEEK. Gelijk gedaan ook. Van een zwerver voor zeven euro. En hij fietst nog steeds!”

Maar als je ouders vlakbij de universiteit wonen, waarom zou je dan op kamers gaan, dacht bestuurskundestudent Hans Hoogendijk (22), toen hij vier jaar geleden begon met studeren. “Ik heb vooral voor de Erasmus gekozen, omdat ik toch al in de buurt woonde.” En dat thuis wonen, bevalt hem nog steeds prima.

“En als ik er genoeg van heb, ga ik een paar maanden naar Oostenrijk. Skiles geven. Als ik op kamers had gewild, zou ik denk ik ook wel voor een ‘echte’ studentenstad hebben gekozen. Begrijp me niet verkeerd: Rotterdam is een mooie stad hoor, maar wel erg kil voor studenten.”

Gezelligheid

Gezelligheid is er wel, maar je moet het weten te vinden. Daar zijn de studenten het over eens. Op de universiteit kun je prima terecht bij Café de Smitse, vindt Hoogendijk. En buiten de campuspoorten valt vooral de Oude Haven in de smaak. “Vroeger vond ik het Stadhuisplein ook wel leuk. Maar daar zijn de laatste tijd zoveel geweldsincidenten.”

Gidsen Hans Hoogendijk (links) en Robbie Nijssen (rechts)

Ook de dames noemen de Oude Haven. Maar louter enthousiast over het uitgaansleven zijn ze niet. “We missen de oude studentencafés, waar iedereen altijd kwam. Zoals De Beurs. Nu zoeken we de gezelligheid op in de Ierse pub of Sorbonne.” Haringa: “Maar het is het allemaal net niet. Je mist eigenlijk een leuke uitgaansplek speciaal voor studenten. Een vereniging vult dat gat gelukkig wel op. De SSR-sociëteit is voor ons vaste prik op woensdag. Donderdag maken we de stad onveilig.”

Studievereniging

Hoogendijk heeft geen ervaring met studentenverenigingen. “Dat is nooit zo mijn ding geweest. Met dat ontgroenen en zo. Mensen in de modder gooien om jezelf te bewijzen is niet aan mij besteed.”

Hij heeft daarentegen wel ervaring met studieverenigingen. Hoogendijk zit in het bestuur van Cedo Nulli en zijn gidspartner Robbie Nijse (22) ook. Behalve bestuursgenoten zijn ze ook gewoon vrienden: “Als je een bestuur doet, besteed je zoveel tijd met elkaar. Dat loopt naadloos in elkaar over.”

De voordelen van een lidmaatschap bij de studievereniging zullen de twee hun nieuwe studenten zeker meegeven. Hoogendijk: “Het is een waardevolle aanvulling en heel leuk om een commissie te doen. Dat kan al vanaf het eerste jaar. Studeren is per slot van rekening meer dan alleen in de boeken zitten. Studeren is ook een beetje bier drinken, vind ik. Die clichés zijn hartstikke waar. Het bier is ook bijna goedkoper dan het water, dus wat wil je?”

Een goed begin....

Zoals elk jaar wordt de nieuwe lichting studenten overladen met tips en adviezen. Een stortvloed van informatie over hoe je het beste kunt studeren, waar de goedkoopste studieboeken te koop zijn, wat er naast de studie te beleven valt, of wat de leukste plekken in Rotterdam zijn. De redactie van SoFa blijft niet achter.

Een goed begin is het halve werk. Dat is nou lullig voor Rotterdam. Zijn er duizenden nieuwe studenten die tijdens hun introductieweek een dagje door de stad worden rondgeleid en dan waait het hard tot stormachtig. Het kan niet anders of die bezoekjes aan de Euromast, het Schouwburgplein of de markt op de Binnenrotte hebben het imago van Rotterdam als ‘een groot tochtgat’ alleen maar bevestigd.

Nu maar hopen dat al die studenten de tip van een ouderejaars – ‘koop een fiets’ – ter harte nemen. Dan bestaat de kans dat ze het ‘mooie’ Rotterdam alsnog ontdekken. (Een aanrader: Ga met je fiets door de Maastunnel, rij naar een pier met grote schepen – de Rotterdam, bijvoorbeeld – , zigzag een beetje door Zuid, en kom over de Erasmusbrug terug naar Noord.)

Een goed begin is het halve werk. Deze volkswijsheid is nu ook wetenschappelijk vastgesteld door onze onderwijspsychologen. Studenten die vanaf het begin serieus en hard werken, lopen minder kans op uitval of studievertraging. De wetenschappers maken wel een kanttekening. Helemaal maakbaar is studiesucces nooit. Sommige dingen zijn niet te beïnvloeden.

Uit ervaring weet ik: dit klopt als een bus. Op de wetenschap kan je dus bouwen. Zo begon ik ooit vol goede moed aan een cursus Frans bij de Volksuniversiteit in Rotterdam. Ik had 23 medecursisten. Een behoorlijk grote groep, maar dat die bestond uit mensen met vijftien verschillende nationaliteiten, hakte er bij mij wel in.

Ik raakte helemaal gefascineerd door de achtergrond van mijn medecursisten. Ik probeerde te achterhalen waarom ze Franse les wilden volgen en hoe hun leven in Nederland en in het land van herkomst er uit zag. De Franse woordjes gingen totaal aan mij voorbij. Toen ik me dat realiseerde, was het te laat voor een inhaalrace. Ik ga dus voorlopig niet naar Frankrijk op vakantie.

Aan de andere kant: een valse start is geen garantie voor een slechte afloop. Tot tweemaal toe koos ik voor een studie waar ik achteraf niets mee wilde. Wist ik veel. Blijkt het later toch nog goed te komen. Hoe dat zo kwam, is eigenlijk heel eenvoudig: Doe alleen die dingen waar je vol overgave aan kunt werken.

Mary van der Graaf
Hoofdredacteur SoFa

Studiesucces'

Op de 13de verdieping van het T-gebouw bijten psychologen van de FSW zich vast in de factoren die studiesucces bepalen. Vooropleiding, eindexamencijfer en ook hoe studenten zich gedragen in de onderwijsgroepen zijn indicatoren voor het studieverloop. Prestaties in het eerste jaar blijken eveneens een belangrijke voorspeller te zijn. “Een goed begin is het halve werk, blijkt maar weer ’s eens,” aldus dr. Björn de Koning.

Tekst: Thomas de Leeuw

Fotografie: Mary van der Graaf

In de werkkamer van dr. Björn de Koning pronkt een krachtige computer van het merk Apple. “Die is nodig om de gigantische hoeveelheid gegevens in de Generation Psy-database te analyseren,” legt De Koning uit. De data zijn de afgelopen negen jaar verzameld en afkomstig van bijna tweeduizend psychologiestudenten. De gegevens moeten inzicht geven in de factoren die studiesucces bepalen, zodat meer studenten een bachelordiploma behalen binnen de tijd die daarvoor staat (3 jaar).

“Uiteindelijk is het de bedoeling studenten sneller naar de eindstreep te helpen,” vertelt De Koning over het onderzoek, dat hij samen met dr. Sofie Loyens uitvoert. Een maatschappelijk zeer relevant onderwerp, vindt hij. “Dat maakt het leuk om dit te onderzoeken. En op zo’n schaal is dit ook nog heel weinig gedaan.”

De Koning doelt met name op het feit dat de talrijke gegevens verzameld zijn over meerdere studie jaren. Dat maakt over een langere tijdsperiode inzichtelijk welke invloed verschillende factoren hebben op succes en hoe deze invloed in de loop der tijd kan veranderen.

Ordelijke types bereiken veelal moeiteloos de eindstreep

De onderzoekers beschikken met de Generation Psy-database over een schat aan gegevens over psychologiestudenten: biografische gegevens, zoals de leeftijd van studenten, geslacht en nationaliteit. Maar ook informatie over de vooropleiding en het behaalde eindexamencijfer behoren tot deze categorie. Een tweede categorie gegevens bestaat uit de studieprestaties: practicumresultaten, studiepunten en bloktoetscijfers. Die worden aangevuld met beoordelingen van docenten over het vertoonde gedrag van studenten in de onderwijsgroepen. Tot slot zijn er gegevens over de intelligentie en persoonlijkheid die de opleiding heeft verzameld tijdens practica.

Uitkomsten

De belangrijkste uitkomsten tot nu toe? De Koning: “Wat in onze studie heel duidelijk naar voren

komt, is dat studiesucces voor een groot deel al bepaald wordt voor aanvang van de studie. Met name vooropleiding en eindexamencijfer zijn heel belangrijk.”

Zo is het beter voor studenten om direct vanuit het vwo aan hun studie te beginnen en geldt voor het eindexamencijfer: hoe hoger hoe beter. Dat kan implicaties hebben voor het selectiebeleid, denkt De Koning. “Misschien is het verstandig om studenten nauwkeuriger hierop te selecteren.”

Maar ook de eerste momenten op de universiteit - met name hoe studenten in het eerste jaar presteren - bepalen de kans op studiesucces. De Koning: “Zoals in de bekende leus: een goed begin is het halve werk. Daar moeten studenten zich echt bewust van zijn. Dat ze aan het begin van de studie goed hun best moeten doen. Als het eerste jaar niks is, lijkt de kans op uitval of vertraging groter.”

Een opleiding zou daar op in kunnen spelen, menen de onderzoekers, door studenten vroegtijdig te motiveren om regelmatig te studeren, goed mee te doen en direct hoge cijfers te behalen. “Daar plukken ze de vruchten van in het tweede en derde jaar.”

Professioneel

Ook de mate van professioneel gedrag die studenten vertonen is een belangrijke voorspeller. “Onder professioneel gedrag verstaan we bijvoorbeeld, hoe een student zich gedraagt in de

onderwijsgroepen, hoe hij meedoet en discussieert. Dit wordt beoordeeld door docenten en het blijkt dat die observaties veel zeggen over een succesvol studieverloop.”

Ordelijke types, studenten die regelmatig studeren, gestructureerd werken en daardoor aan de bal blijven, bereiken dus veelal moeiteloos de eindstreep. Het is niet zeker of deze resultaten voor alle studies opgaan. De onderzoeksgegevens zijn alleen afkomstig van de opleiding psychologie. “Op zich een vreemde eend in de bijt als je het vergelijkt met andere opleidingen,” vindt De Koning. “Wij hebben

probleemgestuurd onderwijs. Het is heel schools eigenlijk. En natuurlijk blijven er altijd aspecten over waar je geen informatie over hebt. De praktijk is dat studenten ook gewoon verkeerde studiekeuzes kunnen maken. Sommige dingen beïnvloed je niet. Helemaal maakbaar is studiesucces nooit.”

Komen bollebozen aan hun trekken?

‘Excellente studenten worden te weinig uitgedaagd’, was de conclusie van de commissie-Veerman voor het hoger onderwijs, eerder dit jaar. Hoe ervaren deze studenten dat zelf? En wat doen de opleidingen om hen tegemoet te komen?

Tekst: Marco Stuij

Fotografie: Mary van der Graaf

Eén van de studenten voor wie de studie uitdagender mag, is Bianca Grimmus. Deze tweedejaars studente psychologie houdt (te) veel tijd over voor dingen buiten haar studie, zoals haar eigen bedrijfje. “De practica en tentamens zijn, op wat uitzonderingen na, goed te doen. En gastcolleges zijn meestal boeiender dan de reguliere colleges.”

Hoewel ze zichzelf geen excellente student noemt, zou ze wel graag willen dat de opleiding meer mogelijkheden voor diepgang aanbiedt. “In sommige blokken zouden bijvoorbeeld masterclasses aangeboden kunnen worden, zodat de studenten die goed scoren, wat meer uitdaging krijgen.”

Heeft (de) Erasmus voldoende uitdaging voor excellente studenten?

Martine van de Paal, studieadviseur bij psychologie, krijgt wel eens studenten over de vloer met een soortgelijke wensen. “Ik wijs deze studenten dan meestal op studentassistentenschappen, of geef tips om een studiegerelateerd baantje te vinden. Daarnaast kunnen ze natuurlijk altijd extra vakken van andere opleidingen volgen.” Verdieping binnen de eigen opleiding is volgens haar haast niet mogelijk. “Maar ik zie nog wel wat verbeterpunten. Deze studenten zouden bijvoorbeeld docenten kunnen gaan ondersteunen, of wat meer beroepsoriëntatie aangeboden kunnen krijgen.”

Van de Paal wijst er overigens wel op dat niet alle excellente studenten dezelfde wensen hebben. “Sommigen willen graag meer verdieping door bijvoorbeeld extra cursussen. Anderen vinden dat weer overbodig, omdat ze proberen meer uit de opleiding te halen door meer literatuur te lezen of te streven naar cum laude cijfers. Zij vinden ook dat de studentenbelasting niet omhoog hoeft, omdat zij rekening willen houden met de gemiddelde student.”

Honours programme

Iemand die wel vindt dat de studentenbelasting omhoog kan, is dr. Vincent Homburg, lid van de bachelordirectie van bestuurskunde. “Ik vind het jammer dat voor veel studenten studeren een nevenactiviteit is geworden, in plaats van een hoofdactiviteit. En omdat een verhoging van de belasting in de regel niet inhoudt dat er veel meer mensen af gaan vallen, kan het in principe geen kwaad om studenten wat meer werk te geven.”

Ook excellente studenten verdienen aandacht, vindt Homburg. “We kunnen niet voor iedere student onderwijs op maat aanbieden, maar als we zwakkere studenten ondersteunen, moeten we dat ook doen bij de betere studenten. We zouden hen bijvoorbeeld langere of intensievere onderzoeksoopdrachten kunnen laten maken. Ook zouden we kunnen zoeken naar mogelijkheden voor een betere koppeling met de praktijk, zoals veldonderzoek.

Niettemin benadrukt Homburg dat er al voorzieningen zijn voor de bollebozen, zoals het facultaire Honours programme. “Dit programma stelt studenten in staat om meer kennis te verwerven en in contact te komen met medestudenten met dezelfde motivatie en capaciteiten. Ook kunnen ze de onderzoekskant van de universiteit beter leren kennen dan in het reguliere programma.”

Een van de studenten uit dit Honours programme, dat alleen toegankelijk voor studenten met hoge cijfers, is Jantine Zwinkels, derdejaars bestuurskunde. “Het programma biedt de mogelijkheid om mijn academische oriëntatie en kennis te verbreden. Ik ken mensen die wel mee zouden willen doen, maar die niet aan de cum laude regels voldoen. Voor hen zouden sollicitaties misschien een idee zijn. Bovendien denk ik dat het interessant is als psychologiestudenten mee gaan doen aan het programma. Nu zitten er alleen bestuurskunde- en sociologiestudenten in.”

Ze krijgt op dit laatste punt bijval van Homburg. “Ik ben er voorstander van dat psychologie er ook bij komt. Alle drie de opleidingen hebben zo hun eigen methoden en perspectieven. Daarvan kennis nemen kan heel verrijkend zijn voor studenten.”

Bezigheidstherapie

Volgens Zwinkels zijn er meer manieren voor verdieping. “De mogelijkheden zijn nu vooral beperkt tot een extra studie, een studentassistentenschap of deelname aan het honours programme. Maar waarom zouden we, om een voorbeeld te noemen, niet een dagdeel in de week een extra cursus kunnen volgen? Dat kan iets bestuurskundigs kunnen zijn, maar ook Frans of Filosofie.”

Sleutelen aan het niveau van de opleiding vindt Zwinkels overigens niet nodig. “De structuur en de opzet van de studie is gunstig, en geeft studenten de ruimte voor nevenactiviteiten. Bovendien zit het reguliere programma al behoorlijk vol.”

Justin Derlagen, derdejaars bestuurskunde, vindt wel dat het niveau van de studie omhoog mag. “Bij veel studenten, waaronder bij mij, slaat de balans tussen vrije tijd en studietijd door. Dat komt vooral door de studie zelf. Sommige tentamens zijn erg simpel, en de werkcolleges lijken soms wel bezigheidstherapie. Omdat bestuurskunde toch een universitaire studie is, denk ik dat we een bepaald minimumniveau mogen verwachten. Het huidige peil mag wat mij betreft opgekrikt worden.

Tegelijkertijd ben ik er geen voorstander van om vaker in de collegebanken aanwezig te moeten zijn. We zitten niet meer op de middelbare school.”

Toppers FSW scoren goed

In de zware competitie om onderzoekssubsidies heeft de FSW enkele grote successen behaald. Zo kregen dr. Peter Scholten en dr. Lasse Gerrits, beiden van bestuurskunde, een Veni-beurs van 250.000 euro. Ook het onderwijs viel in de prijzen dankzij dr. Gino Camp van psychologie. Hij won de Onderwijsprijs van de EUR.

Tekst: Mary van der Graaf,

Fotografie: Michelle Muus, Mary van der Graaf

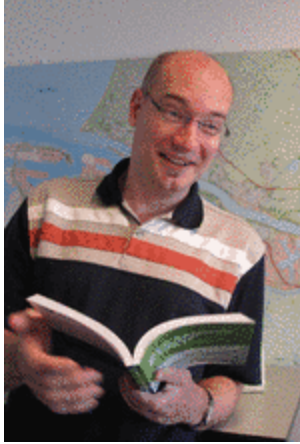

Dr. Gino Camp (rechts) krijgt de onderwijsprijs uitgereikt

Het kon niet op deze zomer. Berichten over toekenning van onderzoekssubsidies bleven maar binnenstromen. Al voor de vakantie kreeg de opleiding psychologie goed nieuws. Het onderzoeksvoorstel van dr. René Zeelenberg en drs. Bruno Bocanegra, 'Emotional benefits and deficits in early vision', bleek in de prijzen te zijn gevallen bij de Open Competitie van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Hierdoor kan Bocanegra drie jaar lang postdoctoraal onderzoek gaan verrichten.

Niet veel later waren er ook blijde gezichten bij de opleiding sociologie. Prof. dr. Dick Houtman, dr. Peter Achterberg en dr. Willem de Koster hadden ook raak geschoten bij de NWO. Zij verwierven een subsidie van 162 duizend euro uit het themaprogramma 'Conflict en Veiligheid'. Hun onderzoek 'The Dutch Paradox of Tolerance' probeert te verklaren waarom in het vanouds zo tolerante Nederland een verhit debat over moslims en islam is ontbrand.

En dat was niet alles. De socioloog dr. Jeroen van der Waal ontving voor zijn onderzoek 'Welfare Chauvinism in Europe' een subsidie uit het Rubicon-programma. Met dit programma stelt de NWO pas gepromoveerde, veelbelovende Nederlandse wetenschappers in staat om onderzoekservaring op te doen. Van der Waal gaat hiermee twaalf maanden onderzoek verrichten aan de Universiteit van Tilburg. De doelstelling van zijn onderzoek is om aan de hand van surveydata te verklaren waarom Europese landen van elkaar verschillen in de mate waarin autochtonen immigranten wensen uit te sluiten van de verzorgingsstaat. Daarnaast onderzoekt hij hoe te verklaren valt dat een dergelijk 'verzorgingsstaatschauvinisme' vooral onder laag opgeleiden voorkomt – een opmerkelijk gegeven, omdat de betrokkenen juist bij uitstek voorstander zijn van bescherming van de economisch zwakkeren.

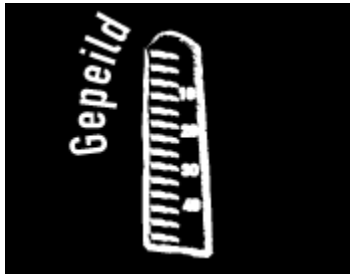

Klap op de vuurpijl was wel de toekenning van twee Veni-beurzen aan de bestuurskundigen dr. Peter Scholten en dr. Lasse Gerrits. Nooit eerder heeft de opleiding bestuurskunde deze prestigieuze prijs in de wacht weten te slepen. Deze subsidie van maximaal 250.000 euro is enkel voor pas gepromoveerde talentvolle creatieve onderzoekers. Met het geld kunnen zij de komende drie jaar hun ideeën verder ontwikkelen.

Scholten gaat aan de slag met; *'Beyond National Models of Integration? Agenda Dynamics and the Multi-Level Governance of Immigrant Integration'*. Het onderzoek van Gerrits, *'Craving Simplicity in Public Decision-making'*, richt zich op de vraag of de veronderstelling van veel politici over daadkrachtig doorpakken, op termijn wel de gewenste resultaten oplevert. Een studie die demissionair minister Eurlings zeker ter harte moet nemen. ([lees meer](#))

De glans van de FWS is ook toegenomen dankzij dr. Gino Camp van psychologie. Hij kreeg tijdens de opening van het academisch jaar op 6 september de Onderwijsprijs van de EUR uitgereikt. ([lees meer](#))

De kans dat de faculteit ook in de toekomst weer een succesvolle greep in de subsidiepot van de NWO zal doen, is aanzienlijk. Aanstormend talent genoeg. De verwachtingen richten zich met name op de zes wetenschappers die door de FSW als toptalent zijn gekwalificeerd. Onder hen alweer dr. Jeroen van der Waal en dr. Peter Scholten. Verder kregen ook dr. Justus Uitermark van sociologie, dr. Elke Geraerts en dr. Diane Pecher van psychologie en dr. Arwin van Buuren van bestuurskunde een talentbeurs van maximaal 20.000 euro.

Het studentenoordeel

Wie is een goede docent en wie een slechte. Studenten kunnen daar hun mening over geven op een onderwijsevaluatieformulier. Wel of geen promotie is mede afhankelijk van het rapportcijfer dat zij geven. Maar zijn studenten wel in staat om een goed oordeel te vellen? Is het meten van de onderwijskwaliteit op deze manier volgens docenten nog te handhaven?

Tekst: Mary van der Graaf

Dr. Lex Cachet van bestuurskunde en voormalig onderwijsdirecteur en vice-decaan van de faculteit:

“Er is altijd al discussie geweest over de onderwijsevaluaties en wat je daarmee zou moeten doen. Daarbij is de lage respons steeds een probleem geweest. Dat heeft bestuurskunde lang geaccepteerd. We wilden niet zo kinderachtig zijn om studenten te dwingen het formulier in te vullen, maar nu we gaan het toch verplichten.

Toen we jaar of vijf geleden naar een systematisch beoordeling van de onderzoeksoutput gingen, dus een puntensysteem voor publicaties, heeft de Faculteitsraad geëist dat er iets vergelijkbaars kwam voor onderwijs. De raad wilde daarmee het evenwicht tussen onderwijs en onderzoek waarborgen. Die onderwijsbeoordelingen zijn dus belangrijk geworden. Ze worden besproken in de functioneringsgesprekken en spelen een rol bij het verkrijgen van een hogere schaal of, voor jonge medewerkers, bij het krijgen van een vaste aanstelling.

Op het moment dat de onderwijsbeoordeling dit soort consequenties heeft, moet je juridisch hard kunnen maken dat het serieuze beoordelingen zijn die mensen recht doen. Maar als je een lage respons hebt, kunt je je afvragen of het wel reële oordelen zijn.

Toch is een niet al te ingewikkeld meetsysteem dat vooral vergelijkend wordt gebruikt en niet te veel waarde geeft aan de absolute hoogte van cijfers altijd beter dan nattevingerwerk.

Ik zou niet tegen een bescheiden vorm van collegiale toetsing zijn, naast de reguliere toetsing via de evaluatieformulieren en naast de panelgesprekken met studenten. Zeker bij jonge docenten zou ik het helemaal niet onverstandig vinden als verantwoordelijke hoogleraren af en toe eens een keer komen kijken. Maar als ik kijk naar het de werkdruk van de mensen hier, zie ik dat niet snel gebeuren. Dat is geen onwil, maar de wetenschappers worden hier gedwongen om echt op hun tenen te lopen. Alles moet op een zeer hoog niveau.”

Ik vond de lesstof moeilijk	☐	☐	☐	☒	☐
Ik heb tijdens dit vak veel opgestoken	☐	☐	☒	☐	☐
Ik vond de in dit vak bestudeerde lesstof	☐	☐	☒	☐	☐

Dr. Peter Achterberg van sociologie:

“Het huidige systeem is niet goed. Die onderwijsevaluatie van studenten is afhankelijk van wat studenten van je vinden als persoon. Vinden ze je een prettig persoon en kun je de stof een beetje normaal uitleggen, dan krijg je goede cijfers. Ben je aardig, charismatisch of zie je er leuk uit, dan zit je al gauw goed.

Stel, dat ik niet al te streng ben en studenten vooral niet te veel wijs op hun eigen verantwoordelijkheden om met het vak aan de slag te gaan en ik eindig de cursus met een borrel, dan

krijg ik gegarandeerd een hoge beoordeling.

Wat dit systeem dus niet meet, is de kwaliteit van het onderwijs. Studenten hebben geen inzicht of de inhoud van het lesmateriaal goed genoeg is. En wat krijg je dan? Je vergroot de kans dat docenten moeilijke dingen achterwege laten en de makkelijk zaken toelichten omdat ze dan beter scoren. Of ze behandelen alleen verouderde literatuur waar ze zelf goed in zitten omdat studenten dat toch niet weten.

Met de evaluatie meet je alleen de kwaliteit van de presentatie, maar niet of de inhoud van het onderwijs van voldoende niveau is. Waar je wel wat aan hebt, zijn de inhoudelijke opmerkingen van de studenten over de cursus, maar dat zijn meestal maar een paar losse kreten.

Aanvulling van de onderwijsevaluaties met een soort peer review systeem is dus hard nodig. De hoogleraar die eindverantwoordelijk is voor het vak, zou het collegemateriaal kunnen beoordelen of een aantal collega's. Dat is toch een goed plan, dan krijg je eindelijk eens inhoudelijke feedback. Bij het onderzoek heb je ook een peer review systeem, dus waarom bij het onderwijs niet."

Ik vond de lesstof moeilijk	☐	☐	☐	☒	☐
Ik heb tijdens dit vak veel opgestoken	☐	☐	☒	☐	☐
Ik vond de in dit vak bestudeerde lesstof	☐	☐	☒	☐	☐

Dr. Sofie Loyens van psychologie:

"Ik denk dat je via de evaluatieformulieren wel een goed beeld krijgt van wat studenten van je onderwijs vinden. Bij ons zijn studenten verplicht om die formulieren in te vullen. Het is hun ticket naar het tentamen. De onderwijsdirecteur bekijkt alle evaluaties en koppelt zijn bevindingen terug naar de docenten. Van hen wordt verwacht dat ze daar het volgende academiejaar iets mee doen. De evaluatie is er niet alleen om schouderklopjes uit te delen, het is een kwaliteitscontrole van het onderwijs.

Krijg je een gemiddelde van een zeven dan scoor je een 'goed' voor onderwijs. Een zevenenhalf betekent 'zeer goed'. Die kwalificaties komen tijdens je functioneringsgesprek aan de orde. Als je geen zeven haalt, heeft dat niet direct gevolgen voor je periodiek of het behoud van je baan. Zo sterk is dat niet.

Er zijn altijd studenten die een vak helemaal niets vinden of die het, om wat voor reden dan ook, niet kunnen vinden met een docent en een nul geven. Je kunt je voorstellen dat dan het gemiddelde gigantisch omlaag gaat.

Daarom hebben we als regel dat, alle - statistisch gezien - extreme waarden naar boven en naar beneden niet worden meegenomen in het gemiddelde. Zo krijg je een goede representatie van het grootste gedeelte van de studenten. Maar verbeteringen, bijvoorbeeld van de vragenlijst, zijn ongetwijfeld mogelijk.

Ik geloof niet dat docenten vanwege de evaluatie geneigd zijn om moeilijke thema's achterwege te laten. Er is wel veel vrijheid om het onderwijs naar eigen inzicht in te vullen, maar uiteindelijk blijft het wel een blok rond een bepaald onderwerp en daar beslis je niet alleen over. Wij zitten met docenten in een groep en veranderingen worden in die groep besproken. Er wordt ook curriculumbreed gezien wat studenten bijgebracht moet worden. Daar heb je niet alle vrijheid in.

De evaluaties stimuleren mij persoonlijk overigens om op zoek te gaan naar manieren om lastige onderwerpen toch op een behapbare manier aan studenten over te brengen."

Ik vond de lesstof moeilijk	☐	☐	☐	☒	☐
Ik heb tijdens dit vak veel opgestoken	☐	☐	☒	☐	☐
Ik vond de in dit vak bestudeerde lesstof	☐	☐	☒	☐	☐

's Avonds voel je je hier een inbreker

De een gaat helemaal op in haar onderzoek, de ander is naar eigen zeggen een echte onderwijsman. Beiden voelen zich als een vis in het water op de universiteit. Een betere mensa en flexibelere openingstijden zouden echter geen overbodige luxe zijn. Psychologe dr. Diane Pecher en bestuurskundige dr. Menno Fenger met elkaar in gesprek.

Tekst: Caroline van der Schaaf

Fotografie: Mary van der Graaf

Diane Pecher (43) en Menno Fenger (38) zijn beiden universitair hoofddocent en ontmoeten elkaar vandaag voor het eerst. “We zitten natuurlijk in andere gebouwen”, zegt Fenger. “Onze richtingen hebben ook niks met elkaar te maken,” vult Pecher aan. “We publiceren in verschillende journals, we geven heel andere vakken. We hebben weinig raakvlakken met elkaar. Ik wist eerlijk gezegd niet eens het verschil tussen bestuurskunde en bedrijfskunde.”

Toch zijn er ook overeenkomsten tussen de twee. Zo zitten beiden helemaal op hun plek op de EUR. Fenger maakte in het begin van zijn carrière een uitstapje naar het ministerie van Sociale Zaken, maar kwam daar al gauw van terug. “Nadat ik hier zes jaar had gewerkt dacht ik: nu ben ik opgegroeid, nu word ik ambtenaar. Maar de uitdaging viel me tegen. Als je een beetje slim bent en een beetje hard werkt, dan kom je makkelijk mee op zo’n ministerie. En voor je het weet, zit je vast in zo’n ministeriële hiërarchie en blijf je daar je hele leven. Dat wilde ik niet.”

Pecher, net in het bezit van een FSW-talentbeurs, heeft een andere loopbaan achter de rug. “Ik heb heel weinig ervaring buiten de universiteit. Als student heb ik ooit eens aan de lopende band in een fabriek gewerkt, maar verder is het vrij standaard: studeren, promoveren, een postdoc-positie vervullen en een tijdje in het buitenland werken. Toen hier de opleiding psychologie begon zochten ze mensen. Het leek me heel leuk om zo’n opleiding vorm te geven. Inmiddels werk ik hier alweer acht jaar.”

Flutonderwerp

Een van de meest aantrekkelijke kanten van hun werk is de vrijheid die ze hebben. “Je moet een bepaalde tijd besteden aan het geven van vakken, maar dat is de enige sturing die je krijgt. Verder mag je alles zelf uitzoeken”, zegt Fenger. “Er moet wel knetterhard gewerkt worden. De werkdruk is hoog. Er gaat geen avond voorbij dat ik niet even achter de computer zit. Maar dat leg je jezelf op.”

“Dat zijn twee kanten van dezelfde medaille,” beaamt Pecher. “Het is heerlijk om de vrijheid te hebben om te doen wat je wilt. En om het vertrouwen te krijgen dat je zelf de juiste keuzes maakt. Als ik vind dat bepaald onderzoek belangrijk is, dan ga ik dat gewoon doen. Er is niemand die dan zegt: dat is een flutonderwerp, of zo.”

Pechers vakgebied is de cognitieve psychologie. “Ik zou graag willen begrijpen hoe ons geheugen werkt. Op dit moment hou ik me bezig met de vraag hoe mensen weten wat ze weten. Hoe weten mensen nu wat een appel is? Er is hier helemaal geen appel en toch weet je hoe die eruit ziet en hoe die ruikt. Hoe doe je dat nou? Dat fascineert me.” “Je hebt ook wel eens dat je niet op een naam kunt komen, maar je weet dan wel welke naam het níet is,” draagt Fenger als ander voorbeeld aan. “Dat is ook zo’n mooi verschijnsel.”

Waar Pecher vooral geniet van onderzoek, is Fenger – die ook coördinator van de bachelorsopleiding is – naar eigen zeggen ‘een echte onderwijsman’. “Ik vind onderzoek doen leuk en schrijf artikelen om aan de publicatie-eisen te voldoen, maar ik word gedreven door het onderwijs. Ik vind het geweldig om een mooie bachelorsopleiding te maken die studenten motiveert en stimuleert. Dat geeft me heel veel voldoening.”

Pizza

Hoewel de EUR een fijne plek is om te werken, zien Pecher en Fenger genoeg punten voor verbetering. Zoals ruimere openingstijden. “Ik was hier laatst op zaterdag en dan moet je al om halfeen weer weg zijn,” zegt Pecher. “En op zondag is alles dicht. Op de universiteit in Amerika waar ik heb gewerkt, had ik gewoon een sleutel van het gebouw. Je kunt er altijd in en er zitten ook altijd mensen te werken. Dat is daar heel gebruikelijk.”

“Ja”, beaamt Fenger, “als je hier ’s avonds gaat werken, voel je je een soort inbreker.”

’s Avonds doorwerken wordt bovendien een stuk minder aantrekkelijk gemaakt door het beperkte aanbod aan goed eten, vinden ze allebei. “Het is absoluut geen pretje om hier ’s avonds te moeten werken, want het eten in de mensa is echt verschrikkelijk,” vindt Pecher. “Als ik ’s avonds college moet geven, laat ik soms een pizza komen,” bekennt Fenger.

“De mensa is het enige wat er is, er is helemaal geen competitie”, aldus Pecher. “Dat vind ik echt heel raar van deze universiteit. Er zitten hier zoveel economen. Die zouden toch moeten weten dat dat anders kan?”

Nooit meer Ronald Plasterk

Ronald Plasterk sluisde als minister honderd miljoen euro van de universiteiten door naar de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Een zogenaamde kwaliteitsimpuls, omdat het geld zo bij het beste onderzoek zou komen. Een faliekante misrekening, meent prof. dr. Erik Hans Klijn. In een grondige kosten-batenanalyse maakt hij duidelijk waarom.

Een goed paard is nog geen goede ruiter merkte voetbaltrainer Co Adriaanse al eens op. Zijn opmerking betrof toen de trainer Marco van Basten. Over de voetballer Van Basten waren en zijn weinig twijfels. Over de trainer wel en na zijn mislukte avontuur bij Ajax zijn die twijfels bepaald niet minder geworden. Adriaanse had waarschijnlijk gewoon gelijk!

U begrijpt de relatie met Ronald Plasterk al: een goed hoogleraar is nog geen goed minister. Eigenlijk is Plasterk behalve door het veelvuldig doorknippen van 'lintjes' bij culturele evenementen alleen bekend van het akkoord over de lerarensalarissen en de overheveling van 100 miljoen uit de eerste geldstroom voor onderzoek - dat rechtstreeks naar de universiteiten ging - naar NWO. Zeg maar de sigaar uit eigen doos voor het hoger

onderwijs die tot kwaliteitsimpuls van het onderzoek moest leiden.

Op die laatste, mijns inziens vrij rampzalige maatregel wil ik even terugkomen. Ik gebruik een voorbeeld uit de aanvraagpraktijk om kosten en opbrengsten globaal in kaart te brengen. In de eerste tranche van de open competitie van NWO van de sociale wetenschappen in 2009 deden ongeveer 240 aanvragers mee. Van die 240 werden ongeveer 70 voorstellen geselecteerd voor de tweede ronde en dus voorgelegd aan ten minste twee referenten. Uiteindelijk werden 24 voorstellen beloond. Een magere score van 10 procent. Maar ja, meer geld is er nu eenmaal niet.

Kosten-baten

Eerst de opbrengsten maar. Die komen neer op 24 voorstellen van 200.000 euro (of preciezer 208.000 euro - het vaste bedrag voor een aio), dus ongeveer 5 miljoen euro. Dat lijkt een mooi bedrag, maar niet als je het afzet tegen de kosten die gemaakt moeten worden. Die zijn namelijk astronomisch.

Reken maar mee. Er zijn 240 onderzoekers die een voorstel moeten schrijven. Laten we zeggen dat ze er 10 dagen mee bezig zijn à 600 euro (dat is een laag tarief, zeker als er hoogleraren bij betrokken zijn of meerdere onderzoekers). Dat is alleen al ruim 1,4 miljoen euro.

Dan moeten 70 voorstellen worden beoordeeld door dezelfde groep wetenschappers als die de voorstellen hebben geschreven. Zelfs als ze dat in ruim een halve dag doen zijn we al 50.000 euro kwijt aan de referenten: 70 maal twee referenten, die samen per voorstel 600 euro kosten.

En dan hebben we nog de commissieleden. Weer afkomstig uit dezelfde academische gemeenschap als de aanvragers. We gaan uit van 20 leden (bij de Vidi-commissie zijn het er 6 per 30 tot 40 voorstellen, de voorzitter niet meegerekend, dus 20 lijkt me erg krap voor 240 voorstellen). Mij lijkt 6 werkdagen het minimum om deze klus te klaren (voorstellen lezen, eerste oordeel, selecteren 70 voorstellen, beoordelen referenten commentaren, nieuwe selectie etc.). Dus 120 werkdagen à 600 euro is naar boven afgerond 75.000. En dan reken ik de apparaatskosten van NWO nog niet eens mee!

Een voorzichtige schatting van de totale kosten komt uit op 1,5 miljoen. In deftiger bestuurskundig jargon heb je het over 1,5 miljoen administratieve lasten, om 5 miljoen te verdelen. Dus zeg maar bijna 30 procent van het geld gaat verloren. Let wel: niemand krijgt betaald, het zijn feitelijk de

universiteiten die het betalen via salarissen van hun personeel.

Laten we zeggen dat bij andere procedures de kosten lager zijn, bijvoorbeeld 20 procent. Dat betekent dus dat de maatregel van minister Plasterk het wetenschapsbedrijf 20 miljoen euro heeft gekost.

U begrijpt nu de kop van deze column.

Nu nog hopen op een minister die zelf geen goede hoogleraar was. Veel goede trainers (Van Gaal, Advocaat, Hiddink, Adriaanse zelf!) zijn immers middelmatige voetballers geweest!

Erik Hans Klijn, hoogleraar bestuurskunde i.h.b. vraagstukken van bestuur en beleid

Colofon

SoFa nr. 1 jaargang 3 – 14 september 2010

SoFa is een uitgave van Faculteit der Sociale Wetenschappen

Hoofdredactie

Mary van der Graaf

Webmaster

Maikel Hofman

Medewerking aan deze editie

Erik Hans Klijn, Marjolein Kooistra, Han van der Leur, Thomas de Leeuw, Marco Stuij en Caroline van der Schaaf

Vormgeving

Piromedia

Redactie-adres

Mary van der Graaf

Kamer M 5-25

E-mail: sofa@FSW.eur.nl

Postbus 1738

3000 DR Rotterdam

Verschijning volgende editie

Dinsdag 26 oktober 2010

Hoe goed is ons onderwijs?’

De FSW heeft de beste psychologie-opleiding van Nederland volgens het weekblad Elsevier. In de jaarlijkse enquête onder studenten staan sociologie en bestuurskunde in de middenmoot. Maar wat zeggen ranglijstjes uit een weekblad over de werkelijke stand van zaken in het onderwijs?

Tekst: Mary van der Graaf

Fotografie: Michelle Muus, Mary van der Graaf

Bij psychologie zijn ze natuurlijk blij met deze uitslag. “Maar je kunt je afvragen wat dit resultaat waard is, want de methode van Elsevier is niet altijd even doorzichtig,” stelt onderwijsdirecteur, dr. Guus Smeets. “Je ziet dan ook dat opleidingen er verschillend op reageren. Staan ze laag, dan relativeren ze de uitkomst. Staan ze hoog, dan wordt het breed uitgemeten. Maar wij zijn zeker trots dat studenten ons zo goed beoordelen, juist omdat we zoveel investeren in kwaliteitsonderwijs en een goede leeromgeving.”

Iemand die met een onafhankelijke blik de enquêtes analyseert, is drs. Jan Nagtzaam, beleidsmedewerker onderwijs van de FSW. Hij vindt het een knappe prestatie dat psychologie keer op keer, met uitzondering van twee jaar geleden, de eerste plek bezet. “Je handhaven op een toppositie vraagt een continue inspanning.” Maar ook Nagtzaam plaatst kanttekeningen bij de ranglijsten. Hij vindt de verschillen vaak te marginaal. Een topnotering in de Elsevier zegt hem alleen iets als zo’n opleiding met kop en schouders boven de andere uitsteekt.

Kleine verschillen

Hoe klein de verschillen soms zijn, blijkt wel uit de vergelijking tussen de zeven sociologieopleidingen. De FSW haalde daar een tweede plek. Een mooi resultaat zou je denken, ware het niet dat ze die moet delen met drie anderen. Alle vier scoorden een 7.0 en dat is twee tiende minder dan de beste en drie tiende meer dan de slechtste. Bij bestuurskunde is het onderscheid tussen de nummer 1 en 7 nog kleiner. De hoogste en laagste score lopen slecht vier tiende uiteen. Toch kreeg bestuurskunde naar aanleiding van de Elsevier-enquête een waarschuwing van het College van Bestuur (CvB). Vanwege het terugvallen van plaats 3 naar 4 heeft bestuurskunde volgens het CvB ‘nog een lange weg te gaan’ om de ambities van de universiteit waar te kunnen maken.

De onderwijsdirecteur van bestuurskunde, prof.dr. Bram Steijn vindt dit een voorbarige reactie gezien de betrekkelijkheid van de ranking. Ter illustratie wijst hij op de vraag over de keuzeruimte. “Vorig jaar haalden we daar een 6,8 en nu doen we het met een 5,8 heel slecht. Toch is er niks aan het programma veranderd, helemaal niets! Hoe moet je die scores dan duiden?” Desalniettemin vindt hij de enquête wel nuttig. Hij probeert te begrijpen waarom de FSW op sommige punten minder scoort en wat daar aan te doen is.

Visitatie

Veel belangrijker dan de Elsevier vindt Steijn echter de bevindingen van de visitatiecommissie. Deze commissie neemt om de zes jaar het onderwijs onder de loep en haar oordeel kan verstrekkende gevolgen hebben. In het uiterste geval, kan zij een opleiding opdoeken als in haar ogen de kwaliteit onvoldoende is.

Daar ziet het er overigens bij bestuurskunde niet naar uit. Integendeel, begin oktober uitte de commissie aan het einde van een tweedaags bezoek niets dan lof. “Het is even afwachten wat daarvan uiteindelijk op papier komt, in de mondelinge presentatie zijn deze commissies altijd positiever dan wat ze in het eindrapport zetten. Maar, ze waren wel heel positief. Er werden door de voorzitter woorden gebruikt als ‘Jullie zijn met vlag en wimpel geslaagd’ en ‘Ik voelde me scheidsrechter in Engelse Premier League’. Het is evident dat het goed verlopen is.”

Top of middenmoot, één ding staat vast: over belangstelling van nieuwe studenten heeft de FSW niet te klagen. Psychologie heeft de numerus fixus van 290 eerstejaars moeiteloos gehaald. “Ik denk niet dat veel studenten hun keuze van onze eerste plaats laten afhangen”, meent Smeets. “Wij trekken met name studenten uit de omgeving van Rotterdam. En als ze naar Amsterdam gaan, is dat vooral omdat ze dat een aantrekkelijk stad vinden.”

Sociologie is de grote winnaar. Zij zien de instroom van nieuwe bachelorstudenten stijgen van 96 (vorig jaar) naar 139. Bestuurskunde zit met een instroom van 170 bachelorstudenten op eenzelfde niveau als verleden jaar.

“Maar we gaan beslist zakken,” voorspelt Steijn. “De overheid gaat inkrimpen en dat zal gevolgen hebben voor onze instroom. Ik begrijp dat wel, maar helemaal terecht is dat niet. De arbeidsmarkt, ook bij de overheid, zal over drie, vier, vijf jaar heel goed zijn. Daarnaast is de gemiddelde leeftijd van het personeel bij de overheid heel hoog, dus daar zullen de komende jaren heel veel mensen uittreden. Ondanks de geplande bezuinigingen, die ik overigens niet haalbaar acht, zal een deel van die ambtenaren vervangen moeten worden.”

Studieadvies

Een deel van de eerstejaars zal volgend jaar van de opleiding worden weggestuurd. Want als studenten een negatief bindend studieadvies (BSA) krijgen, is het einde oefening. Verder studeren kan dan alleen aan een andere instelling of opleiding. Studenten psychologie overkomt dit relatief weinig. Afgelopen studiejaar kreeg 23 procent een negatief BSA.

Smeets vindt dit percentage nog te hoog. “Natuurlijk zijn er studenten die een verkeerde studiekeuze

maken en daardoor afvallen. Maar als ze afhaken vanwege een verkeerde studiestrategie, is dat zonde. Die moet je over de streep trekken met betere begeleiding. Aan het niveau van de examens valt niet te tornen. De examens zijn en blijven zodanig dat iedereen met een vwo-diploma in principe moet kunnen slagen.”

De vooruitzichten van eerstejaars bij sociologie zijn niet zo rooskleurig. De kans dat zij doorgaan naar het tweede jaar is kleiner. Verleden jaar strandde 44 procent vanwege een negatief BSA.

Onderwijsdirecteur prof. dr. Romke van der Veen vindt dit veel te veel. “Maar,” merkt hij gelijk op, “je moet geen appels met peren vergelijken. Opleidingen met selectie aan de poort of een numerus fixus scoren altijd beter. Daarnaast hebben wij veel eerstejaars, 17 procent, die met alleen een hbo-propedeuse bij ons binnenkomen. En we hebben een hele grote groep, 39,6 procent, die elders moest stoppen vanwege een negatief advies. Het is bekend dat die studenten het slechter doen. Kijken we alleen naar de studenten afkomstig van het vwo, dan zitten we onder de norm (een derde negatief BSA) van de universiteit.”

Bij bestuurskunde had 30 procent van de eerstejaars een negatief BSA en daarmee bleef de opleiding net onder de norm. Er is bovendien veel vertrouwen in betere cijfers. “Onze rendementen zijn de afgelopen jaren sterk verbeterd,” licht Steijn toe. Het percentage studenten dat het nominaal doet, dus in drie jaar de bachelor haalt, is fors toegenomen. Je bent als opleiding verplicht je best te doen om studenten nominaal te laten studeren. Zeker als je de plannen van het nieuwe kabinet beziet. Studenten gaan dan gigantisch veel meer betalen als ze niet nominaal studeren. Het collegegeld wordt dan geloof ik 6000 euro voor de bachelor en 8000 euro voor de master.”

Oliebollen en rankings

De blaadjes vallen en dat staat garant voor spannende tijden. Zeker in het jaar 2010. Behalve de gebruikelijke ranking met de beste studies is er ook nog een nieuw kabinet. Voor de één een spektakel, voor de ander een bron van zorg.

Nog even en de oliebollekramen verschijnen weer in het straatbeeld. Daar word ik nou een gelukkig mens van. Niet omdat ik zo van oliebolle hou - zoetigheid is over het algemeen niet aan mij besteed. Het gaat veel dieper. Elke keer als ik langs zo'n kraam rij, denk ik: Wat heb ik het getroffen. Dat komt omdat een landelijk dagblad elk jaar een lijstje publiceert met de beste oliebolle. Steevast blijken de allerbeste uit de kraam bij mij om de hoek te komen. Toch een geweldige buurt waar ik woon, concludeer ik dan.

Waar dat lijstje op is gebaseerd interesseert me geen lor. Het resultaat komt me van pas, dus ga ik ermee aan de haal. Dat doet trouwens iedereen, zelfs gerespecteerde wetenschappelijke instellingen. In een weekblad verschijnen jaarlijks lijstjes met de beste studies. En hoewel de samenstelling van die ranglijsten 'niet altijd even doorzichtig is', schromen opleidingen met een topnotering niet om de uitslag breed uit te meten. Valt het tegen, dan is het tijd om de ranking te nuanceren.

Ieder zijn eigen interpretatie, zullen we maar zeggen. Zoals dat in de politiek ook schering en inslag is. Helemaal nu het nieuwe kabinet-Rutte in het zadel zit. VVD en CDA pretenderen samen Nederland te besturen. Met de PVV gaan ze echt niet in een kabinet zitten, die mag gedogen. Anderen vinden juist dat Wilders alle touwtjes in handen heeft. Ik heb de vorming van dit nieuwe kabinet aandachtig gevolgd. Voor mij was het vooral spektakel, met het CDA-congres als hoogtepunt. Een goede film kon daar niet tegenop.

Ik schrok pas toen ik willekeurige moslimstudenten van de FSW interviewde over het minderheidskabinet met gedoogsteun van de PVV. Het raakt hen veel dieper. Zij zijn bezorgd, kwaad en strijdbaar. Tegelijkertijd maakten die studenten me een gelukkig mens. Wow, als er nog zoveel geëngageerde slimme studenten zijn, komt het wel goed.

Mary van der Graaf

Hoofdredacteur SoFa

PGO in de praktijk

Sinds dit jaar hanteert sociologie, in navolging van de opleiding psychologie, het probleemgestuurd onderwijs (PGO). De opleiding psychologie gooit al jaren hoge ogen met deze onderwijsvorm, waarbij zelfstandigheid van de studenten voorop staat. Maar hoe wordt het bij sociologie ervaren? SoFa mocht aanschuiven tijdens een werkcollege ‘Geschiedenis van de Sociologie’.

Tekst en fotografie: Thomas de Leeuw

Het is vrijdagmiddag. In lokaal LB098 kan op elk moment het tweede werkcollege Geschiedenis van de Sociologie beginnen. Twaalf eerstejaars studenten krabbelen nog even hun namen op een uitgescheurd schriftblaadje en leggen het voor zich neer. Precies zo, dat tutor Irene van Oorschot, op een stoel in het midden van de groep, er goed zicht op heeft. Een formaliteit lijkt het, want Van Oorschot kende na het eerste college de namen al uit haar hoofd. “Dat is een van de leuke dingen van het PGO,” vindt ze.

De les is opgedeeld in twee helften. Eerst wordt een probleemstelling uitgewerkt, die in het voorgaande college is geformuleerd. In de tweede helft wordt een nieuw probleem voorbereid. Voor beide collegehelften moeten een gespreksleider en een notulist worden aangesteld.

Met lichte twijfel biedt Mathijs zich aan en opent de bespreking: “Ok, fijn dat jullie er allemaal zijn. We gaan eerst onze literatuurbronnen nalopen. Welke bronnen hebben jullie gebruikt?”

Bij het PGO wordt de leerstof niet volledig voorgeschreven. In plaats daarvan moeten studenten zelfstandig op zoek naar relevante bronnen. De studenten lezen stuk voor stuk hun literatuurbronnen van een blaadje. Oorspronkelijk artikelen van Barnes en Allan, maar ook algehele introductieboeken van de hand van Maconis en Plummer. “Probeer wel zoveel mogelijk bij de oorspronkelijke bronartikelen te blijven,” onderbreekt Van Oorschot het rondje. “Dat is echt belangrijk, hoor.”

Leerdoelen

Daarna is het tijd om de leerdoelen te behandelen. Als eerste de kenmerken van de traditionele samenleving. Willekeurig vraagt Mathijs een van z’n studiegenoten om een bijdrage te leveren aan het begrip. Waar mogelijk reflecteert Mathijs en probeert hij kritische vragen te stellen. Zo te zien is hij goed voorbereid op zijn rol. “Anders had ik me natuurlijk ook niet zo spontaan aangeboden. Ik heb gisteren vier uur lang in de bibliotheek zitten studeren.”

Bij het bord staat notulist Stefan. Zijn opdracht luidt om de bijdragen van de groepsleden kort samen te vatten. In een tijdsperiode van grofweg een kwartier verschijnt er een hele reeks aan definities in krijt.

Mathijs leest het resultaat voor. “De traditionele samenleving werd sterk bepaald door het geloof, de teleologie, er was weinig individuele vrijheid en er waren vooral veel tradities. Is iedereen tevreden over wat er nu staat?”

‘Belangrijk punt’

Dan door naar het volgende leerdoel, een karakterisering van de moderne samenleving. Wederom komt er bijna zonder inbreng van de tutor een discussie op gang. Af en toe een sturende vraag. “Hoe kun je dat relateren aan de Nederlandse samenleving? Welke stad lijkt daar ook op?” En herhaaldelijk: “Dat is een belangrijk punt, hoor.” Op die momenten grijpt iedereen naar z’n pen en schrift.

Er heerst een ontspannen sfeer in de groep. Iedereen doet actief mee met de discussies, de een iets meer dan de andere. Opvallend is dat er in dik twee uur collegetijd eigenlijk geen onderonsjes ontstaan. Misschien komt dat doordat de groep pas voor de tweede keer samen is. Elk blok verandert de samenstelling immers. Mathijs vindt het sociale contact dan ook een minder aspect aan het PGO. “Het is nogal onpersoonlijk, dat is soms wel jammer,” zegt hij.

Evaluatie

Als de leerdoelen besproken zijn en de centrale probleemstelling beantwoord is, mag Mathijs de probleembespreking afsluiten. Hij probeert de aanpak ‘Bedankt iedereen... pauze?’ Tutor Van Oorschot trapt er niet in. Eerst een evaluatie van de bespreking.

Mathijs krijgt een pluim. Maar toch moet de groep nog zelfstandiger worden. “Ik heb te veel moeten praten,” constateert Van Oorschot. De studenten zijn het daar mee eens. Een vorige docent greep veel minder in. “Die ging er gewoon bij zitten en greep pas in als het echt nodig was. Geërgerd, meestal. Maar ik vind het toch fijner als er wat meer sturing is,” merkt een van de studenten op.

Zelf blijft Van Oorschot ook liever wat meer betrokken, om een actieve sfeer in de groep te stimuleren. Zeker in het begin van een blok is dat nodig, heeft ze inmiddels ervaren. Ze moet nog wel wennen aan het idee dat ze puur faciliteert, in plaats van doceert. Toch vind ze het leuk. “Je ziet ook wel dat het werkt. De studenten werken binnen dit systeem keihard. Uiteindelijk selecteert het PGO ook op discipline en motivatie. Dat vind ik goed.”

Van Oorschot merkt verder dat er een positieve spiraalwerking uitgaat van het PGO. “Studenten krijgen hier de kans zichzelf professioneel neer te zetten. Je merkt dat studenten meer gemotiveerd raken naar mate ze vaker een intelligente bijdrage aan de discussie kunnen leveren.”

Tentamenstof

Na een korte pauze wordt het volgende probleem ingeleid, over de relatie tussen de kredietcrisis en het kapitalisme. De studenten formuleren, onder leiding van een nieuwe gespreksleider, een probleemstelling en een aantal leerdoelen. De discussies komen goed op gang en leveren veel leerdoelen op.

Maar op een gegeven moment moet Van Oorschot toch weer ingrijpen. De groep is van plan meer economische systemen te onderzoeken dan het kapitalisme alleen. “Maar dat is geen tentamenstof, hè,” waarschuwt Van Oorschot. “Niet dat jullie straks heel veel tijd in een onderwerp steken en daar niks van terug zien. Dat zou zonde zijn.”

De gespreksleider rondt de voorbespreking af en draagt het stokje nog een laatste keer over aan de tutor. Van Oorschot besluit: “Kunnen jullie hier de bieb mee in? Let erop dat je bij de primaire bronnen blijft, hè. En wie is dat hier?” De studenten weten het ondertussen wel. ‘Marx’ klinkt het bijna in koor. De beurt is nu weer aan de studenten zelf. Mathijs duikt het liefst met een aantal studievrienden de literatuur in. Dat is efficiënt en gezellig. “Maar dat komt maandag wel. Nu eerst lekker van ’t weekend genieten.”

Duurzaamheid ondanks kabinet Rutte'

Het kabinet Rutte voorspelt weinig goeds voor duurzaam Nederland. Toch is prof. dr. ir. Jan Rotmans optimistisch. "Duurzaamheid komt langzamerhand in ons DNA. Het is een sluipend proces dat zich niet meer laat tegenhouden." Met simpele dingen als meer fietsen, minder vlees en 's avonds de gordijnen dicht is er al een wereld te winnen. Er valt bovendien geld mee te verdienen.

Tekst: Caroline van der Schaaf

Het nieuwe kabinet zet niet bepaald in op duurzaamheid. Wat vindt u daarvan?

"Ik ben daar niet zo somber over. Vier jaar geleden was iedereen laaiend enthousiast, want toen was er het groenste regeerakkoord ooit. We zijn nu vier jaar verder en wat hebben we er nou echt van gemerkt? Zo'n regeerakkoord spreekt voornemens uit en de vraag is in hoeverre die realiteit worden.

Bij het vorige kabinet is er heel weinig gerealiseerd van al die duurzame voornemens. Dus ik verwacht nu ook dat slechts een deel van deze voornemens wordt gerealiseerd. Daarnaast is het zo dat duurzaamheid niet wordt aangestuurd vanuit Den Haag. Dat denken mensen vaak, maar dat is gewoon niet meer zo."

Waar komt het dan wel vandaan?

"Duurzaamheid is een sluipend proces dat al tientallen jaren gaande is. Dat komt langzamerhand in ons DNA terecht. Bij individuen, bedrijven, instellingen, organisaties en overheden. Dat laat zich niet meer tegenhouden. Over tien jaar is duurzaamheid helemaal geen spannend woord meer."

Nederland is dus goed bezig op dit gebied?

"Het duurt een tijdje voor al die initiatieven optellen tot iets groots. Dat is uitermate spannend. Het is een lange weg, maar ik ben positief gestemd. Want het is een onomkeerbare weg. Mensen die hier mee bezig zijn, die laten dat ook niet meer los."

Hoe lang zal het duren voor we in Nederland een duurzame samenleving hebben?

"Dat duurt wel één of twee generaties. Om dat te versnellen, hebben wij drieënhalf jaar geleden de Urgenda opgesteld. Een positieve, urgente agenda waarin we voor veertig jaar veertig doelstellingen hebben geformuleerd. Eén van die doelstellingen is het duurzaam maken van de campussen van de universiteiten. Daar is een wereld te winnen. Het zou hier veel schoner en groener kunnen zijn. Sociaal-cultureel zou deze plek ook veel meer kunnen binden, bijvoorbeeld als er meer

ontmoetingsplekken zouden zijn. Daarnaast zou deze campus economisch veel productiever kunnen zijn wat betreft winkels en voorzieningen.”

Daarnaast heeft u een transitieagenda opgesteld. Wat is dat?

“Daar zit hetzelfde idee achter als bij de Urgenda. Naast de bezuinigingsagenda van het nieuwe kabinet moet je een investeringsagenda hebben. Je moet investeren in duurzame innovatie, want dat levert op den duur alleen maar winst op. Dat geldt voor de bouw, de zorg, voor energie, voor mobiliteit. Die investeringen betalen zich de komende jaren dubbel en dwars terug.”

We zitten middenin een economische crisis. Is het dan niet moeilijk om duurzaamheid te promoten?

“Nee, maar je moet wel een goed verhaal hebben. Een groot deel van de mensen wil wel, als de resultaten concreet en direct zijn. Ze willen zien wat het bijdraagt aan het grotere geheel en het moet ook niet te lang duren voor de investeringen zijn terugverdiend. Het maakt voor mensen een wereld van verschil of je zonnepanelen binnen vijf of binnen tien jaar hebt terugverdiend.”

Wat kun je zelf doen om milieubewuster te leven?

“Je kunt heel veel doen in je eigen leefwereld. Regelmatig de fiets pakken in plaats van de auto scheelt op jaarbasis enorm veel CO₂-uitstoot. Datzelfde geldt voor eten: het maakt al heel veel uit of je een of twee keer in de week van die vieze snacks of een foute hamburger eet. Het helpt ook al veel als je alle elektrische apparaten in huis gewoon uit zet in plaats van op standby. En een paar minuten korter douchen scheelt aanzienlijk in watergebruik. Met dubbele beglazing en isolatie valt ook veel winst te behalen. In de kleinste maatregelen samen zit ‘m de grootste winst.”

U hebt er wel vertrouwen in dat Nederland uiteindelijk voor duurzame ontwikkelingen kiest?

“Je ziet dat er veel goede wil en veel initiatief is, maar het gaat nog te traag. Het zou veel sneller moeten gaan, want zoveel tijd hebben we niet meer. Overigens staan er ook hoopvolle dingen in de nieuwe kabinetsplannen. De nieuwe regering wil duurzaam ondernemerschap bevorderen, dat vind ik goed.

Duurzaamheid wordt harde business. Het is allang niet iets alternatiefs meer, er worden elke dag tientallen miljoenen mee verdiend. Dat je er geld mee kunt verdienen, is voor de meeste mensen een doorslaggevende reden om eraan mee te doen. En dat vind ik ook legitiem. Dat doe ik zelf ook.”

Prof. dr. ir. Jan Rotmans is de oprichter en wetenschappelijk directeur van het onderzoeksinstituut DRIFT (Dutch Research Institute For Transitions). Ook is hij hoogleraar in transities en transitie management aan de sociale faculteit. Daarnaast is Rotmans een van de initiatiefnemers van Urgenda: de actie-organisatie voor duurzaamheid en innovatie die Nederland sneller duurzaam wil maken, samen met bedrijven, overheden, maatschappelijke organisaties en particulieren.

De vader, de zoon en bestuurskunde

Dezelfde studie, dezelfde specialisatie én dezelfde afstudeerbegeleider. Vader en zoon De Meij, beiden alumni bestuurskunde, verschillen wat dat betreft weinig. Maar Peije deed als politiecommissaris het avondprogramma. Zoon Stefan volgde het dagprogramma en liep drie jaar vertraging op. “Ik moest het studentenleven van m’n vader een beetje compenseren!”

Tekst en fotografie: Thomas de Leeuw

Tijdens zijn eerste jaren bij de politie had hij nooit gedacht nog eens een universitaire graad te halen. “Noem me een soort tweedekans jongere,” zegt Peije de Meij (51) over zijn besluit om in 1999 te beginnen aan een avondstudie bestuurskunde. Op dat moment had hij zich al opgewerkt tot districtchef van de politie regio Hollands Midden. “Een heel bestuurskundige omgeving. Ik kwam daar bijvoorbeeld in het driehoeksoverleg met de burgemeester en officier van justitie.” In 2002 haalde hij z’n bul. Een jaar later begon zoon Stefan (26) ook met de opleiding bestuurskunde. “Natuurlijk heb ik mijn keuze voor een deel van thuis meegekregen. Zo wist ik bijvoorbeeld dat het een hele brede studie was. En juist dat sprak me aan. Ik vond het erg moeilijk om iets te kiezen omdat ik in veel geïnteresseerd ben.”

Vader en zoon kozen niet alleen dezelfde studie, maar deden ook beiden de master ‘beleid en politiek’. Voor Peije was dat vanzelfsprekend: “Daar was ik voortdurend mee bezig. Vanuit m’n werk zat ik vaak bij raadsvergaderingen en dat soort dingen. Ik wilde leren over die besluitvormingsprocessen om me heen.”

Ook z’n scriptie, over de politiek-bestuurlijke inbedding van de politie, betrok hij op zijn eigen praktijk. Begeleiding kreeg hij van dr. Lex Cachet. Dat was voor Peije geen onbekende: “Op de Politieacademie moest ik z’n boeken al lezen. Verder kende ik hem als gemeenteraadslid van Capelle. En hij heeft ook nog onderzoek gedaan binnen het korps. Het was voor mij een makkelijk aanspreekpunt.”

Ook Stefan kwam bij dr. Cachet terecht, toen hij zijn scriptie over subjectieve veiligheid ging schrijven. “Dat lag voor de hand. Ik had al zoveel positieve verhalen over hem gehoord.” Peije: “Hij helpt je echt op weg en kent z’n vakgebied goed. Daarnaast kan je met hem goede vorderingen maken. Efficiënt studeren, zeg maar.”

Leerroute

Stefan heeft net z’n diploma gehaald. Scheiden hier de wegen? “Nou, ik heb de politie wel altijd als optie overwogen. Zelfs nog aangemeld voor een rechercheopleiding. Maar daar worden in deze tijd

zo weinig mensen aangenomen.” Vader, hoopvol: “Misschien is dat over een paar jaar anders.”

Stefan werkt nu als trainee bij de gemeente Haarlemmermeer. “Dat is heel erg leuk, omdat ik op verschillende afdelingen kan rondkijken. Ik heb de theorie en begin nu langzaam maar zeker de praktijk te kennen.”

Precies de tegenovergestelde leerroute van z’n vader dus. “Het leuke aan de avondstudie is dat er allemaal mensen uit de praktijk zitten. Ik had bijvoorbeeld een burgemeester en iemand van het leger als klasgenoten. Medestudenten die allemaal vanuit andere perspectieven met bestuurskunde bezig waren.”

Tijdens de avondcolleges zag Peije, ondertussen zelf directeur Onderwijs bij de Politieacademie, veel herkenbare praktijksituaties voorbij komen. “Als je de theorie gaat leren valt soms pas het kwartje. Dan begrijp je opeens: ‘Oh, dus daarom ging dat destijds zo’. Je leert de werkprocessen beter begrijpen.

Dat is een enorme verrijking in m’n werk.”

Als voorbeeld noemt Peije een college van professor Ko Colijn over de besluitvorming rondom de Cuba-crisis. “Dan krijg je direct toepasbare theorieën aangereikt. In mijn werk loop je ook vaak tegen problemen aan die geen eendimensionale oplossing kennen.”

Studentenleven

Stefan luistert enigszins verwonderd naar de bevrologenheid van z’n vader. “Het is grappig, jij pakte met plezier je boeken erbij. Ik legde ze juist met plezier weg. Ik heb uiteindelijk zeven jaar over m’n studie gedaan.”

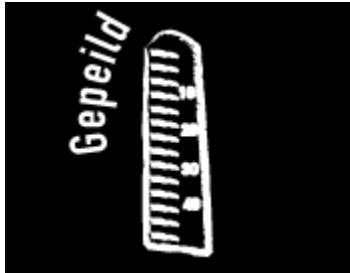
De studievertraging kende verschillende oorzakern. Zo kreeg hij een tijdelijke baan bij z’n stageplaats aangeboden en hij heeft de nodige bijbaantjes gehad. “Maar ik ging ook gewoon heel veel uit. En sporten enz. Die studie deed ik altijd een beetje erbij. Ik volgde soms een paar weken geen colleges. Ik moest het studentenleven van m’n vader een beetje compenseren! Maar toen ik na vijf jaar nog niet klaar was, begon m’n vader zich wel een beetje zorgen te maken.” Tegen z’n vader: “Dat jij zo hard en gemotiveerd bent gaan studeren. Daar heb ik echt respect voor.”

Peije, bescheiden: “Maar het is allemaal puur mijn eigen interesse geweest.” Stefan: “Het spreekt mij ook wel aan, die route van m’n pa. Maar ik weet niet of ik een universitaire studie naast m’n baan zou trekken.”

Andersom heeft Peije ook begrip voor de situatie van Stefan: “Ik denk dat ik wel heel erg op hem had geleken. Op school bleef ik ook vaak zitten, maar op een gegeven moment had ik het dieptepunt wel bereikt. Toen heb ik m’n mavo gehaald, de havo en vervolgens de politieschool. Als je eenmaal echt weet wat je wilt, gaat het gemakkelijk. Op een gegeven moment raak je vanzelf gegrepen.

Uiteindelijk moet je gewoon je eigen route kiezen. Dat is het belangrijkste. Er zijn meer wegen die naar Rome leiden.”

Moslimstudenten bezorgd over ‘kabinet Wilders’

Het is zover. Nederland heeft een nieuwe regering en wel een heel bijzondere. Het is een minderheidsregering met gedoogsteun van Geert Wilders en zijn beweging. Hoe kijken moslimstudenten aan tegen een kabinet dat leunt op de rechts-populistische PVV. Vrezen ze polarisering van de samenleving, zoals tegenstanders van dit kabinet beweren, of zal het zo’n vaart niet lopen?

Tekst: Mary van der Graaf

Khadija Essanoussi, derdejaars sociologie.

“Ik vind het zorgwekkend, angstaanjagend en heb er zelfs af en toe slapeloze nachten van. Als ik bedenk wat de gevolgen kunnen zijn van de PVV dan voorzie ik nog meer islamofobie. Wilders speelt in op irritaties bij mensen over Marokkaanse criminelen en dragers van hoofddoeken om de islam zwart te maken. Het is toch veelzeggend dat de English Defense League, een groep die wordt omschreven als hooligans en anti-islam, op 30 oktober naar Nederland komt om Wilders te steunen. De situatie is anders dan na de aanslagen van 11 september. Toen was er een abrupte verandering. Opeens moest je je op straat verantwoorden voor je hoofddoek en werd er argwanend naar je tas gekeken alsof er een bom in kon zitten. Maar de uitspraken die Wilder nu doet, werden toen nog niet geaccepteerd. Er is een verschuiving waardoor het normaler wordt om mensen te beledigen en te discrimineren.

Ik zie ontwikkelen in Nederland en Europa die dezelfde patronen hebben als in de tijd van Hitler-Duitsland. Toen werden de joden weggezet als groep met een negatief stempel, met alle gevolgen van dien.

Het CDA laat zich als makke schapen door Wilders meevoeren. Ik kan niet begrijpen dat hoogopgeleide politici, die representatief moeten zijn voor de Nederlandse samenleving, zich laten beïnvloeden en leiden door de extreme gedachten van de PVV.

Het CDA en de VVD verschuilen zich achter politiek correcte teksten uit het regeer- en gedoogakkoord, maar tussen de regels door is een anti-islam-strekking te lezen. Dat wordt wel duidelijk als je de Europarlementariër van de PVV heb gehoord bij het aantreden van het kabinet. Hij wil de maatregel om de instroom van kansarme immigranten te beperken puur gebruiken om islamieten te weren. Je weet nog niet hoe alles uit gaat pakken, maar ik zal er alles aan doen om het beleid van het ontmenselijken van de Westerse moslims tegen te gaan.”

Mohamed Bouziane, masterstudent sociologie

“Je moet beseffen dat één op de zes kiezers op Wilders heeft gestemd. Zijn boodschap spreekt

blijkbaar heel veel mensen aan en niet alleen extreme groeperingen. Wat mij zo irriteert, is de passiviteit van zijn tegenstanders. Wilders krijg heel veel ruimte en het lukt hem om in elke discussie de islam centraal te stellen, zelfs als het gaat over sociaal-economische vraagstukken.

Ik denk dat de PVV door deze gedoogconstructie zal groeien. Wilders kan zijn handen aftrekken van radicale bezuinigingen en zal maatregelen, waar iedereen baat bij heeft, claimen. Daardoor kan men nog meer denken: die Wilders is zo'n gekke gozer nog niet. Ik zal niet raar opkijken als de PVV de grootste partij wordt.

De 'CDA-gate affaire' heb ik op de voet gevolgd en het is eigenlijk belachelijk dat de PVV een zo'n solide partij als het CDA heeft doen wankelen. Er wordt gezegd dat Verhagen, sorry voor het woord, regeringsgeil is en dat dat een rol speelde in de besluitvorming. Dat ze straks de PVV kunnen inkapselen geloof ik niet, zeker niet omdat het nu gerespecteerd wordt om de islam een politieke ideologie te noemen.

De haat tegen moslims is toegenomen, die trend zie je in heel Europa. Daarom gaan we vanuit de multiculturele studentenverenigingen IQRA een debat over islamofobie in het Westen organiseren. We willen besef creëren over wat er aan de hand is.

'Je hoort hier eigenlijk niet', dat is het gevoel dat mij wordt opgelegd. Maar Rotterdam is mijn thuishaven, mijn stad en ik laat me niet weggagen. Ik ben hier geboren, heb hier mijn vrienden, studeer hier en zie hier mijn toekomst. Ik laat me niet wegpesten en ga de uitspraken van Wilders bevechten. Mensen bewust maken dat hij passages uit de koran compleet uit zijn context ruikt en een totaal verkeerd beeld schets. Hij komt daar steeds mee weg. Niemand kaart dat aan behalve die documentaire 'Wilders profeet van de angst'."

Warda Belabas, masterstudent bestuurskunde

"Ik vind het beangstigend dat Geert Wilders nu heel wat te zeggen krijgt en daar uiteindelijk niet op afgerekend kan worden omdat hij niet in de regering zit. Daarom denk ik dat de PVV nog verder zal groeien. De komende jaren zal er veel bezuinigd waardoor mensen het financieel minder goed krijgen, dan zal iemand daar de schuld van krijgen, maar niet Wilders.

Ik zou dat een negatieve ontwikkeling vinden vanwege de blik waarmee de PVV naar de samenleving kijkt. Geert Wilders kweekt eigenlijk haat en angst. Hij zorgt ervoor dat groepen tegenover elkaar komen te staan. Ik merk dat op straat of in de trein door de manier waarop mensen naar je kijken of wat ze roepen omdat je een hoofddoek draagt. Het voelt alsof je je constant moet verdedigen. Veel mensen vragen zich af hoe het de komende jaren zal gaan, vooral nu blijkt dat zo'n partij niet uitgesloten wordt door andere partijen.

Ik begrijp dat mensen die geen moslims kennen daar enigszins terughoudend tegenover staan. Onbekend maakt onbemind. Maar wat ik niet kan begrijpen is dat ze - in plaats van zich te laten informeren over wat de islam inhoudt en hoe moslims leven - op een partij stemmen die zegt dat alle moslims hetzelfde zijn en voor de problemen zorgen. Dat mensen zo ver gaan dat ze een partij kiezen die zoveel gelijkenissen heeft met een partij als die van Hitler. Die schoor ook een hele groep over één kam en legde de oorzaak van problemen bij één groep neer.

Wilders speelt in op angst en onwetendheid. Hij kaart het probleem van Marokkaanse jongeren aan en verwijst vervolgens naar de islam als oorzaak. Dat verband klopt niet, maar ondertussen staan alle moslims in de beklagdenbank.

Wat men niet moet vergeten: ik ben hier geboren en woon al mijn hele leven hier. Wij maken deel uit van dit land. En misschien dragen we een hoofddoek, hebben we een kleurtje en eten we niet elke avond aardappels met bloemkool, maar dat betekent niet dat we minder Nederlands zijn. Mensen weten vaak niet dat wij helemaal niet zo anders zijn."

Abdoel Achalhi, schakelstudent bestuurskunde

“Aan de ene kant is dit wat de democratie teweegbrengt. Ik zie als positief dat de PVV, waar 1,5 miljoen mensen op hebben gestemd, nu verantwoordelijkheid voor het beleid kan nemen. Het is natuurlijk alleen via gedoogsteun, dus we moeten nog zien in hoeverre zij daadwerkelijk verantwoordelijkheid nemen en niet alleen blijven roepen vanaf de zijlijn. Er is ook een negatieve kant. Dat iemand met zo’n uitgesproken negatieve mening over een bepaald deel van de bevolking en dat deel naar mijn mening uitsluit, zo ver kan komen.

De PVV maakt steeds kenbaar dat moslims niet deugen, dat ze laag opgeleid zijn en de Nederlandse maatschappij alleen maar veel geld kosten. Ik zie hier op de universiteit, met veel hoogopgeleide islamitische studenten, een ander beeld. Maar inwoners van Brabant, Duindorp of Scheveningen zien dat niet. Die krijgen alleen de beelden van televisie. Daar ligt denk ik een probleem.

Een oplossing daarvoor is, dat de islamitische gemeenschap zelf het tegenovergestelde moet bewijzen. Maar dan moet er ook vanuit de andere kant de dialoog worden opgezocht. Van de zijde van de PVV gebeurt dat heel weinig, die gaat de discussie uit de weg.

De opkomst van de PVV heeft voor mij op dit moment geen negatieve consequenties. Wel voel ik me continu aangesproken door alle uitspraken van Wilders in de media. Dat de islam als politieke ideologie wordt weggezet raakt me heel erg. Dat is helemaal niet zo. Wilders gebruikt daarvoor teksten uit de koran, die totaal uit hun context gerukt zijn. In de film Fitna verwijst hij bijvoorbeeld naar een citaat waarin wordt opgeroepen om alle ongelovigen te doden. Maar dat stukje komt uit een verhaal over een oorlog tegen de islam in een ver verleden.

In mijn omgeving zie ik dat vooral jonge hoogopgeleide moslims moeite hebben met de sfeer die Wilders oproept. Ik hoor veel van hen zeggen dat ze na hun studie naar het buitenland willen, naar een land waar ze wel welkom zijn.”

De fun van sociale netwerksites

Sociale netwerksites als Facebook, Hyves en MySpace beleven hoogtijdagen, iedereen onderhoudt tegenwoordig een 'eigen profiel'. Hoe gebruiken studenten van de sociale faculteit sociale media? Wat zijn de favoriete sites en de 'do's and don'ts'? "Ik accepteer niet iedereen die vriend met mij wil worden."

Tekst: Marco Stuij

Kimvinh Ta heeft een profiel op Facebook. De tweedejaars bestuurskunde en eerstejaars sociologie gebruikt de site om in contact te blijven met zijn vrienden - en voor de 'fun'. Hij bekijkt graag filmpjes op YouTube. "Ik denk dat ik er wel een uur per dag aan die site kwijt ben. Maar die tijd heb ik er wel voor over. Het is een deel van mijn sociale leven. Bovendien doe ik tegelijkertijd veel andere dingen, zoals chatten op MSN of mijn blog en Twitter bijhouden."

Ta is ook wel eens lid geweest van Hyves en Myspace, maar daar is hij mee gestopt. "Hyves is een typisch Nederlandse site, terwijl Facebook internationaal is. Nu kan ik in contact blijven met mijn vrienden in Amerika."

MySpace is voor Ta al jaren geleden. "Ik ben met de trend meegegaan en heb MySpace omgeruild voor Facebook, toen deze site opkwam."

Bij Iris van der Tier, derdejaars psychologie, is het precies andersom: zij heeft haar Facebook-account opgezegd, en zit nu alleen nog op Hyves. "Ik heb een poosje bij allebei een profiel gehad, maar daar was ik te veel tijd aan kwijt. Bovendien had ik bij allebei nagenoeg dezelfde vrienden. Ik heb vooral voor Hyves gekozen omdat ik meer mensen ken die daar een profiel hebben."

Dat Facebook handiger is om internationale contacten te onderhouden, weersprekt ze niet. "Ik heb zelf ook best veel internationale contacten, maar als ik hen wil spreken, mail ik ze."

Standby

Een samenvatting van een boek of artikel regelen bij studenten die je niet zo goed kent, daarvoor zijn de sites erg handig. Even de namen van studiegenoten intypen en berichtjes sturen. Een mailadres is dan niet nodig. "Ik maak ook veel gebruik van de chatfunctie op Facebook om bijvoorbeeld even snel te overleggen met andere studenten", zegt Clemens de Bruin, masterstudent bestuurskunde. "Ik chat ook via mijn smartphone, want dat scheelt mij sms-kosten."

De Bruin is lid van zowel Facebook, Hyves en LinkedIn. Hij vindt het leuk om op de hoogte te blijven van wat andere mensen doen. Facebook is zijn favoriet en Hyves staat als het ware op standby. "Ik maak er nauwelijks gebruik van. Om die reden heb ik ook wel eens mijn account verwijderd. Dat ik het later toch weer heb aangemaakt, komt omdat ik contact wilde onderhouden

met een vriend die in het buitenland was.”

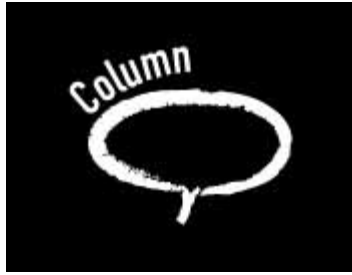
Zijn LinkedIn profiel houdt De Bruin ook niet vaak bij. “Het is al een poos geleden dat ik mijn gegevens heb geüpdatet. Overigens heb ik op LinkedIn wel heel andere vrienden dan op Facebook of Hyves. Ik zoek daar vrienden die ik ergens voor kan gebruiken. Voor het vinden van stages of – als ik over een poosje klaar ben met studeren – voor het vinden van een baan.”

Stoere hobby

“Er zitten ook nadelen aan Hyves”, zegt Van der Tier. “Ik denk bijvoorbeeld aan de privacy. Als je profiel te open is, kunnen werkgevers of zakelijke partners in de gaten houden wat jij allemaal doet. Om dit tegen te gaan, heb ik mijn profiel redelijk goed afgeschermd. Ook accepteer ik niet iedereen die vriend met mij wil worden; dat doe ik alleen bij mensen die ik echt goed ken of gekend heb, en die dus vertrouwd zijn.”

Als ander nadeel van Hyves noemt Van der Tier de schijnbetrokkenheid. “Het onderhouden van contact op Hyves is heel makkelijk, bijvoorbeeld door snel een krabbeltje te sturen. Maar het is de vraag of dit soort contacten altijd even gemeend zijn. En het is ook een excuses om niet naar mensen toe te gaan.”

Ook Ta erkent dat je voorzichtig moet zijn met sociale media: “Je laat jezelf wel erg zien aan de wereld. Als je domme dingen zegt, weet iedereen dat. En daarnaast weet je niet altijd hoe mensen in het echt zijn, omdat zij zichzelf beter kunnen voordoen. Bij het kopje ‘eigen interesses’ kan je gemakkelijk een stoere hobby invullen, terwijl dat helemaal niet waar hoeft te zijn.”

Het succes verklaard

De eerste plaats voor psychologie in het weekblad Elsevier is voor prof. dr. Fred Paas geen verrassing. Volgens de psycholoog, die de opleidingen van Maastricht en Rotterdam goed kent, is het geheim van het succes simpel.

Weekblad Elsevier onderzoekt elk jaar de kwaliteit van Nederlandse opleidingen in het hoger onderwijs. Volgens dit onderzoek vinden de Nederlandse studenten de psychologie-opleiding aan de EUR ook dit jaar weer de beste van Nederland. Vanzelfsprekend, denk ik dan. Verbaasd ben ik alleen over de kleine verschillen. Van de tien Nederlandse opleidingen scoort de 'minst goede' een 7.0, 'de beste' een 7.3.

Als ervaringsdeskundige met verschillende onderwijsmethoden is het mijn overtuiging dat de goede score met name wordt veroorzaakt door de probleem gestuurde aanpak van het onderwijs (PGO). Zelf heb ik mogen genieten van PGO met een zachte g en ben ik alweer een tijdje werkzaam binnen het Rotterdamse PGO met een minder zachte g.

PGO-onderwijs heeft voordelen ten opzichte van het traditionele onderwijssysteem. Zo leren studenten vooral van elkaar doordat ze voor het beantwoorden van de leerdoelen verschillende bronnen raadplegen en ze de gevonden kennis met de groepsleden delen. De docent leidt dit proces in goede banen.

De mate van sturing door de docent in de onderwijsgroep en in de vorm van literatuur- en studieaanwijzingen neemt af gedurende de studie. Daardoor leren studenten geleidelijk hun eigen leerproces te reguleren en krijgen ze steeds meer controle over dit proces. Studenten hebben verder niet alleen de indruk dat ze iets kunnen met het geleerde, maar ook met de wijze waarop geleerd wordt. Groepsprocessen spelen immers ook in de meeste beroepen een belangrijke rol.

Naast de intrinsieke motivatie van de tutor om kennis over te dragen aan de groep studenten, is er ook sprake van extrinsieke motivatie, omdat de oordelen van de studenten over je functioneren als tutor medebepalend zijn voor je carrièremogelijkheden. Daarnaast wordt het studentenoordeel over het onderwijs zeer serieus genomen. Indirect kunnen studenten daardoor de inhoud en vorm van het onderwijs mede bepalen.

Natuurlijk is PGO slechts één van de ingrediënten die nodig zijn om een onderwijssysteem succesvol te maken. In de uitslag van het Elsevier-onderzoek wordt dit geïllustreerd door de lagere score van de andere PGO Psychologie opleiding, die met de zachte g. Je moet natuurlijk wel kunnen omgaan met goed gereedschap.

De kleine verschillen tussen opleidingen in het onderzoek van Elsevier ontstaan waarschijnlijk doordat studenten alleen een oordeel kunnen geven over hun eigen opleiding.

Vooral bij de slechter scorende opleidingen zou er wel eens sprake kunnen zijn van cognitieve dissonantie: om de tegenvallende keuze voor een bepaalde opleiding voor jezelf te rechtvaardigen, besteed je onbewust meer aandacht aan de positieve aspecten van je eigen keuze en de negatieve aspecten van de alternatieve keuzes.

Grotere verschillen tussen opleidingen zouden pas ontstaan als studenten hun opleiding beoordelen nadat ze ook andere onderwijssystemen aan den lijve hebben ervaren. Dan zou pas echt duidelijk worden hoe goed we zijn...

Fred Paas, hoogleraar onderwijspsychologie

Colofon

SoFa nr. 2 jaargang 3 – 26 oktober 2010

SoFa is een uitgave van Faculteit der Sociale Wetenschappen

Hoofredactie

Mary van der Graaf

Webmaster

Maikel Hofman

Medewerking aan deze editie

Marjolein Kooistra, Thomas de Leeuw, Han van der Leur, Michelle Muus, Fred Paas, Marco Stuij en Caroline van der Schaaf

Vormgeving

Piromedia

Redactie-adres

Mary van der Graaf

Kamer M 5-25

E-mail: sofa@FSW.eur.nl

Postbus 1738

3000 DR Rotterdam

Verschijning volgende editie

Dinsdag 14 december 2010

Aanscherping prestatie-indicatoren

De afgelopen vier jaar is de productiviteit van de wetenschappelijk staf van de FSW toegenomen. Tijd om de lat hoger te leggen. Maar gebruikt de faculteit wel de juiste prestatie-indicatoren? Is degene die de meeste punten met publicaties scoort ook werkelijk de beste wetenschapper?

Tekst: Mary van der Graaf

Wil je als wetenschapper carrière maken, dan moet je veel publiceren. Het liefst in internationale toptijdschriften, want die leveren de meeste punten op. En wil je als wetenschapper van de FSW je baan niet verliezen, dan moet je voor ‘onderwijs’ minimaal een voldoende scoren.

Wie van de wetenschappelijke staf de kwalificatie ‘voldoende’, ‘goed’ of ‘zeer goed’ krijgt, wordt sinds 2006 bepaald aan de hand van prestatie-indicatoren. De indicator voor de onderwijskwaliteit is sterk gebaseerd op het gemiddelde oordeel van studenten die ze via het evaluatieformulier geven. Daarnaast houden leidinggevenden ook rekening met andere onderwijsinspanningen, zoals hoeveel scripties ze begeleiden en de mate waarin docenten betrokken zijn bij vernieuwingen van vakken en programma’s. Voor onderzoek telt de onderzoeksoutput waarbij een puntentelling is opgesteld voor verschillende typen publicaties.

Wie wordt de beste?

Bij de invoering van de prestatie-indicatoren is met de Faculteitsraad afgesproken om het systeem na drie jaar te evalueren. Uit de evaluatie blijkt dat men over het algemeen vindt dat de prestatie-indicatoren tot meer transparantie in de beoordeling van het werk van de wetenschappers leidt. De voorzitters van de capaciteitsgroepen bestuurskunde, psychologie en sociologie geven tevens aan dat door het beoordelingssysteem het aantal Engelstalige en Nederlandstalige publicaties is toegenomen. Om het systeem up to date te houden willen ze aanscherping van de prestatie-indicatoren. Bestuurskunde en sociologie gaan in de komende drie jaren de norm van 30 punten verhogen naar respectievelijk 40 en 36 punten.

Scepsis

“Nog veel te laag,” roepen de sociologen dr. Peter Achterberg en prof. dr. Dick Houtman in koor.

“Als je het een beetje handig aanpakt, is een artikel meer of minder geen enkel probleem,” aldus Achterberg. “Het is een kwestie van even wat gegevens uit een databank opsnorren, analyseren die hap en pak hem beet 7000 woorden erbij schrijven. En hup, je hebt weer een artikel.”

Beiden hebben de nodige scepsis over de huidige beoordeling van onderzoekers, want degene met de meeste punten is volgens hen niet per definitie de beste wetenschapper. “Gezaghebbende Nederlandse sociologen als Zijderveld, Van Doorn of Schuyt leggen het in dit systeem af tegen de eerste de beste postdoc,” beweert Houtman.

En daaraan is volgens Houtman de sociologie in dit land kapot gegaan. “In de sociologie zijn boeken veel belangrijker voor de ontwikkeling van het vakgebied, maar boeken leveren in het huidige systeem weinig punten op. Ze zijn in zo’n systeem ook lastig te verwerken, omdat de kwaliteitsverschillen veel groter zijn dan bij artikelen. Daarom zouden ze wat mij betreft gewoon moeten worden gewaardeerd op basis van het aantal citaties dat ze opleveren. Dat geldt eigenlijk ook voor artikelen. Het is toch bar om een artikel dat nooit wordt geciteerd, maar wel is verschenen in een ISI*-tijdschrift, hoger te waarderen dan een artikel in een niet-ISI-tijdschrift dat desondanks volop wordt geciteerd in ISI-tijdschriften?”

Neveneffecten

In hun kritiek staan ze niet alleen. Onlangs verscheen er een promotieonderzoek van chemicus en filosoof Laurens Hessels waarin hij onder meer wijst op perverse neveneffecten van de huidige indicatoren. ‘Zij beperken de opvatting van academische kwaliteit, bevorderen een monocultuur van wetenschap en veroorzaken inflatie van de waarde van een wetenschappelijk artikel.’

In NRC Handelsblad van 16 november noemt hij als voorbeeld: clubjes wetenschappers die elkaar opvoeren als co-auteur, terwijl ze niet aan het onderzoek hebben meegewerkt. Of het uitmelken van een onderzoeksproject door het artikel op te knippen in meerdere delen zodat het veel publicaties oplevert.

Negatieve effecten van het huidige systeem worden ook in de evaluatie genoemd. Zo is te lezen dat sommige wetenschappers ‘slim’ gaan presteren via een snellere vorm van dataverzameling waardoor de kwaliteit van het onderzoek in gevaar komt. Bestuurskunde en sociologie noemen verder de iets te sterke nadruk op Engelstalige internationale publicaties.

Zij vinden bovendien dat de indicatoren te weinig rekening houden met andere werkzaamheden van onderzoekers zoals lezingen geven, optreden als jurylid, begeleiding van promovendi en subsidies verwerven. Mensen die weinig punten scoren maar onmisbaar zijn voor de groep vanwege het binnenhalen van subsidies of maatschappelijk relevante publicaties, kunnen daarom wel een positieve eindbeoordeling krijgen.

Senior-auteur

Aanpassingen van het prestatie-indicatoren zijn bij psychologie het ingrijpendst. Daar willen ze gaan werken met het label ‘senior-auteur’. Een ‘voldoende’ bij de beoordeling is alleen te halen als een wetenschapper een senior-auteur-artikel per jaar publiceert. En onder ‘artikel’ wordt uitsluitend verstaan een artikel in een internationaal tijdschrift, opgenomen in de ISI-database. Hoogleraren en universitair hoofddocenten (UHDs) zijn per definitie senior-auteurs. Een universitair docent (UD) is senior-auteur als hij of zij eerste auteur is of als hij of zij de co-auteur is van een student, aio, wetenschappelijk docent, postdoc of andere UD. Deze verandering beoogt UD's sneller onafhankelijk te laten opereren van hun promotiebegeleider. Verder wil psychologie meer sturen op kwaliteit. Voor excellente artikelen komt er daarom een financiële vergoeding van duizend euro per publicatie. Bestuurskunde en sociologie hebben een vergelijkbare stimuleringsmaatregel.

Prestatietoet

Ook de puntenverdeling, tien voor de eerste auteur en vijf voor de co-auteur, verandert. De tweede auteur krijgt, mits die het label 'senior-auteur' heeft, voortaan altijd tien punten voor een artikel. Prof. dr. Remy Rikers vindt dit een logische aanpassing. "Aio's of postdocs gaan meestal aan de slag met de ideeën van de begeleidende hoogleraar die vaak ook de onderzoeksopzet heeft uitgewerkt. Dan komt een hoogleraar, die verantwoordelijk is voor de continuïteit van het onderzoek, er bekaaid vanaf als die maar vijf punten krijgt."

Hij vindt het tevens goed dat de collega's bij statistiek nu rechtvaardiger bedeed worden. Die leveren vaak een belangrijke bijdrage aan de onderbouwing en analyse van onderzoek, maar zijn bijna per definitie tweede auteur.

Niet verwonderlijk dat dr. Samantha Bouwmeester, universitair docent methoden en technieken bij ontwikkelingspsychologie, positief is over de verandering. Haar voornaamste reden is evenwel dat de begeleiding van aio's veel tijd kost en dat die investering nu beloond gaat worden. Bouwmeester meent verder dat de beoordeling van wetenschappers via de bestaande methode, zoals elk systeem, zijn beperkingen heeft.

"De beste wetenschapper komt hiermee niet perse bovendrijven. Ik vraag me weleens af hoe Einstein het gedaan zou hebben. Een publicatie hangt namelijk van zoveel dingen af. Van het vakgebied bijvoorbeeld. Zo is het bij methoden en technieken veel lastiger om te publiceren dan voor klinische psychologie. In Tilburg houden ze daarom rekening met de discipline waarbinnen je publiceert. Als ik daar zou solliciteren op een UD- of UHD-functie in methoden en technieken zeggen de punten die ik hier op de faculteit heb gehaald, niet zo veel."

'Criteria nodig'

De relativiteit van de prestatie-indicatoren ziet ook Rikers wel in. "Zodra je dingen formaliseert en in regels giet, krijg je problemen. Dan ga je appels met peren vergelijken. Het ene vakgebied is het andere niet. Toch wil je mensen kunnen beoordelen en daarvoor heb je criteria nodig. Aan elk systeem kleven voor- en nadelen."

Overigens is hij niet bang dat wetenschappers meeliften doordat ze zich ten onrechte als tweede of derde auteur opgeven. "Dat soort gedrag heb je snel genoeg in de gaten. Ik heb goed overzicht van hoe iedereen werkt."

De plannen voor psychologie moeten nog door de Faculteitsraad goedgekeurd worden. Daarna krijgen alle wetenschappers van de FSW een schrijven van de decaan over de nieuwe normen en de overgangsregelingen.

*) Opgenomen in één van de ISI Web of Science databanken.

Protest is uiteindelijk zinloos.

Is het waar, wat minister Marja van Bijsterveldt zegt? Heeft demonstreren op 21 januari tegen een boete op langer studeren geen enkele zin, of is zo'n uitspraak stoerdoenerij?

De vaat doe ik met de hand in een speciaal teiltje waar ongeveer zeven liter water in gaat. Dat is toch mooi de helft minder dan een machine verbruikt. Heel duurzaam, maar daar doe ik het in dit geval niet voor. Afwassen is voor mij een van de mooiste momenten van de dag. Door een beetje met zo'n schuursponsje te klooiën vertraag ik voor even het ritme van de dag. Ik creëer - geheel onbewust - ruimte om mijn gedachten de vrije loop te laten.

Gisteren worstelde ik met een aangebrande pan. Dat is niet zo leuk, maar goed, het gaf me extra tijd om over de uitspraak van Marja van Bijsterveldt te denken. 'Studenten hoeven op 21 januari niet te gaan demonstreren, want protest heeft geen enkele zin' aldus de minister. Dat is nou typisch stoerdoenerij van een kersverse minister. Na een kleine handreiking zo stellig roepen: tot hier en niet verder.

In het aangepaste voorstel moeten studenten drieduizend euro extra collegegeld betalen als ze tijdens hun bachelor een vertraging van meer dan een jaar oplopen. En over de masterfase mogen ze ook een jaar langer doen alvorens de 'eigen verantwoordelijkheid' (lees drieduizend euro boete) gaat gelden. Dat lijkt een sterke prikkel om de jongelui serieus met hun master aan de slag te laten gaan. Toch is het vooral overbodige bureaucratische rompslomp want er is al een stimulans om studenten snel door de master te loodsen. De studiefinanciering voor de masterfase wordt namelijk afgeschaft. Reden genoeg voor studenten om de 21ste op pad te gaan.

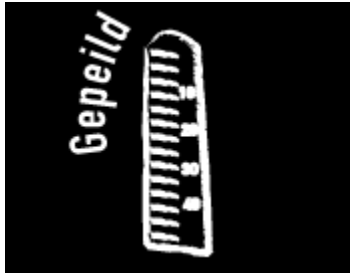
Toch zal Van Bijsterveldt gelijk krijgen. Protest is uiteindelijk zinloos. Het blijft bij speldenprikken van de kunst en cultuurliefhebbers in de ene week en de postbodes, de studenten, de boswachters of ontwikkelingsorganisaties in de andere week. En elke week zijn er dezelfde discussies over hoe onterecht of noodzakelijk korten op het budget is. Maar ondertussen blijft het echte probleem buiten schot.

'We moeten allemaal de broekriepm aanhalen' - die zin kan ik al helemaal niet meer horen. Het is wel waar en ook belangrijk welke riem je aantrekt, maar het is symptoombestrijding. Alles is toch begonnen met de financiële crisis, en wat gebeurt daar? Die bankjongens gaan gewoon door met waar ze mee bezig waren.

Wel petje af voor hoe snel zij zich herpakt hebben. Dat is de verdienste van de prestatie-indicatoren die de bankensector gebruikt. Risicovol gedrag belonen en als het misgaat een ander de troep op laten ruimen.

Zo'n stimuleringsysteem zorgt bij mij thuis voor aangebrande pannen. Mijn partner zet tijdens het koken het vuur altijd goed hoog. Als het goed gaat, is iedereen blij want het eten staat lekker snel op tafel. En als het misgaat... ben ik er voor de afwas. Behalve met de kerst, want dan doen we alles samen. Voor een paar dagen is dat heel gezellig en knus. Zulke kerstdagen wens ik alle lezers toe.

Mary van der Graaf
Hoofdredacteur SoFa

Kleur bekennen

‘De dag van de duurzaamheid’ is niet ongemerkt aan de FSW voorbij gegaan. Er werden biologische appels en tips voor een duurzaam kantoor verstrekt. Maar valt zo’n actie wel in goede aarde, oftewel, hoe groen is de FSW-gemeenschap?

Tekst en fotografie: Mary van der Graaf

Wouter Dekker, masterstudent bestuurskunde.

“Ik doe eigenlijk niets aan duurzaamheid. Ik heb een parkeerpas en kom altijd met de auto naar de universiteit. Dat is gemakzucht. Van deur tot deur scheelt mij dat de helft van de reistijd en sinds ik geen ov-kaart meer heb, is de auto ook goedkoper dan het openbaar vervoer. Maar goed, als ik ’s morgens naar de A12 kijk die helemaal vol staat terwijl er zes treinen per uur langsrijden, vraag ik me wel af, waarom pakken die mensen niet de trein.

Ik denk dat duurzame ontwikkelingen niet te stoppen zijn en dat is ook goed. Volgens mij is iedereen voor een duurzame wereld. Het probleem is alleen dat niemand of althans niet veel mensen daar uit zichzelf een offer voor willen brengen. Zolang biologische melk tien cent duurder is dan gangbare, zal de consument niet massaal overgaan tot het kopen van die melk. Ik doe dat ook niet. Het moet door de overheid opgelegd of gestimuleerd worden. Zoals ze dat met milieuvriendelijke auto’s doen. Daar zit een belastingvoordeel aan en daarom zijn die auto’s nu aantrekkelijk.”

Noortje Coppens, promovendus bij psychologie.

“Je kunt mij wel groen noemen of hippieachtig. Ik koop veel biologische producten, bijna alles, vlees, groenten, wijn, koffie. Dat vind ik lekker. Biologische vlees koop ik ook omdat het beter is voor de beesten. Ik wil geen vlees van dieren die hun hele leven in een vierkante meter zijn opgestapeld. Als ik op de snelweg weer zo’n vrachtwagen volgepropt met varkens zie, dan denk ik: dat moet toch anders kunnen. Die opvatting heb ik niet van huis uit meegekregen. Mijn moeder koopt het goedkoopste. Ze ziet jammer genoeg de meerwaarde van ‘biologisch’ niet. Daarover discussiëren we nooit, want van dierenleed in de bio-industrie wil ze, net als zoveel mensen, liever niets weten. Met die appels die we op de dag van de duurzaamheid kregen, was ik erg blij. Ik had honger en het smaakte geweldig. Heel anders dan die nep appels van de AH. Daar kan je alleen appels uit de koelcel kopen. Ik ga, nu het weer appeltijd is, naar Zeeland om verse bij de boer te halen, maar het is toch bedroevend dat je om het (verkoop)systeem heen moet om aan de nieuwe oogst te komen. Ik

moet wel bekennen dat ik vanuit Breda met de auto naar hier ga. Dat bespaart mij twee uur per dag en het is goedkoper.”

Borg van Nijnatten, de faculteitsdirecteur.

“Als ik naar mijn voetafdruk kijk, naar het beslag dat ik leg op natuur en milieu, dan is die wel redelijk in vergelijking met andere mensen. Ik ben niet zo fanatiek, maar ik denk wel systematisch na over de consequenties van mijn gedrag. Ik laat dus dingen. Ik ben zuinig met water en gooi niet zo snel iets weg. Om de vijf jaar een nieuw bankstel kopen omdat de kleur niet meer aanstaat, zou ik nooit doen. Aan dat soort gedrag heb ik echt een hekel. Dat heeft ook met opvoeding te maken. Duurzaamheid vind ik het belangrijkste vraagstuk dat we moeten oplossen, het is bepalend voor onze kans om te overleven. Daarom stem ik al vijftien jaar op GroenLinks. Maar ik ben pessimistisch, of ik moet me heel erg vergissen in de herstel mogelijkheden van de aarde. De overbevolking is het grote probleem. Als we daar niets aan veranderen, zullen we het duurzaamheidsvraagstuk ook niet oplossen. Kijk naar de opkomst van China. Die veroorzaakt een toenemende vraag naar grondstoffen en legt een enorme druk op de natuur en het milieu. De mensen daar kun je het recht op welvaart niet ontzeggen, maar als we zo met z’n allen doorgaan, bereik je wel de grenzen van wat de aarde aankan. En voor die drieduizend tijgers is het sowieso al te laat, die gaan het niet meer redden.”

Yneke Steegstra, secretaresse bij bestuurskunde.

“Ik ben niet zo opofferingsgezind, maar probeer wel bij te dragen aan een duurzame wereld. De laatste zestig of zeventig jaar zijn mensen heel slordig met het milieu en de aarde omgaan en dat kan zo niet doorgaan. Er is steeds meer vervuiling en minder ruimte. Steden worden groter en er komen steeds meer wegen. Ik heb die ruimte nodig. Ik kom van het Friese platteland en moet daar af en toe weer naar toe om even uit de drukte te zijn en van de weidsheid te genieten. Sinds anderhalf jaar zijn we geabonneerd op een biologisch groente- en fruitpakket. Dan krijg je de seizoensgroenten, dus momenteel eten we vaak kool. Onze kinderen van 8 en 11 zijn daar niet zo blij mee, maar kinderen zijn sowieso niet zo dol op groenten. Bovendien, voor hen maakt het echt niets uit waar de groenten vandaan komen, een spitskool uit de supermarkt eten ze ook niet. Zo’n groentepakket is eigenlijk een verrassingpakket waardoor ik niet hoeft te bedenken wat we moeten eten. Je maakt gewoon wat met de groenten uit die mand en je dan kan altijd teruggrijpen op de recepten die erbij zitten. Verder hebben we spaarlampen en energiezuinige apparaten. Aan de andere kant kom ik die 12 kilometer naar mijn werk wel met de auto. Alleen op vrijdag ga ik met de fiets omdat mijn man dan de auto nodig heeft. Hij reist de andere dagen met de Randstadrail, dat wordt namelijk vergoed door zijn werk.”

Bestuurlijke elite gaat veranderen

Bestuurskundestudenten zijn steeds vaker vrouw of allochtoon. Ze zijn linkser dan de samenleving, maar duidelijk rechtser dan hun voorgangers, de huidige ambtenaren. Dit zijn enkele conclusies uit een onderzoek van dr. Sandra Groeneveld en dr. Markus Haverland. “Ongetwijfeld zullen deze trends zich ook vertalen in de overheid, omdat bestuurskunde de kweekvijver van de bestuurlijke elite is,” aldus Haverland.

Tekst: Marco Stuij

Elk jaar vullen eerste- en tweedejaars studenten bestuurskunde een enquête in met tal van vragen over hun achtergrond, drijfveren, interesses en opvattingen. De uitkomsten hiervan gebruiken zij weer voor opdrachten in de vakken Inleiding Politicologie en M&T van kwantitatief onderzoek. Dat is echter niet genoeg, vinden dr. Sandra Groeneveld en dr. Markus Haverland. “Deze gegevens zijn ook relevant voor docenten, omdat ze informatie geven over de studenten die je voor je hebt als je college geeft. Wij hebben de gegevens daarom geanalyseerd, er een artikel over geschreven en dat artikel verspreid onder de docenten,” aldus Groeneveld.

Conservatief

Een van de aspecten waar de studenten op bevraagd zijn, is hun politieke voorkeur.

“Bestuurskundestudenten zijn enigszins links van het midden georiënteerd, maar zijn veel minder links dan wel eens wordt gedacht,” aldus Haverland. “Ze zijn conservatiever dan hun voorgangers, de huidige ambtenaren, maar ook conservatiever dan veel van hun docenten.”

Bestuurskundestudenten zijn veel minder links dan wel eens wordt gedacht

Wanneer er vandaag verkiezingen zouden plaatsvinden, komt D66 uit de bus als de grootste partij. Haverland: “Studenten zelf noemen drie thema’s die van belang zijn voor een stem op deze partij: bestuurlijke vernieuwing, onderwijs en de toonzetting in het integratiedebat. Wat betreft dat laatste, is het niet verwonderlijk dat veel allochtone studenten op D66 stemmen.”

Na D66 (34 procent) bezetten CDA (16 procent), VVD (14 procent) en PvdA (10 procent) de tweede tot en met vierde positie. De PVV kreeg niet meer dan 3 procent van de stemmen. Haverland: “Dit hadden we ook verwacht, aangezien PVV-stemmers over het algemeen laagopgeleid zijn.”

Arbeidsmarkt

Studenten hebben relatief veel vertrouwen in publieke instituties, blijkt uit het onderzoek. Toch is de overheid zeker niet bij iedereen de meest aantrekkelijke werkgever. Veertig procent van de studenten

die al zeker weten waar ze terecht zouden willen komen, heeft een voorkeur voor de private boven de publieke sector. “Dit is best veel, meer dan ik had verwacht,” zegt Groeneveld. “Tegelijkertijd wil ik erbij zeggen dat eerste- en tweedejaarsstudenten nog niet altijd een goed beeld van werk dat ze later willen verrichten. Niet voor niets geeft een derde aan het nog niet te weten. Uit onderzoek onder alumni blijkt bovendien dat uiteindelijk meer mensen de publieke sector in gaan.”

Feminisering en verkleuring

Steeds meer vrouwen en allochtonen melden zich aan bij de opleiding. Uit het onderzoek blijkt dat vrouwen erg verschillen van mannen, en allochtonen van autochtonen. “We kunnen dus stellen dat de ‘feminisering’ en de ‘verkleuring’ leidt tot een grotere diversiteit binnen de opleiding. Ongetwijfeld zullen deze trends zich ook vertalen in de overheid, omdat bestuurskunde de kweekvijver van de bestuurlijke elite is,” aldus Haverland.

Vrouwen hebben onder andere minder politieke interesse, stemmen vaker op PvdA en GroenLinks en minder vaak op VVD en zouden eerder in de publieke sector willen werken. Groeneveld: “Dat vrouwen vaker in de publieke sector willen werken en mannen vaker in de private sector, heeft waarschijnlijk met de inhoud van het werk te maken. Vrouwen zijn, om het zo maar te zeggen, wat idealistischer. Daarnaast zijn flexibelere werktijden voordelig voor vrouwen die werk met zorg willen combineren. Mannen echter vinden hun carrière vaak belangrijker, en denken die eerder in de private sector te kunnen maken.”

Allochtonen lezen meer buitenlandse nieuws, stemmen vaker D66 of linkse partijen, hebben minder vertrouwen in politieke instituties en vinden individuele verantwoordelijkheid minder belangrijk. Groeneveld: “Dat allochtonen duidelijk linkser zijn, heeft wellicht te maken met de lagere sociaaleconomische status van hun ouders, maar mogelijk ook met het feit dat veel allochtone studenten vrouw zijn (en vrouwen stemmen over het algemeen linkser) of met hun mensbeeld, dat vaak collectivistischer is.”

De FSW - een geval apart

De kerstborrel is één van weinige momenten waarop je voelt dat je deel uitmaakt van een groter geheel: de faculteit. Dan beseft je het opeens. O ja, al die 'vreemde' mensen met hun kerstpakket horen ook bij onze club. De rest van het jaar is de FSW meer het bedrijfsverzamelgebouw waarin iedereen zijn eigen toko runt.

Tekst en fotografie: Mary van der Graaf

De Diesviering is normaal gesproken extra feestelijk voor de faculteit die de uitvoering mag verzorgen. In de aanloop naar 8 november ontstaat er iets van opwinding en trots omdat de faculteit in de schijnwerpers komt te staan. Bij de FSW werd dat toch iets anders gevoeld. De Dies was geen feestje van de faculteit maar vooral een feestje van de psychologen.

Samenhang ?!

Het is zomaar een voorbeeld waarin naar voren komt dat de FSW een geval apart is. De FSW is meer een bedrijfsverzamelgebouw voor verschillende opleidingen en bv's dan een 'echte' faculteit.

De typering van de FSW als 'bedrijfsverzamelgebouw' is afkomstig van prof. dr. Josee van Eijndhoven. Van Eijndhoven is verbonden aan DRIFT, maar was van 2001 tot 2006 voorzitter van het College van Bestuur van deze universiteit. "De FSW is de enige faculteit die bestaat uit een aantal poten die geen dagelijks contact met elkaar nodig hebben. Ik zeg niet dat in andere faculteiten iedereen regelmatig contact met elkaar heeft, integendeel, maar ik was wel faculteiten gewend waarin er regelmatig discussies waren over onderwijs. Kijk naar de FHKW, de economen of de rechtenfaculteit, die hebben ook meer dan één opleiding, maar in principe is de filosofie achter hun opleidingen vergelijkbaar. Binnen de FSW zijn er in mijn beleving nauwelijks inhoudelijke verbanden met elkaar."

Een gelegenheid waarbij mensen van de verschillende disciplines uit de faculteit elkaar wel ontmoeten zijn de hooglerarenlunches. Maar die hebben volgens Van Eijndhoven een beperkte invloed op een grotere verbondenheid. Die lunches worden te sporadisch georganiseerd en de aanpak is bovendien meer geënt op informeren dan op discussiëren. "De decaan vertelt over wat er gaande is binnen de universiteit en een hoogleraar van een opleiding of afdeling vertelt iets over wat er bij hen gebeurt. Maar het gaat niet over wat willen wij als faculteit."

Culturen

Als de aanvraag voor pedagogie goedgekeurd wordt heeft de FSW volgend jaar geen drie maar vier opleidingen in huis. Is het erg als deze opleidingen los van elkaar opereren. Van Eijndhoven vindt van wel. Ze ziet liever geen wetenschappers die zich opsluiten op hun eigen gang en zich verhouden tot maar één vak. "Dat wil niet zeggen dat mensen dat niet mogen," voegt ze er aan toe. "Maar ik vind het wel jammer als dat de manier is waarop hele groepen naar de wetenschap kijken. Natuurlijk hoor je als wetenschapper bovenop nieuwe ontwikkelingen in het eigen vakgebied te zitten, maar ik vind het belangrijk om ook gevoel te krijgen voor wat er in andere wetenschapsgebieden gaande is. Daardoor kun je ook weer kritische naar je eigen veld kijken."

Van Eijndhoven beseft ook wel dat de FSW, anders dan andere faculteiten van de EUR, bestaat uit

drie en in de toekomst vier opleidingen met verschillende vakgebieden en culturen. Toch hoeft dat volgens haar geen reden te zijn voor de geringe interactie. Het aangaan van onderlinge verbindingen is veeleer een kwestie van een houding waarin men open te staat voor nieuwe ontwikkelingen en nieuwsgierig blijft naar wat elders gebeurt.

De stoeve introductie van nieuwe groepen als milieukunde en DRIFT is illustratief voor deze kijk bij de huidige FSW. Wat haar betreft was DRIFT onderdeel van bestuurskunde geworden. “Maar als er een gevoel overheerst van: dit behoort niet tot de kern van ons vak, dus hoort het niet bij ons, dan houdt het op.”

Aan de huidige status van DRIFT - geen opleiding maar wel een capaciteitsgroep - komt overigens binnenkort een einde. DRIFT wordt per 1 januari 2011 een bv van de faculteit. Dan krijgen ze een zelfde positie als Risbo - een bv die voor 100 procent in handen is van de FSW - en een vergelijkbare positie met het Institute for Housing and Urban Development Studies (IHS). Het IHS is een bv van de sociale en de economische faculteit, die beide 50 procent in handen hebben.

Josee van Eijndhoven is hoogleraar ‘duurzaam management’ bij DRIFT. Van 2001 tot 2006 was zij voorzitter van het CvB. Om contact te houden met de wereldwijde wetenschappelijke ontwikkelingen is ze in die periode gestart met de jaarlijkse deelname aan de conferentie van de AAAS. De AAAS is de American Association for the Advancement of Science, de organisatie die het blad Science uitgeeft. Tegenwoordig is ze betrokken bij het organiseren van een vergelijkbare conferentie in Europa, de ESOF-conferentie. ESOF staat voor European Science Open Forum.

Met de poten in de modder op Zuid

Dit jaar konden studenten kiezen voor een minor 'Sociaal-Duurzame Wijk; Transitiestrategieën voor Probleemwijken'. In dit nieuwe programma van de TU Delft en DRIFT, werken studenten aan vraagstukken over Rotterdamse probleemwijken. Derdejaars bestuurskundestudenten Melek Erdogan en Nurullah Gerdan gingen met Feijenoord aan de slag.

Tekst en fotografie: Thomas de Leeuw

Eigenlijk hadden bestuurskundestudenten Melek Erdogan en Nurullah Gerdan hun minorkeuze al gemaakt. Maar toen er opeens op SIN-Online een nieuwe mogelijkheid verscheen, sloeg de twijfel toe. De andere inschrijving werd ongedaan gemaakt. 'Sociaal-Duurzame Wijk; Transitiestrategieën voor Probleemwijken' - dat moest het worden. In deze minor van DRIFT en de TU Delft worden studenten uitgedaagd om 'met een sociaal-fysieke bril probleemwijken te bestuderen'. Dat sprak Erdogan en Gerdan aan. Om verschillende redenen, maar misschien vooral omdat ze zelf ook niet in al te beste buurten opgroeiden.

Gerdan (21) schetst zijn herinneringen aan het Liskwartier in Rotterdam-Noord, waar hij zijn vroege jeugd doorbracht. Vandalisme, drugshandel en altijd ruzies. "Ik ben vooral met de televisie opgegroeid, want buitenspelen kon niet." Erdogan (22) groeide op in Delfshaven. "Als ik aan mijn buurt denk, denk ik aan de coffeeshops. Mijn vader heeft wel eens een mes tegen z'n keel gehad, toen hij aan het pinnen was. En onze auto is heel vaak gestolen."

In de minor staat een concrete casus centraal. Gerdan en Erdogan hebben zich gefocust op de problemen van Feijenoord. Trots tonen ze hun presentatie, 'Fun in Feijenoord' geheten, over vrijetijdsvoorzieningen voor jongeren. Met groot plezier lichten ze hun onderzoeksresultaten toe. Dat er nu te weinig te doen is voor jongeren, dat de informatievoorziening slecht is, dat het huidige aanbod niet is afgestemd op de vraag. Keiharde voorbeelden van falend beleid worden afgewisseld met praktische oplossingen. Meer watergerelateerde vrijetijdsvoorzieningen, de kade pimpen tot boulevard en sociale mediapagina's.

TU Delft

Deze visie hebben Gerdan en Erdogan niet alleen ontwikkeld. Ze werkten samen met studenten van de Technische Universiteit Delft. Die samenwerking is af te zien aan de presentatie, die een lust voor het oog is. Met kleurrijke puzzelstukjes zijn de problemen en oplossingen aantrekkelijk vormgegeven. Dat is echt een van de dingen die ze konden leren van Delft. Gerdan: "Ze zeiden wel 's tegen ons: 'Zo'n lap tekst gaat toch niemand lezen?' Als je mensen wilt bereiken, moet je het visueel aantrekkelijk maken. Neem nou die icoontjes, daar waren wij zelf nooit opgekomen."

Melek Erdogan (links) en Nurullah Gerdan

Het was in het begin wel even aftasten, met al die verschillen, vertelt Gerdan. “We gingen een wandeling maken door Feyenoord en al die mensen uit Delft keken alleen maar naar de gebouwen. ‘Oh, dit is gerenoveerd’ en ‘Oh dat is een mooi gebouw’. Wij letten veel meer op de mensen, de auto’s, de kinderen die aan het spelen waren.”

Maar uiteindelijk is er geen beste manier om probleemwijken aan te pakken. Erdogan: “De sociaal-fysieke combinatie maakt het juist heel mooi. Je kunt een wijk niet verbeteren door alleen de stenen te veranderen. Je moet ook naar de mensen luisteren.”

Omwonenden

Er zijn meer aspecten waardoor deze minor als ‘uniek’ bestempeld zou kunnen worden. Zo wordt er actief samengewerkt met omwonenden. Om die reden zitten de jonge onderzoekers ook niet verscholen in een ivoren toren op campus Woudestein, maar wordt de minor verzorgd vanuit de Rotterdamse Veldacademie in Rotterdam Zuid.

Het voormalige winkelpand, betrekkelijk onopvallend gesitueerd tussen de rijtjeshuizen, dient - behalve als onderwijslokaal - als een soort inlooplek voor omwonenden. Met een deurbel weliswaar. Gerdan: “Die is helaas nodig, want er is in het verleden wel eens het een en ander gestolen.” Het hele lokaal staat vol met maquettes en er hangen verschillende presentaties aan de muur. In een hoekje staat een computer op een aantal kartonnen dozen; het alternatief voor een ‘echt’ bureau. Het is duidelijk dat Delft hier de overhand heeft.

Buitengesloten

Dat hebben Erdogan en Gerdan ook gemerkt. Ze zijn de enige studenten van de Erasmus Universiteit die de nieuwe minor volgen. Door verschillende redenen liep de organisatie vanuit de EUR niet op rolletjes, waardoor studenten zich pas in een te laat stadion konden aanmelden.

Erdogan en Gerdan ondervonden ook nog andere problemen. Herhaling van bestuurskundige leerstof bijvoorbeeld. “Binnen een uurtje hadden wij die eerste opdracht af, terwijl de rest niet wist waar ze het zoeken moesten.” En de Rotterdammers voelden zich soms een beetje buitengesloten. “Onze ideeën over het onderzoek werden niet altijd in eerste instantie goedgekeurd. Terwijl we door onze sociale achtergrond juist beter weten hoe we een onderzoek moeten opzetten. Sommige studenten uit Delft kwamen soms met totaal onhaalbare voorstellen, waarvan wij ons echt afvroegen: hoe ga je dat in godsnaam in drie maanden onderzoeken?”

Het vervelendste is misschien wel dat een minor in Rotterdam drie maanden duurt, terwijl een minor in Delft zes maanden duurt. Daarom zijn hun Delftse collega’s nog steeds bezig, terwijl Erdogan en Gerdan officieel al klaar zijn. Maar dat belet ze niet toch door te gaan. Studiepunten of niet. “Wij willen geen half werk leveren. Al moeten we er andere colleges voor laten vallen op de Erasmus. We gaan hier nog even door. Er is ook nog een maatschappelijk doel.”

Wat gaan de Polen doen?’

Onlangs publiceerde prof. dr. Godfried Engbersen, samen met onderzoekers vanuit heel Europa, het boek ‘A Continent Moving West’, over de migratie van Oost-Europeanen naar West-Europa. Een gesprek met hem over zijn onderzoeksthema’s, motivatie en relatie met opdrachtgevers. “Er wordt meestal van uitgegaan dat er een probleem is, maar is dat wel zo?

Tekst: Thomas de Leeuw

Begin jaren ’80 werd hij als jonge onderzoeker gegrepen door vraagstukken over sociale ongelijkheid. Hij publiceerde onder meer over sociale rechtshulp, armoede en werkloosheid. Nu - dertig jaar later - onderzoekt prof. dr. Godfried Engbersen de patronen en effecten van Europese migratie. Een onvermijdelijk vervolg, redeneert hij in z’n werkkamer hoog in het M-gebouw. “Als je de oude stadswijken ingaat - op zoek naar armoede - kom je vanzelf de migranten tegen. Zo kom je van het ene onderwerp op het andere.” Die continue verandering van onderwerpen is ook duidelijk wat Engbersen zo boeit aan de sociologie. “Ik laat me graag verrassen door de sociale werkelijkheid.”

Polen keren huiswaarts voor de kerst

Onlangs verscheen, mede van zijn hand, ‘A Continent Moving West’, over de migratie die volgde op de uitbreiding van de Europese Unie in 2004. “Niemand had dat toen zien aankomen. Het is daarom heel interessant om duiding te geven aan die stroom van mensen deze kant op. Met wat voor soort migratie hebben we te maken? Dit is een van de eerste boeken die een soort overzicht van deze migratie probeert te geven.”

Het boek, waaraan onderzoekers vanuit heel Europa hebben bijgedragen, beschrijft naast klassieke migratievormen als pendelmigratie, seizoensmigratie en vestigingsmigratie de opkomst van de ‘vloeibare’ migratie. “Dit is een migratiepatroon waarbij men van het ene land vrij doormigreert naar een ander, of uiteindelijk toch weer teruggaat. Die interne mobiliteit is mogelijk geworden door de open grenzen, toegankelijke communicatie en geringe reiskosten.”

Engbersen vindt dat het belangrijk is om deze migratie sociaal-wetenschappelijk nu al in kaart te brengen. “In het verleden, zoals bij de Turken en Marokkanen, zijn we er te laat achtergekomen wat hun vestigingsgedrag was. Ze zeiden steeds dat ze terug gingen, maar zie het resultaat, met allerlei problemen tot gevolg. Dat moet je voor willen zijn. Die migratie moet eigenlijk continu gemonitord worden.”

Voorspellingen

Hij is voorzichtig met voorspellingen doen, want “voorspellen is ongeveer het slechtste wat sociale wetenschappers kunnen doen. Maar wat je ziet in ons onderzoek is dat die Poolse migranten heel erg op de Nederlandse bevolking lijken. Ze zijn relatief hoogopgeleid. Toch werken ze onder hun niveau. Ik denk dat vooral diegenen die uiteindelijk echt voet aan de grond krijgen op de Nederlandse arbeidsmarkt - misschien een derde - zullen blijven. Maar de meerderheid gaat terug of migreert door naar een ander Europees land.”

Engbersen formuleert zorgvuldig en af toe onderbreekt hij z'n woorden met een vragende ‘ja?’ om te checken of zijn toehoorder nog bij de les is. Het woord Oost-Europeanen probeert hij zoveel mogelijk te vermijden; hij spreekt liever van Midden- en Oost-Europa. “Daar hecht men veel waarde aan. Een land als Polen is altijd een belangrijke natie geweest, in het centrum van Europa. Net als Hongarije en Tsjechië.” Daarnaast heeft Oost-Europa zo’n negatieve bijklank, terwijl de problemen met migranten volgens Engbersen helemaal niet zo groot zijn als ze nu worden voorgesteld. Al is er wel een groep die in moeilijkheden raakt en afhankelijk wordt van dak- en thuislozenvoorzieningen. “Het is in ieder geval duidelijk dat deze nieuwe migratiepatronen, nieuwe vragen oproepen voor het integratiedebat. We tasten deels nog in het duister en proberen via onderzoek grip te krijgen op de aard van migratiepatronen.”

Er zijn verschillende onderzoeken over migratie waar Engbersen zich momenteel mee bezighoudt. In een ander internationaal project focust hij zich op de migratie van buiten de Europese Unie. Oekraïne, dat lijkt het nieuwe Polen te gaan worden. “Ik voorspel dat West-Europa een blijvende noodzaak heeft aan arbeidsmigranten, door de vergrijzing. En de stroom migranten uit Midden- en Oost-Europa gaat op een gegeven moment opdrogen.”

Opdrachtgevers

Migratie en integratie heeft een grote beleidsmatige actualiteit. Daarom wordt Engbersen ook steeds vaker gevraagd bepaalde onderzoeken te doen voor departementen en gemeenten. De relatie met opdrachtgevers kan soms complex zijn. Hij waakt er voor om zich door politieke belangen te laten sturen.

Fotografie: Jan van der Ploeg

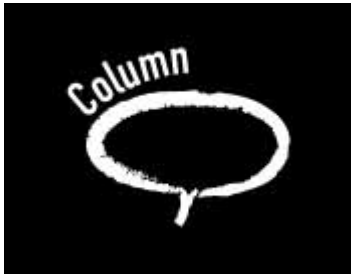
“Dat is soms behoorlijk ingewikkeld. Je hebt altijd een precare balans om te bewaken. Het eerste wat ik altijd moet doen is de vraagstelling herformuleren. Er wordt meestal bij voorbaat van uitgegaan dat er een probleem is, maar is dat wel zo?”

Engbersen laat zich het liefst inspireren door de samenleving, en het onderzoek moet in zijn wetenschappelijke agenda passen. “Ik heb als regel: er moet over gepubliceerd kunnen worden in wetenschappelijke tijdschriften, anders weiger ik. Ik ben ten slotte geen commercieel adviesbureau.”

Hij neemt lang niet alle onderzoeken aan die hij krijgt aangeboden. “Maar in deze tijd waarin het geld niet rijkelijk naar de universiteiten stroomt, moet je soms wel. Voordeel is wel dat dit soort onderzoek vaak relevant en

nuttig is. Het mooie aan beleidsgericht onderzoek is bovendien de wederzijdse voeding. Er wordt wel ’s gezegd: niks is zo praktisch voor beleid als een goede theorie. Maar omgekeerd werkt het net zo: niks is zo goed voor de ontwikkeling van de sociologie als een praktisch probleem.”

Hulde aan de draaikonten

Conformisme heeft zo zijn voordelen. Je vermijdt negatieve reacties vanuit de groep en je blijft lekker uit de wind. Maar student Lisanne van Zwol besepte tijdens een psychologiecollege ook welke nadelen aan zo'n houding kleven. Soms is het beter tegen de stroom in te gaan.

Laatst zag ik tijdens een college een filmpje van 'The elevator experiment'. Naast het feit dat ik en mijn medestudenten in de zaal dubbel lagen van het lachen om de knulligheid van wat we zagen, zette het filmpje me ook aan het denken. Ik raad je zeker aan het filmpje even te 'YouTuben', want dat maakt mijn hele boodschap vast wat duidelijker.

Beeld je in dat je de lift binnenstapt en er al drie personen staan. Terwijl je de lift binnenstapt merk je op dat iedereen met zijn rug naar de opening toe staat. Hmm, denk je, ik weet toch vrij zeker dat ik er aan deze kant straks weer uit moet. Maar iedereen kijkt de andere kant op, ja, ik kan toch niet zo blijven staan? Om van het ongemakkelijke gevoel af te komen denk je: 'laat ik me maar omdraaien (hup, draaien met die kont), die anderen zullen het wel weten'. Geloof me, in de praktijk ziet dit er echt hilarisch uit

(nogmaals, check het filmpje even).

In de psychologie wordt dit soort fenomenen verklaard vanuit theorieën over conformisme. Als sociale wezens willen we graag geaccepteerd worden door anderen en daarom proberen we ons vaak aan te passen aan het gedrag en de opvattingen van de mensen om ons heen. Natuurlijk zitten er voordelen aan conformisme, want je vermijdt hiermee bijvoorbeeld negatieve reacties vanuit de groep of het risico om buitengesloten te worden.

Maar, 'ieder voordeel heb ze nadeel', zou Cruijff zeggen. Want wat gebeurt er als we allemaal doen wat anderen al doen? We gaan mee met de stroming zonder echt meer na te denken over wat we doen, zeggen, vinden of willen.

Nou maakt dat echt niet zo heel veel uit als je de lift neemt: je draait je kont gewoon weer terug als je erachter komt dat de deur inderdaad aan de andere kant weer opengaat.

Maar voor sommige keuzes is dat draaikonten halverwege helemaal niet zo makkelijk meer. Neem bijvoorbeeld de keuze voor je master, je studie in het algemeen of andere belangrijke keuzes in je leven.

Zo heb ik dit jaar de overstap gemaakt, na het afronden van mijn master Arbeids- en Organisatiepsychologie, naar General Management (RSM). Menigeen heeft mij verbaasd en met scheve ogen aangekeken toen ik aankondigde dat ik dit programma ging doen. Weet je wel zeker dat dat bij je past? Je hebt toch al Psychologie gedaan, waarom ga je niet werken? Maar, dan moet je toch allemaal certificaten halen en zo? En inderdaad, ik wist zelf ook niet hoe het zou uitpakken, of het alle inzet en moeite om überhaupt binnen te komen wel waard was, maar op dat moment wist ik in ieder geval wel dat dit was wat ik wilde. En zie... ik ben binnengekomen en ik heb het onwijs naar mijn zin (ondanks een chronisch gebrek aan slaap, maar ach je moet er wát voor over hebben toch?).

Soms is het beter van tevoren alvast je kont te durven draaien (lees: tegen de stroom in te gaan) en niet te wachten tot je, excuseer me voor mijn taalgebruik, diep in de shit zit. En die shit houdt in: niet doen wat je écht wilt, niet zijn waar je écht wilt zijn, niet uitspreken wat je écht vindt. Dus,

huppa, wiegen met de heupen en schudden met die billen: gaan waar jij voor wilt gaan en draai to be different!

Lisanne van Zwol

Sabbatical tussen Bosjesmannen

Vijf maanden lang op bezoek bij Bosjesmannen in de Afrikaanse rimboe. Geen dagelijkse kost voor een universitair docent biologische psychologie. Dr. Liselotte Gootjes (34) genoot er met volle teugen van en keerde na haar sabbatical 'met hernieuwde energie' terug op haar werkplek.

Tekst: Caroline van der Schaaf

Liselotte Gootjes vertrok eind april naar Namibië, haar vriend Stasja achterna. Hij deed daar als antropoloog promotieonderzoek bij de plaatselijke 'bushmen', de oorspronkelijke bewoners van zuidelijk Afrika. "Zijn onderzoek richt zich op de relatie tussen deze bushmen en het toerisme in de nationale parken, waar ze vroeger leefden, maar nu naartoe zijn verbannen," vertelt Gootjes. Ze heeft zich op haar reis helemaal ondergedompeld in de plaatselijke cultuur. Ze trok met haar vriend per 4WD dwars door Namibië en Zuid-Afrika en kampeerde op de meest afgelegen gebieden, te midden van allerlei wilde dieren. Zo kwam ze oog in oog te staan met een enorme olifant en liepen er 's nachts nijlpaarden rond hun tent. "s Morgens zagen we op tien meter afstand de afdrukken van hun poten."

Medewerking

De wens om voor langere tijd op reis te gaan, leefde al een tijdlang bij Gootjes, die sinds 2004 aan de EUR werkt. "Na mijn promotieonderzoek aan de VU – over geheugenproblemen en aandachtsproblemen bij ouderen en Alzheimerpatiënten, red. - wilde ik een jaar vrijwilligerswerk gaan doen, maar dat is er nooit van gekomen omdat ik toen deze baan kon krijgen. Dus toen de gelegenheid zich voordeed om naar Afrika te gaan, heb ik die met beide handen aangegrepen." Haar plannen werden positief ontvangen op de faculteit. "Ik kon het zo plannen dat ik mijn onderwijstaken nog kon afmaken. Het hoofd van de afdeling en Personeelszaken hebben meegedacht over hoe ik het allemaal het beste kon regelen. Iedereen werkte heel erg mee. Dat was fijn."

Gootjes, die medische biologie studeerde met als afstudeerrichting neuroanatomie, genoot tijdens

haar verblijf in de bush van de ongerepte natuur om haar heen. “De bioloog in mij kwam weer boven, dat was leuk om te merken. Ik heb veel insecten gefotografeerd en plantjes bekeken. Als je een tijdje weinig te doen hebt, komt er ruimte voor dingen waar je vroeger mee bezig was en waar je je dan weer voor gaat interesseren.”

Ook de keerzijde van de natuur ondervond ze aan den lijve. “De natuur kan heel hard zijn, dat is daar goed te merken. Het was winter toen wij er waren en in de woestijn koelde het ’s nachts soms af tot min 11. Het werd echt ijskoud. Mensen moesten zich in hun hutjes met een paar dekentjes warm zien te houden. En dan te bedenken dat zij dat ieder jaar opnieuw meemaken. Er heerst ook veel tuberculose. En de drankproblemen zijn groot.

Dat zijn allemaal dingen die je daar van dichtbij ziet en meemaakt. Daarom is een sabbatical in zo’n gebied toch echt anders dan een vakantie van een paar weken. Hoewel je een buitenstaander blijft, heb ik echt een kijkje kunnen nemen in het leven van die mensen. Deze reis heeft me een realistischer beeld van de natuur en van de wereld gegeven.”

Verrijkend

De Rotterdamse wetenschapper vond het interessant om te zien hoe er vanuit de antropologie onderzoek wordt gedaan. “Dat is heel anders dan de manier waarop ik gewend ben onderzoek te doen. Veel subjectiever en beschouwender. Het was heel leuk om dat te ervaren. En ik vond het ook fijn om te merken dat ik toch echt een voorkeur heb voor mijn eigen vakgebied.” Gootjes doet vooral veel EEG-onderzoek naar cognitieve vraagstukken.

Overigens zat ze zeker niet stil tijdens haar verblijf in Afrika. Zo schreef ze er aan een artikel over haar recente onderzoek naar meditatie en emotieregulering. “De sabbatical was voor mij persoonlijk ook bedoeld om weer eens even na te denken over wat ik zelf wil. Daar heb ik veel tijd voor gehad. Na een maand of twee merkte ik dat ik ook wel weer zin had om zelf aan de slag te gaan.”

“Ik kan iedereen een sabbatical aanraden,” zegt Gootjes, die deze maand in het huwelijk trad. “Het verbreedt je kijk op de wereld. Wij mopperen hier zo snel, bijvoorbeeld als de trein niet op tijd rijdt. Dat soort dingen ga je in een ander perspectief plaatsen als je ziet hoe de mensen daar leven. Dat vind ik heel verrijkend. Ik vond het verder heel prettig om er een tijdje tussenuit te zijn en even bij te tanken. Om er even goed bij stil te staan of je tevreden bent met de dingen waar je mee bezig bent. Bij mij is dat zeker zo. Ik heb echt weer met hernieuwde energie een start gemaakt.”

Colofon

SoFa nr. 3 jaargang 3 – 14 december 2010

SoFa is een uitgave van Faculteit der Sociale Wetenschappen

Hoofredactie

Mary van der Graaf

Webmaster

Maikel Hofman

Medewerking aan deze editie

Marjolein Kooistra, Thomas de Leeuw, Han van der Leur, Michelle Muus, Jan van der Ploeg, Marco Stuij, Caroline van der Schaaf en Lianne van Zwol

Vormgeving

Piromedia

Redactie-adres

Mary van der Graaf

Kamer M 5-25

E-mail: sofa@FSW.eur.nl

Postbus 1738

3000 DR Rotterdam

Verschijning volgende editie

Dinsdag 1 februari 2011